

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І.В. Корунця

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства

на тему: «Лінгвостилістична реалізація категорії містичного у романі Поли Гоукінз «Дівчина у потягу» як об'єкт перекладацького відтворення українською мовою»

Студентки групи МПа 52-19
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-
орієнтований переклад (англійська мова і
друга іноземна мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Пополітової Анастасії Дмитрівни

Допущена до захисту
« ____ » _____ 2020 року

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Мелешкевич Л.М.

Завідувач кафедри англійської і німецької
філології та перекладу імені професора
І. В. Корунця

_____ проф. Ніконова В.Г.
(підпис) (ПІБ)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

School of Translation Studies

Korunets Department of English and German Philology and Translation

Master Qualifying Paper in Translation Studies

under the title: “Linguistic and stylistic realization of the category of mystical in the novel by P.Hawkins “The Girl on the Train” as an object of translation into Ukrainian”

Group MPa 52-19

School of translation studies

Educational Programme Translation
Studies: Specialized Translation (English
and Second Foreign Language)

Majoring 035 Philology

Anastasia D. Popolitova

Research supervisor:

Meleshkevich L.M.

Candidate of philological Sciences,

Associate Professor

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра англійської і німецької філології та перекладу
імені професора І. В. Корунця

Затверджую:

Завідувач кафедри англійської і німецької філології
та перекладу імені професора І.В. Корунця
_____ (підпис)
д.ф.н., проф. Ніконова В.Г.
“10” вересня 2019 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу магістра з перекладознавства

студента(ки) II курсу МПа52-19 групи факультету перекладознавства КНЛУ

Пополітової Анастасії Дмитрівни

(ПІБ студента)

спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Тема роботи «Лінгвостилістична реалізація категорії містичного у романі Пола Гоукінза «Дівчина у потягу» як об’єкт перекладацького відтворення українською мовою»

Науковий керівник кандидат філологічних наук, доцент Мелешкевич Л. М.

Дата видачі завдання “10” вересня 2019 р.

Графік виконання кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства

№ п/п	Найменування частин і план кваліфікаційної роботи	Графік виконання	Підписи студента і керівника
1.	Аналіз наукових першоджерел і складання бібліографії	Жовтень 2019 р.	
2.	Написання теоретичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 1)	Листопад 2019 р.	
3.	Добір мовного матеріалу тексту і складання Додатку (100 англійськомовних речень та їх переклад)	Грудень 2019 р.	
4.	Аналіз мовного матеріалу тексту, який досліджується, і написання аналітичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 2)	Березень 2020 р.	
5.	Проведення перекладацького аналізу досліджуваного мовного явища і написання практичної частини кваліфікаційної роботи (розділ 3)	Травень 2020 р.	
6.	Написання вступу і висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього перегляду	Вересень 2020 р.	
7.	Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання завершеної кваліфікаційної роботи на кафедрі	07 жовтня 2020 р.	
8.	Оформлення документації (відгуки) і підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи	Жовтень 2020 р.	
9.	Захист кваліфікаційної роботи магістра з перекладознавства	Грудень 2020 р.	

Науковий керівник _____ (підпис)
Студент _____ (підпис)

**ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки) _____ П _____ курсу групи _____ МПа52-19 _____ факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), , перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)_

Пополітової Анастасії Дмитрівни

(ПІБ студента)

за темою «Лінгвостилістична реалізація категорії містичного у романі Пола Гоукінз «Дівчина у потягу» як об'єкт перекладацького відтворення українською мовою»

Відповідність кваліфікаційної роботи нормативним вимогам (необхідне позначити √ або +)		
1.	Наявність основних структурних компонентів	_____ усі компоненти присутні , _____ один компонент відсутній _____ декілька компонентів відсутні
2.	Відповідність оформлення, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ незначні помилки в оформленні _____ оформлення неправильне
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження	_____ повна відповідність _____ відповідність неповна _____ не відповідає вимогам

Особиста думка керівника _____

_____
_____
_____
_____
_____

Кваліфікаційна робота _____ Пополітової Анастасії Дмитрівни _____ може бути (не може бути)
(ПІБ студента)

рекомендована до захисту

_____
(підпис керівника)

(Мелешкевич Л. М.)
(ПІБ керівника)

” ” _____ 2020 року

**РЕЦЕНЗІЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
З ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА**

студента(ки)   II   курсу групи   МПа52-19   факультету перекладознавства спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови і літератури (переклад включно), перша – англійська, **освітньо-професійної програми** Перекладознавство: професійно-орієнтований переклад (англійська мова і друга іноземна мова)

Пополітової Анастасії Дмитрівни

(ПІБ студента)

за темою «Лінгвостилістична реалізація категорії містичного у романі Пола Гоукінза «Дівчина у потягу» як об'єкт перекладацького відтворення українською мовою»

	Критерії	Оцінка в балах
1.	Наявність основних компонентів структури роботи — <i>загалом 10 балів</i> (усі компоненти присутні – 10 , один компонент відсутній – 5 , декілька компонентів відсутні – 0)	
2.	Відповідність оформлення роботи, посилань і списку використаних джерел нормативним вимогам до кваліфікаційної роботи — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи у форматуванні – 8 , незначні помилки в оформленні – 6 , значні помилки в оформленні – 4 , оформлення переважно не відповідає вимогам – 0)	
3.	Відповідність побудови вступу нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , поодинокі огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки у формулюваннях – 6 , суттєві помилки у формулюваннях – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
4.	Відповідність огляду наукової літератури нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві помилки у формулюваннях – 8 , недостатня кількість проаналізованих іноземних джерел (мін. 30%) – 6 , відсутній критичний аналіз наукових праць – 4 , не відповідає вимогам за структурою і змістом – 0)	
5.	Відповідність аналітичної частини дослідження заявленій меті та завданням — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність власного аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
6.	Відповідність практичної частини дослідження нормативним вимогам — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , несуттєві помилки при перекладі фактичного матеріалу – 6 , суттєві помилки при перекладі й аналізі фактичного матеріалу – 4 , відсутність перекладацького аналізу фактичного матеріалу (100 речень) – 0)	
7.	Відповідність висновків результатам теоретичної та практичної складових дослідження — <i>загалом 10 балів</i> (повна відповідність – 10 , несуттєві огріхи стилістичного характеру – 8 , неповне висвітлення результатів дослідження – 6 , часткове висвітлення результатів дослідження – 4 , не відповідає результатам дослідження – 0)	

Усього набрано балів: _____

_____
(ПІБ рецензента)

_____
(підпис рецензента)

” ”

_____ 2020 р

Зміст

ВСТУП	1
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	4
1.1 Категорія містичного як мовознавча проблема	4
1.2 Відтворення категорії містичного у перекладі	133
1.3 Лінгвостилістична специфіка реалізації категорії містичного у художньому дискурсі	23
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2	
ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО В РОМАНІ ПОЛИ ГОУКІНЗ «ДІВЧИНА У ПОТЯГУ»	34
2.1 Символізм, як засіб вираження категорії містичного	34
2.2 Граматичні засоби вираження категорії містичного	37
2.3 Стилiстичні засоби вираження категорії містичного	39
2.4 Лексичні засоби вираження категорії містичного	45
Висновки до розділу 2	53
РОЗДІЛ 3	
ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО У РОМАНІ ПОЛИ ГОУКІНЗ «ДІВЧИНА У ПОТЯГУ».....	55
3.1 Лексичні трансформації	55
3.2 Граматичні трансформації.....	73
3.3 Лексико-граматичні трансформації	86
Висновки до розділу 3	87
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	90
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	94
Додаток.....	101
SUMMARY	113

ВСТУП

Актуальність теми. Одним з особливостей поточного суспільного розвитку є інтенсивний інтерес до ірраціонального і містичного в абсолютно всіх сферах людської роботи. В умовах інтенсивної переоцінки цінностей містичний досвід породжує високу зацікавленість, що набуває масовий вид. Так само як кожна соціальна подія, феномен фантастичного знаходить своє відображення в творах мистецтва, а також в сучасній літературі.

Феномен містичного досліджується багатьма науковими розвідками у галузі літературознавства, релігієзнавства, психології, філософії, естетики. Однак, досі існує необхідність у літературознавчому дослідженні щодо тлумачення феномена містичного й перегляду усталеного розуміння містики. Актуальність теми зумовлена насамперед тим, що на сучасному етапі розвитку науки про мову панує антропоцентрична спрямованість лінгвістичних досліджень в різних областях функціонування мови. З урахуванням наукових тенденцій ХХ-ХХІ ст., при проведенні комплексного філологічного аналізу художніх текстів приділяється підвищена увага мовної особистості автора і властиве йому індивідуальне осмислення і сприйняття навколишньої дійсності, що забезпечує розширення засобів реконструкції емоційного стану в процесі створення того чи іншого літературного твору.

Більш того, з'являються все більш модернізовані засоби впливу на психо-емоційний стан реципієнта, розширюються межі художніх світів, втілюються на сторінках книг або на екранах електронних пристроїв, що, безсумнівно, знижує ступінь сприйнятливості постійної аудиторії до маніфестації жаху і вимагає пошуку нових методів отримання бажаного естетичного ефекту.

Тобто, актуальним є дослідження виражально-зображальних засобів експлікації містичного в літературі.

Мета і завдання дослідження. Мета дослідження – здійснити аналіз реалізації категорії містичного у романі Пола Гюкінза «Дівчина у потягу» .

Для досягнення мети роботи автор поставив перед собою наступні **завдання:**

- Дослідити способи реалізації категорії містичного. Здійснити аналіз категорії містичного;
- Вивчити перекладацькі особливості відтворення мовних особливостей художнього дискурсу;
- Розглянути мовні особливості художнього дискурсу;
- Проаналізувати застосування перекладацьких трансформацій, використаних в художньому дискурсі.

Об'єктом дослідження є категорія містичного

Предметом дослідження є лінгвостилістична реалізація категорії містичного у романі Пола Гюкінза "Дівчина у потягу" та особливості її відтворення українською мовою.

Для вирішення завдань застосовано такі **методи дослідження:**

- аналітичний метод для систематизації наукової літератури з теми дослідження;
- метод суцільного відбирання для визначення матеріалу дослідження;
- метод рефлексії для виявлення шляхів розв'язання проблем перекладу категорії містичного в художньому дискурсі;
- контекстуально-інтерпретаційний метод для визначення стратегій впливу на реципієнта;
- методика співставного аналізу тексту оригіналу та тексту переклад

Наукова новизна одержаних результатів полягає в описі труднощів, з якими стикається перекладач в процесі перекладу художнього дискурсу, а точніше містичної літератури.

Практичне значення одержаних результатів.

Результати дослідження надають можливість здійснити подальші наукові розробки в області вивчення мовних особливостей емотивних текстів на основі отриманих в результаті аналізу відомостей, застосуванням цих даних в

практичних цілях для інтерпретації художніх творів. Дані дослідження також можуть бути використані для подальшого вивчення в курсах лекцій теорії і практики перекладу, лінгвокультурології.

Матеріалом для дослідження слугувала картотека зі 100 прикладів, зібрана методом суцільної вибірки з роману «Дівчина у потягу» Поли Гоукінз.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Структура дослідження складається зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. У вступі зазначається основна мета та завдання дослідження, об'єкт та предмет роботи, методи використані при дослідженні та практичне значення кваліфікаційної роботи.

У Розділі 1 висвітлюються основні теоретичні здобутки понять «містика», «містицизм» і «містичний досвід», «категорія містичного», концепту «страх», наведені основні характеристики художнього дискурсу.

У Розділі 2 окреслені засоби реалізації категорії містичного у художній літературі (граматичні, стилістичні, лексичні).

У Розділі 3 наводиться основний перелік перекладацьких трансформацій, за допомогою яких відтворюється категорія містичного у романі Поли Гоукінз "Дівчина у потягу".

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО У МОВОЗНАВСТВІ ТА ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Категорія містичного як мовознавча проблема

Містика (література жахів, фантастика; часто просто «жахи», або запозичене з англійської «хорор») - один з найцікавіших і загадковіших сучасних жанрів [9: 3]. Її складові - це дивні події і незрозумілі явища, знаки потойбічного світу і моторошні істоти, страх невідомого, надприродного, що не піддається логічному поясненню. Містика лоскоче нерви і заворожує, чим привертає увагу читачів, і створює проблеми письменникам, адже нагнати жаху і налякати словами не так просто.

Засновниками жанру стали «готичний» лицарський роман середини XIII століття «Згубний цвинтар», французькі «трагічні історії» XVI-XVII ст., в яких виступають одержимість дияволом і інші інфернальні теми, казка німецьких романтиків (Е. Т. А. Гофман, Вільгельм Гауф, Ахім фон Арнім, Шаміссо), психологічні новели Едгара По і Амброза Бірса. Великий вплив на формування жанру надав англійський сенсаційний роман середини 19-го століття: Вілкі Коллінз, Едвард Бульвер-Літтон [9: 6].

Людина завжди тягнулася до надприродного і питання осягнення таємничого, незнайомого, містичного постійно породжувало зацікавленість. Кожне покоління додавало новий вид містичного досвіду, результатом чого стали, в першу чергу, різноманітні релігійні теорії, такі як Біблія, Коран, і інші. Містичний досвід пов'язаний з існуванням іншого, нематеріального світу, а також бажанням «доторкнутися» до нього, пізнати, відчутти себе його частиною.

Дослідження категорії містичного в літературі має давню історію, особливої активності воно набуло в кінці XIX – на початку XX століття. Спроби категоризації цього явища належать таким лінгвістам, як Е. Андерхілл, Н. Висоцька, Д. Володихін, В. Джеймс, К. Дюпрель, М. Еліаде, В.

Жирмунський, І. Качуровський, Л. Леві-Брюль, В. Лоський, К. Сперджен, Є. Торчинов, О. Червінська та ін.

Уявлення про містику і містицизм досить невизначені і багато в чому суперечливі, і не тільки в повсякденній свідомості, але навіть в релігієзнавстві, що претендує на високий статус «науки про релігію», до чого зобов'язує, в тому числі до точності вищезазначених понять. На це вказував майже століття тому Вільям Джеймс, автор знаменитого твору «Різноманіття релігійного досвіду».

На сьогоднішній день існує величезна кількість визначень таких понять, як «містика», «містицизм» і «містичний досвід», що викликає неминучу плутанину в розумінні їхніх тлумачень, адже смислові відтінки їхніх пояснень дуже відрізняються.

Для початку необхідно розібратися з розумінням терміну «містика» (від грец. μυστικός — «прихований», «таємний») [8: 2].

Згідно з Е. А. Торчиновим [28: URL] слово «містика» (і похідні від нього) вживаються в літературі в декількох абсолютно різних значеннях, що сприяє нерозумінню:

1. Для позначення переживань єднання або злиття з онтологічною першоосновою світу і всякого буття взагалі (Бог, Абсолют і т.п.).
2. Для позначення різного роду езотеричних ритуалів (містерій).
3. Для позначення різних форм окультизму, часом яскраво вираженого паранаукового характеру - магії, астрології, мантики і т.д. Зрозуміло, що всі ці явища абсолютно гетерогенні і зазвичай мають абсолютно різну природу, що вводить слово «містика» в оману і створює перешкоди для розуміння [1: 3].

Вченим часто доводилося шукати заміну цьому терміну через невстановлений статус в наукових колах і абсолютно неповне уявлення в повсякденній свідомості.

Таким чином, Е. А. Торчин запропонував в якості такої заміни поняття «трансперсональний досвід» як досвід, що виходить за межі індивідуальності [28: URL]. Відповідний стан, який супроводжує містичне просвітління, А. Г. Сафронов позначив як змінений стан свідомості. Однак подібні спроби, на

жаль, не досягли бажаного результату, оскільки концентрують увагу виключно на психологічному аспекті. Відштовхуючись від цього, вчені пропонують не вилучати з наукового вжитку термін «містика», а чітко окреслити його семантичні межі, з якими згодна більшість дослідників. Отже, під поняттям «містика» ідеться про певний стан індивіда, що характеризується послабленням зв'язків з фізичним світом і єднанням (злиттям) з онтологічною основою буття, тобто об'єктом, який має онтологічно найвищий статус (Абсолют, Світовий Розум і т.д.).

Володимир Соловйов визначав містику як «творче ставлення людського почуття до трансцендентного світу» [24: 17] і таким способом підкреслював, що містика має природу людської, духовно-особистісної діяльності, перш за все пов'язаної з почуттям. Соловйов висловив цю думку в своїй передмові до книги Л.Гелленбаха «Індивідуалізм у світлі біології та сучасної філософії», автор якої розглядав містику як «специфічну діяльність», яка поряд з безперечно важливим для неї почуттям, уявою і натхненням обов'язково включає в себе і «діяльну волю», і «зовнішню діяльність» [24: 18]. Остання, очевидно, містить обряди, засоби і методи містичної діяльності. Здавалося б, ця досить зрозуміла характеристика діяльної природи містики не залишає місця для будь-яких сумнівів. Проте ця проблема залишається доволі дискусійною через ряд певних причини.

Діяльна природа містичної свідомості може бути не помітною через спонтанні, часто екстатичні прояви містичних переживань. Містичні видіння, світовідчуття можуть виникати стихійно на основі зміненого стану свідомості або екзальтованої релігійно-світоглядної установки.

Цю проблему розглядала Єва Вонг, яка писала: «Довгий час вважалося, що різниця між шаманським і містичним досвідом полягає в тому, що перший вимагає дисциплінованих тренувань і викликається процедурами, які здійснюються систематично, тоді як останній є спонтанним. Цей критерій відпав, коли стало відомо, що і в суфізмі, і в йозі для того, аби викликати містичні переживання використовуються техніки систематичного характеру.

Даосизм школи Шанцін - ще один різновид містицизму, в якому містичний досвід викликається систематично через процедури, які є доступними лише людині, що пройшла важкий і суворий тренінг» [21: URL].

Таким чином, раптові, несподівані появи містичних переживань часом екстремального, «вибухового» характеру є, як правило, результатом ґрунтовної підготовки. Це і є психологічна установка для здобуття «містичного досвіду, який сформувався після наполегливих духовних шукань», і тривалих зусиль, витрачених на його набуття, на що часом йдуть десятиліття аскетичних випробувань і очікувань.

В цьому відношенні містика включає в обсяг не менш розмите поняття, а саме – «езотерику», як певну сферу таємного, таємничого, де поряд з містикою можна виділити магію, як приклад силової взаємодії із світом надприродного. Часто плутають містику і магію. Це дві різноспрямовані області пізнання світу. Містик - споглядач, маг, діяч. Отримуючи містичний досвід, містик отримує певні знання про світ. Він споглядає і переживає за допомогою містичного досвіду. Маг вивчає світ за допомогою окультизму і спочатку по-іншому ставиться до світу. Маг не споглядач - він змінює світ.

Під поняттям «містика» також мають на увазі віру в надприродне, божественне, таємниче; віру в можливість безпосереднього спілкування людини з потойбічним світом; містика є елементом всіх релігійних вірувань. Однак, вплив містики можна помітити не тільки в релігії, але також і в інших областях знань, таких як міфологія, паранаука, мистецтво, філософія і наука.

Крім того, що існує величезна кількість визначень поняття «містика», основна причина труднощів розуміння терміна полягає в тому, що його використовують для визначення явищ, що мають абсолютно різну природу. Наприклад, термін «містика» використовується як жанр літератури, художніх фільмів, комп'ютерних ігор, тощо. Таке трактування ще більше ускладнює розуміння містики, і насправді ніякого відношення до справжньої містики не має. У повсякденній свідомості саме з подібними напрямками і асоціюється категорія «містичного»: такими як НЛО, історії про вампірів, перевертнів,

привидів, духів, зомбі. І в силу того що вивчення даних явищ в рамках науки неприпустимо, містика викликає відторгнення у науковій і філософській аудиторії.

Можна сказати, що містика - це проникнення прихованого знання в нашу свідомість під час злиття свідомості з абсолютом. Містика - це і є та область поза межного, що відкривається людині, в подібні моменти єднання і злиття з онтологічною першоосною світу. Діалогічна містика - це діалог людини з абсолютом, діалог з буттям. Метою цього діалогу є істина. Також у категорію містики входять випадки посиленого почуття і абстрактного пізнання. Категорія саме містики здебільшого нагадує апріорне знання в філософії чи несвідоме в психології.

Містицизм часто вважається синонімом містики. Таке твердження є не зовсім правильним. Якщо містика - це область поза межного, то містицизм - це умонастрої і вчення, які виходять з того, що справжня реальність недоступна розуму і досягається лише інтуїтивно-екстатичним способом, який вбачається в містиці. Таким чином, можна дійти висновку, що містика - це область, в якій міститься якесь універсальне знання про щось, а містицизм - це вчення і методологія, за допомогою якої людина може отримати це знання. Містицизм - це теоретичне обґрунтування містики. Як пише Евелін Андерхіл, «хочеться сподіватися, що поняття «містицизм» буде відновлено в його старому значенні: наука і мистецтво духовного життя» [20: URL].

Містичний досвід в цьому контексті є безпосереднім переживанням містичного одкровення. Можна виділити дві головні ознаки містицизму:

- 1) існування сил, що виявляються за межами фізичних констант;
- 2) особистісний, тобто що не піддається експериментальній перевірці, характер взаємодії (діалог) з цими силами і можливість їх осягнення.

Містицизм - це уявлення, які системно вибудовуються у формі раціоналістичних навчань теологічного і світоглядного характеру про безпосередній зв'язок речей і явищ із сакральними початками. Містика - духовно-практична діяльність адепта віри, яка спирається на ці уявлення,

призначенням якої є здійснення безпосереднього зв'язку з сакральним началом. У концепціях трансцендентального містицизму вирішальне значення відводиться активності божественного (або сатанинського) начала для результативності містичних дій.

В містичній діяльності можна виділити три аспекти:

- сенс, що задається особливою парадигмою (містицизмом);
- морфологію (структурно-функціональні особливості цього дійства), тобто власне містику, і

- віро-навчальний дискурс - осмислення і опис даного дійства в рамках певного релігійного вчення. Таким чином, різниця між містикою і містицизмом визначається їх роллю як особливих компонентів загальної системи специфічної сакральної діяльності.

Отже, містицизм – це сукупність явищ і дій, які особливим чином зв'язують людину з таємничими істотами і силами світу.

Містика - це те, що вивчає містицизм, те, до чого він прагне. Спроба встановити межі феноменів містики і містицизму виявляється, таким чином, необхідним етапом на шляху дослідження численних ірраціональних феноменів сучасної культури.

Слід розрізняти містику від містицизму: перша є пряме, безпосереднє відношення нашого духу до трансцендентного світу, другий же є рефлексією нашого розуму на те відношення і утворює особливий напрямок в філософії.

Розмежувавши поняття «містика» і «містицизм», необхідно перейти до поняття «містичний досвід».

Містичний досвід - це психологічні і фізіологічні зміни в людині, при яких вона входить в змінені стани свідомості, які можуть відбуватися спонтанно або під впливом різних психотехнік, релігійних традицій (молитов). [20: URL].

Якщо містика вважається областю позамежного знання, а містика - це інструмент для вторгнення в цю таємну область, в такому випадку містичний

досвід вважається прямим актом єднання людини з абсолютом, який надалі, як правило, зафіксується в усній або письмовій формі .

В.Джеймс виділяє п'ять характерних ознак містичних станів:

1.Радикальність. Її можна розуміти як здатність реальності, яка відкрилася повністю, щоб захопити увагу індивіда, поглинаючи собою буденну дійсність.

2.Невимовність. Сприймаючи відкритий світ як вагомий і об'єктивний, усвідомлюючи найменші деталі того, що відбувається, містик, як правило, не в змозі передати зміст свого досвіду за допомогою мови.

3.Короткочасність. Містик не в змозі контролювати час перебування в новій реальності, як і інтенсивність власних переживань. Зазвичай це триває коротку мить, а спроби продовжити є просто неможливими.

4.Тотальна трансформація суб'єкта. Змінюється не тільки навколишній світ, а й сам суб'єкт, який його сприймає, оскільки все те, що людина знала про себе раніше, в області містичного досвіду перестає існувати, а натомість виявляється щось інше, також неможливе для адекватного опису в словах.

5.Містичний гнозис. Це можна розуміти як здатність до безмежного знання про все відразу, без опосередкування законами або навіть словами. Це швидше переживання тотального знання, яке потім також часто виявляється невимовним [30: URL].

Містичний досвід можна розділити на:

1.Той, що виникає спонтанно. Такий досвід проявляється при звичайних для людини умовах (наприклад, під час засипання або при значній напрузі) або незвичайних, але природних обставин (зокрема, при нормальних пологах), а також в незвичайних або екстремальних умовах життя і роботи здорової людини. Цей досвід об'єктивний і має реальні результати. Це і є безпосередньо містичний досвід. Проникнення прихованого знання в свідомість.

2.Той, що викликається штучно. До нього можна віднести штучно викликані галюцинації за допомогою наркотичних засобів, сні, психічні захворювання. У багатьох випадках, коли відбувається навмисне викликання

містичних станів можна виявити застосування наркотичних засобів, або алкогольних виробів.

3. Психотехнічно-зумовлений. До даного виду досвіду відносяться процеси психічної регуляції або саморегуляції, регуляції за допомогою екстрасенсорного впливу, а також релігійно-магічних обрядів у традиційних культурах і субкультурах. Різні вправи йоги: дихальні вправи, такі як холотропне дихання, незвичайні пози, рухи, «священні танці» переслідують ту ж саму мету, тобто створення містичних станів свідомості, в яких виникають містичні переживання [30: URL].

Містичні переживання можна розділити на кілька категорій:

- а) невідготовлене - чуттєве;
- б) відготовлене - чуттєве;
- в) відготовлене - трансцендентне.

Невідготовлене - чуттєве відноситься до явища, яке виникає у людини, яка нерегулярно займається медитацією, молитвами або іншими вправами, націленими на досягнення релігійного досвіду. Стани невідготовленого - чуттєвого і відготовленого - чуттєвого феноменологічно невиразні, з тим лише застереженням, що відготовлені містики говорять про свої переживання, ближче погоджуючи їх із специфічною релігійною космологією, до якої вони належать [31: 15].

Отже, розуміння понять «містика», «містицизм», «містичний досвід» дозволяє побачити категорію містичного в романі, який досліджується.

Згідно з А.В. Бондарком, у лінгвістичній літературі поняттєву категорію визначають як семантичну єдність смислових компонентів загального характеру, що виступають безпосередніми виразниками норм свідомості й пов'язують мовний матеріал з організаційними принципами процесу мислення, отримуючи конкретно-мовну реалізацію [12: 24].

Категорія містичного – це опосередкований універсальними законами мислення результат людського досвіду й представлена в мові містичного роману системою різнорівневих (лексичних, словотвірних, граматичних)

мовних засобів, котрі відтворюють її значення. Поняттєва категорія «містичне» належить до глибинного рівня семантики, тоді як її конкретно-мовна реалізація, вибір мовних засобів, розподіл семантичного навантаження між різнорівневими мовними одиницями здійснюється на поверхневому рівні. Причому мовна референція спрямована не на явища реального світу, а на певні ідеальні сутності – мисленнєві референти, які внаслідок креативності людського розуму здатні конструювати та структурувати ірреальні предмети та нереальні ситуації. Саме цей процес зумовлює встановлення меж взаємного узгодження індивідуальних концептуальних схем, які можуть розглядатися як конструктивні системи ментальних репрезентацій, відтворені різнорівневими засобами мови [12: 36].

Ключовим стилеутворюючим елементом містичної літератури є саме концепт «страх», що формує певний емоційний стан читача - переживання страху і жаху - за рахунок мотивованого використання відповідних вербальних і невербальних засобів. Оскільки «концепт» є розумовою, неспостережуваною категорією, не існує єдиного визначення цього поняття. Ряд вчених, таких як Ю.С. Степанов, А. Вежбицька, В.І. Карасик та ін., вважають, що «концепт» є «згустком культури», одиницею мовної свідомості і найкраще розкривається у слові [24: 13].

А.А. Залевська визначає «концепт» як об'єктивно існуюче в свідомості людини перцептивно-когнітивно-афективне утворення динамічного характеру на відміну від понять і значень як продуктів наукового опису [24: 17]. На думку таких вчених, як Н.А. Красавський, Р.М. Фрумкіна, В.І. Шаховський, в основі емоційного концепту перебуває універсальне поняття про емоцію, яка, будучи важливою складовою життя людини, знаходить відображення в мові [24: 18]. У наступному розділі ми розглянемо мовні засоби, які формують номінативне поле концепту і таким чином слугують засобами його вербалізації.

Підсумовуючи, можна сказати, що розгляд і аналіз понять «містика», «містицизм», «містичний досвід» і «категорія містичного» дозволило провести

чітку межу між ними і по-новому поглянути на проблему містичних переживань.

1.2 Відтворення категорії містичного у перекладі

Переклад як область сучасного мовознавства, яка самостійно розвивається, по-різному визначається авторами, які розробляють його теорію. Таким чином, згідно з Л. С. Бархударовим, переклад - це «трансформація тексту однією мовою в текст іншою мовою» [29: 34]. Джон К. Кетфорд визначає поняття перекладу як «заміну текстового матеріалу однією мовою еквівалентним текстовим матеріалом іншою мовою» [30: 14]. Р. Якобсон розглядає переклад як «інтерпретацію вербальних знаків і повідомлень» [32: 13].

Роль художнього перекладу літературних творів в обміні думками між різними народами і культурами важко переоцінити. Читаючи твір, перекладений з англійської, німецької або французької мов, ми сприймаємо текст саме як художній і не замислюємося над тим, яка робота була здійснена перекладачем для досягнення максимально адекватної передачі всіх смислів, що містяться в літературному творі. Художній переклад відноситься до категорії найбільш складних серед подібного роду робіт в діяльності перекладача. Причини складності криються в тому, що в даному випадку перекладач виступає співавтором, який, здавалося б, відтворює оригінал, але насправді створює новий текст, наближений до оригіналу, хоча повністю з ним не співпадає. Завдання перекладача - близько підійти до сюжету і основної ідеї твору, що для професіонала, який досконало знає мову, не складає труднощів, але вимагає особливих знань (психологічних, культурологічних, літературознавчих та ін.) для передачі художніх особливостей авторського твору. Тут криється найбільш складне завдання перекладу: воно вимагає інтуїції, співпереживання і розуміння.

Складність перекладу текстів художніх творів пояснюється також надзвичайно високим смисловим «навантаженням» кожного слова - перекладачеві доводиться не так відтворювати текст іншою мовою, як створювати його заново; ще й іншим «баченням» світу - а отже, специфічними способами усвідомлення і відображення світу в різних мовах; і відмінністю культур, до яких належать мови перекладу і оригіналу. В теорії перекладу існує така думка, з якою не можна не погодитися: оригінал художнього тексту, спочатку націлений на читачів своєї мови і володіє своїми національними особливостями і характеристиками, властивими тільки своєму народу, не може бути абсолютно точно відтворений мовою іншого народу.

Переклад - мистецтво, яке не може бути буквальною передачею тексту, тому перекладач повинен бути наділеним письменницьким даром. Про це дуже влучно сказав А. І. Купрін: «... для перекладу з іноземної мови недостатньо знати, хоча б і відмінно, цю мову, а треба ще вміти проникати в глибоке, живе, різноманітне значення кожного слова і в таємничу владу з'єднання тих або інших слів» [15: 24] Не кожен перекладач в змозі запропонувати вам якісний переклад художнього тексту.

Одна з головних проблем, з якою зіштовхуються перекладачі при перекладі художніх текстів, - це вибір, чи зберегти дослівно зміст або передати сенс, відійшовши при цьому від точності оригіналу і використовуючи інші методи, щоб зберегти художні особливості тексту. За словами К.І. Чуковського, «буквальний переклад ніколи не може бути перекладом художнім. Точна копія твору найнеточніший, найбрехливіший з усіх перекладів». Сам по собі художній переклад - це дуже вільний переклад, який не вимагає точності, на відміну від технічного перекладу, де точність надзвичайно важлива. У тих випадках, коли синтаксична структура перекладної пропозиції може бути і в перекладі виражена аналогічними засобами, дослівний переклад може розглядатися як остаточний варіант перекладу без подальшої літературної обробки. Однак збіг синтаксичних засобів у двох мовах зустрічається порівняно рідко; найчастіше при дослівному перекладі виникає те чи інше порушення

синтаксичних норм української мови. У таких випадках ми зіштовхуємося з розривом між змістом і формою: думка автора зрозуміла, але форма її вираження не властива українській мові. Дослівно точний переклад не завжди відтворює емоційний ефект першотвору, отже, дослівна точність і художність виявляються в постійному протиріччі одне з одним. Дотримання мовних законів є обов'язковим як для оригіналу, так і для перекладу, але художній переклад це аж ніяк не вишукування тільки мовних співвідношень. У художньому перекладі дуже важливо зберегти форму, зміст, структуру і естетичний вплив оригіналу тексту.

До того ж, важливою особливістю художнього перекладу є зв'язок з особливостями тексту, який перекладається. Найчастіше перекладачеві, який перекладає художній текст, доводиться працювати з фразеологізмами і фразеологічними зворотами, які під час точного перекладу не будуть відображати смислове навантаження тексту, тому необхідно знаходити еквіваленти в мові, якою перекладається текст. Нерідко перекладачеві доводиться мати справу з грою слів. Гра слів - це особливий вид гумору, який не піддається перекладу іншою мовою. В такому випадку перекладачеві потрібно «обігравати» слова в уже перекладеному тексті. Це все робиться для того, щоб відтворити гумористичний ефект. Саме гра слів є складним моментом в художньому перекладі.

Наступною особливістю художнього перекладу є особистісний характер перекладу. Справа в тому, що зробити справжній художній переклад може тільки перекладач, який володіє письменницькими здібностями. Адже часто в художньому перекладі не настільки важливою є точність тексту, що перекладається, скільки відчуття, які залишаються у читача після прочитання цього тексту. Текст, який був перекладений, має викликати такі ж почуття і переживання у читача, як і оригінал.

Також в художньому перекладі є обов'язковим дотримання стилю тієї чи іншої епохи і відповідність культурним особливостям. Перекладач повинен

спочатку перейнятися текстом, дослідити епоху, до якої відноситься той чи інший художній твір.

Під час художнього перекладу перекладач не може обійтися без певних засобів оформлення художньої інформації в тексті. Беручи до уваги класифікації різних лінгвістів (В. Виноградова, В.Гака, О.Линтавр), можна виокремити такі засоби:

1) Епітети передаються з урахуванням їх структурних і семантичних особливостей (прості і складні прикметники; ступінь дотримання нормативного семантичного узгодження з визначальним словом; наявність метафори, метонімії, синестезії), з урахуванням позиції по відношенню до визначеного слова і її функції;

2) Порівняння передаються з урахуванням структурних особливостей, стилістичного забарвлення лексики, яка входить до нього;

3) Метафори передаються з урахуванням структурних характеристик, з урахуванням семантичних відносин між образним і предметним планом;

4) Авторські неологізми передаються в мові перекладу словотворчої моделі, аналогічної тій, яку використовував автор, зі збереженням семантики компонентів слова і стилістичного забарвлення.

5) Повтори фонетичні, морфемні, лексичні, синтаксичні, лейтмотивні передаються по можливості зі збереженням кількості компонентів повтору і самого принципу повтору на даному мовному рівні;

6) Іронія - для її відтворення в перекладі передається, перш за все, сам принцип контрастного зіткнення, зіставлення несумісного.

7) Імена і топоніми передаються із збереженням семантики імені «яке говорить» і є типовими для мови оригіналу словотворчої моделі, екзотичною для мови перекладу.

9) Синтаксична специфіка тексту оригіналу - наявність контрасту коротких і довгих речень, ритм прози, переважання та ін. - передається за допомогою граматичних відповідностей;

10) Діалектизми, як правило, компенсуються просторічною лексикою; жаргонізми, лайки передаються за допомогою лексики мови з тим самим стилістичним забарвленням.

11) Алюзії - прийоми перекладу алюзії слід вибирати, спираючись на основну вимогу: алюзію перекладають алюзією з метою збереження прагматичних компонентів інформації; алюзивний аналог використовується тоді, коли алюзія в мові перекладу не залежить від контексту і володіє тими ж денотативним і конотативними значеннями щодо змісту, стилістичної співвіднесеності, метафоричності, емоційно-експресивного забарвлення, компонентного складу і лексико-граматичних показників. Найчастіше такий прийом використовується при перекладі біблійних, міфологічних, літературних алюзій.

12) Гра слів - в процесі перекладу гри слів використовуються різні типи лексичних і граматичних трансформацій, буквального перекладу, а саме передачі не тільки змісту, а й форми, до якого перекладач прагне як до ідеалу під час перекладу каламбуру, можна домогтися лише в рідкісних випадках. Як правило, тут не обійтися без втрат, тому перекладач завжди стоїть перед вибором: передати зміст, відмовившись від гри слів, або ж зберегти каламбур за рахунок втрати інформативності тексту.

У процесі перекладу часто буває неможливим використовувати відповідність слів і виразів, які нам подає словник. У подібних випадках ми вдаємося до процесу трансформації перекладу, який полягає в перетворенні внутрішньої форми слова або словосполучення або ж її повної заміни для адекватної передачі змісту висловлювання. У завдання перекладу входить не лише точний виклад змісту думок, викладених на мові оригіналу, але і відтворення засобами мови перекладу всіх особливостей стилю і форми повідомлення. Термін «трансформація» пов'язаний з трансформаційною граматиною. Ця наука розглядає правила утворення синтаксичних структур, «які характеризуються одним планом змісту, але відрізняються один від одного планом вираження». За правилами трансформації, з першопочаткової (ядерної)

структури утворюються інші структури (трансформи) [15: 74]. Отже, трансформації є частиною трансформаційної граматики. За допомогою перекладацьких трансформацій можна зберегти основну ідею автора, змінивши формальні і семантичні компоненти тексту.

Існує величезна кількість класифікацій перекладацьких трансформацій. Зупинимося на деяких з них. Виділяють граматичні, лексичні та лексико-граматичні трансформації. В першу чергу розглянемо лексичні трансформації. Лексичні трансформації - це відхилення від прямих словникових відповідностей. Я.І. Рецкер стверджує, що лексичні трансформації – вміння логічно розкрити значення іншомовного слова в контексті і знайти його аналог, який не співпадає зі словниковим значенням в мові - перекладі [23: 38].

Я.І.Рецкер [23: 10] виділяє 2 типи трансформацій:

лексичні;

граматичні

Лексичні трансформацій:

1) диференціація значень (Materials are *anything* from which products can be made. Матеріали – це *все те*, з чого можна виробити вироби.);

2) конкретизація значень (But at the foundation level, things are less *straightforward*, because different scholars hold different conceptions of the nature of the object. Проте на засадничому рівні проблеми менш *зрозумілі*, тому що різні вчені мають різні уявлення про природу цього об'єкту);

3) генералізація значень (The first factories *were driven* by water. - Перші фабрики *працювали* на воді.);

4) смисловий розвиток (Additional evidence *comes from* comparative studies of living animals and plants. - Додаткові докази *можна отримати* через порівняльні дослідження існуючих тварин та рослин.);

5) антонімічний переклад (Whitney, however, *failed to profit* from his invention. - Однак Вітні *нічого не заробив* на своєму винаході.);

6) цілісне перетворення (*Help yourself, please.* - *Пригощайтесь, будь ласка.*);

7) компенсація втрат в процесі перекладу (*I'm a deal too flustered to tell you - all I know is, something comes at me like a Jack-in-the-box, and up I goes like a sky-rocket!* - Та й не втямив я нічого— щось налетіло на мене, як ураган, і я вилетів звідти, мов ракета!).

Граматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови оригіналу. Трансформація може бути повною або частковою залежно від того, чи змінюється структура речення повністю або частково. Граматичні заміни - це спосіб перекладу, при якому граматична одиниця в оригіналі перетворюється на одиницю перекладу з іншим граматичним значенням.

Граматичні трансформації [23: 25]:

1) перестановка (*I felt like praying or something, when I was in bed, but I couldn't do it.* - Ліз і подумав: помолитися, чи що? Але нічого не вийшло.);

2) об'єднання речень (*You didn't have to do all that. I'd have come over to say good-bu anyway.* - Ви даремно писали, я б все одно зайшов попрощатися.);

3) граматичні заміни (форми слова, частини мови або члени речення.)

4) додавання (*Reward of 500J being offered by the Government for information has been condemned by MPs.* - Той факт, що уряд пропонував винагороду у розмірі 500 фунтів за інформацію, викликав осуд членів парламенту.);

5) вилучення (*I am glad to hear you say so.* - Радий це чути.);

6) заміна – (*Oh, you don't say so!* – Та що Ви кажете!)

У класифікації Л.С. Бархударова перекладацькі трансформації розрізняються за формальними ознаками: перестановки, додавання, заміни, опущення [29: 15]. При цьому Л.С. Бархударов підкреслює, що подібний розподіл є значною мірою приблизним і умовним. Перестановками називають зміни розташування мовних елементів в тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу. Заміни – це зміни при перекладі слів, частин мови, членів речення, типів синтаксичного зв'язку, так і лексичні заміни (конкретизація, генералізація, антонімічний переклад, компенсація). Додаваннями називають

використання в перекладі додаткових слів, що не мають відповідностей в оригіналі. Опущення – це вилучення тих чи інших слів при перекладі.

В.Н. Комісаров [23: 50] класифікує перекладацькі трансформації на:

- лексичні;
- граматичні;
- комплексні(лексико-граматичні)

Лексичні трансформації:

1) Транскрипція (*Warner Brothers – Ворнер Бразерс*) і транслітерація(*Bill Clinton – Біл Клінтон*);

2) Калькування (*White House - Білий дім*) і лексико-семантичні заміни

Конкретизація(*At seven o'clock an excellent meal was served in the dining-room. - О сьомій годині в їдальні подавали смачний обід.*)

- генералізація;
- модуляція;

Граматичні трансформації:

1) синтаксичне уподібнення (дослівний переклад) (*He was in London two years ago – Він був у Лондоні два роки тому.*)

2) членування речень (*The annual surveys of the Labour Government were not discussed with the workers at any stage, but only with the employers. - Щорічні огляди лейбористського уряду не обговорювалися серед робітників ні на якому етапі. Вони обговорювалися тільки з підприємцями.*)

3) об'єднання речень (*That was a long time ago. It seemed like fifty years ago. - Це було давно - здавалося, що років п'ятдесят тому.*)

4) граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення) (*He is a poor swimmer. – Він погано плаває.*)

Лексико-граматичні трансформації:

1) антонімічний переклад (*She is not unworthy of your attention. - Вона цілком заслуговує вашої уваги.*)

2) експлікація (описовий переклад) (*Car owners from the midway towns ran a shuttle service for parents visiting the children injured in the accident.* - *Власники автомобілей з міст, що знаходяться між цими двома пунктами, безперервно привозили і відвозили батьків, які відвідували своїх дітей, що постраждали під час аварії.*)

3) компенсація (*"Why do not you write a good thrilling detective story?" she asked. "Me?" exclaimed Mrs Albert Forrester ...* - *А чому б вам не написати детективний роман, такий, щоб дух захоплювало? - Що? - вигукнула місіс Форрестер ...*)

Розглянувши класифікації різних вчених, можна помітити, що не дивлячись на відмінність підходів, все дослідники демонструють однаковий набір прийомів реалізації перекладацьких трансформацій. Наприклад, різноманітні граматичні заміни, генералізація, компенсація, модуляція і т.д. зустрічаються у всіх роботах. На мою думку, класифікація, запропонована В.Н. Комісаровим є найбільш системною, дохідливою і еластичною.

На основі робіт відомих вчених-перекладознавців і лінгвістів В.Н. Комісарова, А.В. Федорова, Г. Гачечиладзе та ін. можна виділити основні вимоги, яким повинен задовольняти художній переклад:

точність: перекладач зобов'язаний донести до читача найбільшу кількість ідей, висловлених автором. При цьому повинні бути збережені не тільки основні положення, але також нюанси і відтінки висловлювання. Піклуючись про повноту передачі висловлювання, перекладач не повинен нічого додавати від себе, не повинен доповнювати і пояснювати автора. Це було б спотворенням тексту оригіналу;

стислість: перекладач не повинен бути багатослівним, думки повинні мати максимально стислу і лаконічну форму;

зрозумілість: слід уникати складних і двозначних зворотів, що ускладнюють розуміння;

літературність: переклад повинен повністю відповідати загальноприйнятим нормам літературної мови.

Щодо перекладу саме категорії містичного в художньому дискурсі варто зазначити, що перекладач повинен не тільки ретельно підбирати еквіваленти, а й зберігати усі прийоми, використані автором оригінального тексту.

Наприклад, в порівнянні «*the blood surging through my temples sounded like blows from a hammer – а кров, що приликала до скронь, стугоніла в мозку, як удари молота*» зображує нервову напруженість та страшний біль героя. У словосполученні «*стугоніла в мозку*» вбачається стилістичне підсилення з боку перекладача, яке передає емоційний стан героя в тексті перекладу і є вдалим прийомом, який дозволяє стилістично марковано відтворити в перекладі задум автора першотвору, тому цілком можна погодитися із твердженням Г. Лисенко та З. Чепурної про те, що «професійний переклад починається зі стадії, коли іншомовне речення вже осмислене перекладачем...» [33: 46]. Доречною буде і думка О. Линтвар, яка стверджувала: «Щоб зрозуміти письменника варто заглибитися в «душу» його творів» [33: 47], у цьому прикладі перекладачеві вдалося це зробити.

У містичних творах концепт «страх» є домінантним. Згідно з А.В. Рудаковою концепт «страх» може виражатися через різні мовні засоби:

- 1) готові лексеми і фразеологічні вирази зі складу лексико-фразеологічної системи мови;
- 2) вільні словосполучення;
- 3) структурні і позиційні схеми речень;
- 4) тексти [21: 15].

Концепт «страх» також передається через загадкові місця, де атмосфера містичності та таємничості поглинає читача шляхом демонстрації «темних місць»: *the sheer rock studded with mountain ash and thorn, whose roots cling in cracks and crevices and crannies of the stone* - зубчасті кручі, розташовані одна за одною; вони були вкриті гірськими квітами і терном, коріння якого чіплялося за тріщини і розвалене каміння. В цьому фрагменті перекладач намагається якомога точніше відтворити неприязну атмосферу місця, яке описується через алітерацію, яку використовує автор першотвору; він добирає

лексеми зі звуком «р», так само як автор оригіналу використовує нагромадження різкого звука «сг».

Отже, у перекладі категорії містичного в художньому дискурсі важливим є дотримання емоційного складника авторської інтенції за допомогою використання порівняння та підсилення. До того ж кожен переклад, як творчий процес, повинен бути відзначений індивідуальністю перекладача, але головним завданням перекладача все-таки є передача в перекладі характерних рис оригіналу, і для створення адекватного оригіналу художнього та емоційного враження перекладач повинен знайти найкращі засоби: підібрати синоніми, відповідні художні образи тощо.

1.3 Лінгвостилістична специфіка реалізації категорії містичного у художньому дискурсі

Термін «дискурс» відрізняється від центральних понять сучасної лінгвістики. Дискурс (з французької мови «discourse» - промова, розмова виступ,) - це зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціокультурними, прагматичними, психологічними та іншими факторами [22: 6].

У сучасній лінгвістиці дискурс вивчається та досліджується переважно у прагматичному контексті, як засіб чи інструмент побудови практично направленою тексту або повідомлення, яке служить для досягнення всіх цілей комунікацій [22: 6].

Загальновідомо, що текст є процесом і результатом мовної діяльності людини. Об'єктом наукового вивчення він став лише в другій половині ХХ століття. Мовознавці виділяють широкий і вузький підходи до вивчення тексту. Вузьке тлумачення передбачає виділення одиниць тексту, типів міжфразового зв'язку, вивчення композиції, структури тексту. У широкому сенсі під текстом розуміють цілісну знакову форму організації мовлення.

Дослідники вказують, що з урахуванням певних умов, текст є дискурсом. Лінгвістичне вивчення тексту, завданням якого є виявлення не тільки мовного

інвентарю, а й співвідношення власне мовних і позамовних чинників у створенні того чи іншого мовного твору. Одним з напрямків такого аналізу є теорія дискурсу. Одним з перших термін «дискурс» вжив С. Харріс, коли в 1952 році опублікував статтю «Аналіз дискурсу». В цей же час поняття дискурсу сформулював Ю. Хабермас. Під дискурсом дослідник розуміє специфічний діалог, в основу якого покладено об'єктивний аналіз реальності. У 70-х рр. терміни «дискурс» і «текст» ототожнювалися. Під впливом концепцій Е. Беневіста і Т. ван Дейка (кінець 1970-х - початок 1980-х рр.) з'являються тенденції до розмежування цих понять. Т. ван Дейк стверджував, що текст - це абстрактна конструкція, а дискурс - різні види її актуалізації, які розглядаються з урахуванням екстралінгвістичних чинників.

У сучасній лінгвістиці термін «дискурс» не має однозначного трактування. Це пов'язано з тим, що дискурс є предметом міждисциплінарних досліджень і входить до кола інтересів інших дисциплін, а саме: лінгвістики тексту, літературознавства, дискурсології, соціолінгвістики, психолінгвістики, когнітивної лінгвістики, прагматики і ін.

Традиційно під терміном «дискурс» розуміють текст, який є результатом цілеспрямованої соціальної дії і текст як сукупність мовних, мовних, соціокультурних, прагматичних, когнітивних і психічних факторів [22: 17].

А. Мороховський висловив думку про те, що дискурс - це «послідовність взаємопов'язаних висловлювань» [7: 14].

В. Звегинцев під дискурсом розуміє «дві або кілька пропозицій, які знаходяться один з одним в змістовному зв'язку» [6: 12].

Питання про художній дискурс іноді набуває дискусійного характеру, Більше того, часом навіть націлює на думку про те, що художній текст не має дискурсу, бо створення художнього тексту і його сприйняття не можна уявити як безпосередні складові одного комунікативного акту. До того ж в художній комунікації існує особливий код передачі інформації та засоби впливу на слухача або читача. Створення тексту не є спонтанним і невимушеним. Автор

також керується певними установками, а також комунікативними намірами і відомими йому прийомами естетичного впливу на адресата.

Незважаючи на це, Ю. Лотман описав художній дискурс як підпорядкований естетичної комунікації дискурс мовця і персонажів. Найважливішими ознаками художнього дискурсу, на його думку, полягає в тому, що змістом повідомлення в такому дискурсі є особистість [8: 12].

Одним з основних відмінностей дискурсу художнього твору від інших типів дискурсу є його мета. Отже, мета художнього дискурсу може бути описана наступним чином: письменник за допомогою свого твору здійснює спробу впливу безпосередньо на «духовний простір» читача як реципієнта з метою впливу на нього і внесення деяких змін. Під духовним простором в такому випадку розуміють систему цінностей, знань, погляди на життя конкретної людини, сподівання і бажання, особистісні орієнтири [8: 12].

Іншою відмінною рисою художнього дискурсу від решти видів дискурсу є те, що художній текст має особливу креативну дійсність, тобто його створення виробляється під впливом уяви і творчої енергії автора, що обумовлює його умовний і, як правило, вигаданий характер. З огляду на це можна сказати, що художній текст або дискурс у вузькому сенсі є вигаданим, в рамках якого співвідношення зображуваного світу з дійсністю носить опосередкований характер, заломлюється через індивідуально-авторське його сприйняття, трансформується відповідно до інтенції автора, тобто концептуалізується. Наступною особливістю дискурсу художнього твору є те, що він володіє великим різноманіттям жанрових, тематичних, вікових та ідеологічних складових. За своєю структурою художній дискурс має різноманітний і неоднорідний характер, він складається з великої кількості «під-дискурсів», які створюють різноманіття всього твору [28: 34].

До того ж, однією з, мабуть, основних відмінних рис дискурсу художнього твору, від інших видів дискурсу є те, що він містить в собі відбиток конкретної культури, що переважає на певному етапі розвитку суспільства.

Таким чином, дискурс художнього твору значно відрізняється від інших видів дискурсу - він несе за собою особливий характер взаємодії між письменником і читачем, залучення культурних, естетичних і особистих знань про світ і відображення особливого ставлення до навколишньої дійсності. Багато в чому завдяки жанровому, тематичному і ідеологічному різноманіттю художній текст має дискурсне різноманіття. Саме в зв'язку з цими відмінними особливостями вивчення дискурсу художнього твору представляє особливий дослідницький інтерес.

Особливості функціонування категорії містичного в художньому дискурсі

Поняттєва категорія містичного реалізується за допомогою граматичних засобів.

Під граматикую зазвичай розуміють систему мовних норм і категорій, що визначають прийоми і типи будови слів, словосполучень, синтагм і речень, і розділ лінгвістики, що досліджує цю систему. У граматиці, як науці про будову мови найчастіше виділяють три частини: 1) вчення про слово і його форми, про способи утворення слів і їхніх форм; 2) вчення про словосполучення, його форми і його типи; 3) вчення про речення і його типи, про компоненти (складові частини) речень, про прийоми зчеплення речень, про фразу [28: 75].

Вчення про граматичну структуру слів, їхні форми і утворення зазвичай називається морфологією і відділяється від синтаксису як вчення про словосполучення і речення. Морфологія - розділ граматики, який вивчає слово з боку його формального складу [35: 12].

Необхідно зазначити, що в історії англійської мови відсутні спеціалізовані засоби словотворення, що розкривають зміст поняття «містичне». Однак окремі з них можуть впливати на семантику твірної основи, актуалізуючи при цьому зміст відповідної категорії.

Наприклад, суфіксу -en притаманне значення інтенсифікації:

- Heighten – посилювати, підвищувати (mid-15c., *heightenen*, transitive, «to exalt, to honor or raise to high position», from height + -en)

Префікси *in-*, *un-*, *dis-*, *super-*, *extra-* та суфікси *-ful*, *-ous*, *-ible/-able*, *-y*, *-less* також актуалізують поняття «містичне». Ад'єктивні префікси латинського походження *in-*, *un-*, *dis-* мають негативну або деструктивну конотацію, виражаючи як щось таємниче, так і страх. Такі деривати використовуються з метою охарактеризувати стан людини, яка зіткнулася з невідомим або потрапила у безвихідне становище. Наприклад:

- *Unexpected* – неочікуваний (1580s, from *un-* (1) «not» + past participle of *expect* (v.));

- *Invisible* – невидимий (from Latin *invisibilis* «unseen, not visible», from *in-* «not» (see *in-* (1)) + *visibilis* (see *visible*). mid-14c., «not perceptible to sight, incapable of being seen», from Old French *invisible* (13c.), Meaning «kept out of sight» is from 1640s.)

- *Disembodied* – безтілесний (1742, past-participle adjective from *disembody*, «divested of a body, free from flesh», of a soul or spirit, «separated from a body»)

Префікси *super-*, *extra-* вживаються для збудження уяви та хвилювання читача (гіперболізація). Наприклад:

- *Extraordinary* – надзвичайний (early 15c., from Latin *extraordinarius* «out of the common order», from *extra* «out» + *ordinem*, accusative of *ordo* «row, rank, series, arrangement», «being beyond or out of the common order or rule; not of the usual, customary, or regular kind»)

Суфікси *-ful*, *-ous*, *-ible/-able* підсилюють певну ознаку, або маніфестують емоційне забарвлення висловлювання мовця з приводу виконання особливої дії, пов'язаної з відчуттям тривожності/страху. Наприклад: • *Dreadful* – жахливий, огидний (early 13c., «full of dread or fear, timid», from *dread* (n.) + *-ful*. Meaning «causing dread, exciting terror» is from c. 1200; weakened sense of «very bad» is by 1680s.).

- *Hideous* – огидний, бридкий (c. 1300, «terrifying, horrible, dreadful», from Anglo-French *hidous*, Old French *hideus*, earlier *hisdos* «hideous, horrible, awful, frightening» (11c.; Modern French *hideux*), from *hisda* «horror, fear», perhaps of Germanic origin. The old guess that it comes from Vulgar Latin **hispidosus*, from

Latin *hispidus* «shaggy, bristly», «presents numerous difficulties» [OED] and seems now to be generally discredited. Meaning «repulsive» is late 14c.).

Для іменників, що визначають категорію «містичне», найактивнішою словотвірною моделлю виступають суфікси *-ty* та *-tion*. Вони переважно репрезентують абстрактні іменники латинського походження, що належать до лексико-семантичної групи біблійне/релігійне та ірраціональне/надприродне, відтворюючи значення загадковості, таїнства сакральності. Наприклад:

- *Solemnity* – урочистість (с. 1300, «observance of ceremony» from Old French *solemnite*, *solempnete* «celebration, high festival, church ceremony» and directly from Latin *solemnitatem* (nominative *solemnitas*) «a solemnity», from *sollemnis* . Meaning «state of being solemn» is from 1712);

- *Superstition* – забобон, марновірство (early 13c., «false religious belief; irrational faith in supernatural powers» from Latin *superstitionem* (nominative *superstitio*) «prophecy, soothsaying; dread of the supernatural, excessive fear of the gods, religious belief based on fear or ignorance and considered incompatible with truth or reason» literally «a standing over» noun of action from past participle stem of *superstare* «stand on or over; survive» from *super* "above"+ *stare* "to stand»).

Адвербіальний суфікс *-ly* вживається для демонстрації певної поведінки у стані стривоженості та психологічної напруги. Наприклад:

- *Anxiously*– тривожно, схвильовно (1615–25; від L *anxius* «сповнений бажання(зробити щось)», «неспокійний» + ME *-li*, *-lich(e)*, OE *-lice*);

- *Suddenly*– раптом (1250–1300; ME *sodain*(імен. та прикм.); L *subitāneus* «раптовий, несподіваний»).

Вивчення вербалізованих репрезентацій семантичної категорії «містичне» слугує засобом доступу до таємниць мисленнєвих процесів та емоційних переживань людини.

Володіння матеріалом етимологічних словників дає змогу виділити невиражені ознаки мовних одиниць, що входять до складу семантичної/понятійної категорії.

Поняттєва категорія містичного реалізується за допомогою граматичних засобів, які зумовлені специфічною будовою речень, а також домінуючою роллю засобів стилістичного синтаксису (вставна фраза, інверсія, риторичне запитання) та синтаксису тексту (складне синтаксичне ціле), які впливають на емотивну семантику лексичних одиниць, що виражають ознаку концепту «страх» у межах категорії, що досліджується. Найбільш поширеними є граматичні засоби, які відтворюють значення «навіювання страху» та «переживання страху» (заперечні частки, речення з однорідними членами).

Об'єкти, представлені у творах, у неясних, напівчітких формах викликають страх, змішаний із задоволенням, що розриває і збагачує емоції людини. Уникаючи прямого, відкритого зображення жахливих явищ, автори культивують у творах «нешкідливий» страх, представляючи все, що відбувається під покровом темряви і мотиву таємничого, створюючи атмосферу постійного напруженого очікування невідомої небезпеки. Похмурі і напружені сцени дій підтримують загальну атмосферу таємничого. Майже на кожних сторінках містичних романів відчувається небезпека. Відчуття невиразної загрози, небезпеки, що підстерігає героїв за кожними зачиненими дверима за кожною опущеною завісою, не покидає нас ані на хвилину. Також величезну роль у створенні атмосфери таємничого виконують похмурі лісові хащі, похмура погода, постійні дощі, а також тиша, морок, запустіння. Можна навіть сказати, що незримим магнетичним центром роману стають не сюжетні перипетії, а образи таємничого, які створюють містичний колорит. В якості образів автори використовують світло і звук для підкреслення динаміки психологізму, розкриття емоційного стану героїв і їх здатності відкривати щось нове і хвилююче.

Категорію містичного також розкриває ряд мовних засобів [6: 19]. Засоби художньої виразності різноманітні і численні. Перш за все, це тропи.

Троп - мовний зворот, в якому слово або фраза вжиті в переносному значенні з метою досягнення більшої художньої виразності. В основі тропа

лежить зіставлення двох понять, які сприймаються нашою свідомістю близькими в будь-якому відношенні.

1) Епітет (грецьке *epitheton*, латинське *appositum*) - визначальне слово, переважно тоді, коли воно додає нові якості до значення слова.

2) Порівняння (латинське *comparatio*) - розкриття значення слова шляхом зіставлення його з іншим за якоюсь спільною ознакою (*tertium comparationis*).

3) Гіпербола - прийом надмірного перебільшення з метою посилення враження.

4) Метафора - слово або вираз, що вживається в переносному значенні, в основі якого лежить порівняння неназваного предмета або явища з будь-яким іншим на підставі їхньої загальної ознаки.

Містичний текст є одночасно парадоксальним і істинним, оскільки когнітивною передумовою його розгортання є необхідна апеляція до «трансцендентального об'єкту», який є поза грою визначення і одночасно визначає його рух [12: 9].

В науковому дискурсі наявні своєрідні рекомендації стосовно творення містичного. У статті Вальтера Скотта «Про надприродне в художньому творі, зокрема, у творах Ернеста Теодора Вільяма Гофмана» (1827) автор звертає особливу увагу на дві особливості якісної прози, здатної збудити у читача емоції, необхідні письменнику. Скотт запевняє, що з надприродним в художньому творі слід поводитися дбайливіше, бо критика зустрічає його насторожено. Уяву читача слід порушувати, по можливості не доводячи її до надмірності. Надприродні явища носять зазвичай таємничий і невловимий характер, вони здаються нашій наляканій уяві особливо значними тоді, коли ми і самі не можемо в точності сказати що ж, власне, ми бачили і якою небезпекою це бачення загрожує нам.

До того ж, в художньому творі надприродні явища слід виводити рідко, коротко, невиразно, залишаючи привид, який описується настільки незбагненим, настільки несхожим на нас з вами, щоб читач і припустити не міг, звідки воно з'явилося, а тим більше не склав собі чіткого уявлення про його

властивості. Тому зазвичай буває так, що перше зіткнення з надприродним має найбільш сильний ефект, тоді як в подальшому, при повторенні подібних епізодів, враження скоріше послаблюється і гасне, ніж посилюється. Розуміючи, що надприродне, подане дуже спрощено, швидко втрачає свою силу, сучасні письменники прагнуть прокласти нові шляхи в реалізації містичного. Найбільш очевидний і простий спосіб досягти цієї мети полягає в тому, щоб розширювати і множити надприродні події в романі. Однак, зважаючи на вищевикладене, доречним буде вважати, що надмірно детальний і старанний опис не тільки не підсилює враження, але, навпаки, послаблює його. В цьому випадку втрачається витонченість, а зловживання художніми засобами робить роман втомливим або навіть смішним, замість того щоб донести читачеві його міць і піднесеність [17: 20].

Отже, можна дійти висновку про те, що найпершу увагу слід приділяти витонченому навіюванню – невідчутним натякам, котрі виражають відтінки настроїв і поступово будують розпливчасту ілюзію дивної реальності нереального. Головне при використанні містичного припущення – не давати пояснення подіям, які відбуваються, а зберігати таємницю. Містика – це коли я знаю, що відбувається, але не знаю, як, не знаю, хто це робить, не знаю, у який спосіб. Спостерігаються й описуються тільки зовнішні ефекти прояву невідомої сили, а як звать силу, ми не знаємо [17: 21]. Мовний аналіз містичних романів доводить, що в них дотримано почуття міри і в побудові сюжету, і в змалюванні характерів, а також і у вирішенні морального конфлікту. Хоча конфлікт роману будується на зіткненні героїв зі світом зла та таємничого, яке управляє дією, перетворюючи світ в п'тьму, раціональне в нез'ясовне, їм здається, що темні надприродні сили підстерігають їх на кожному кроці, хоча зв'язок з навколишнім світом вкрай хиткий і ілюзорний: захисник може перетворитися на переслідувача, помічник виявитися зрадником. Однак у фіналі морок осоромлений, розумний порядок речей перемагає, натомість ірраціональний і моторошний світ, світ таємничого, зникає, немов страшний

сон, а герой, вирваний з початкової ідилії, зі світлого і стабільного існування, незмінно до нього повертається.

Письменники містичної літератури створюють модель складної внутрішньої драми особистості з розколотою свідомістю і намагаються відтворити динаміку внутрішніх змін «я». На перший план виходить концепція нової людини, яка об'єднує почуття самотності і непотрібності з вітаїстичною закоханістю в буття взагалі і майбутнє зокрема. Більшість дослідників містичного в художній літературі починаючи з ХІХ століття однакові в тому, що стратегія читацького вагання й напруження при творенні містичного тексту виявилася найпродуктивнішою і залишається актуальною й досі, в епоху постмодернізму.

Висновки до розділу 1

1. Розгляд і аналіз понять «містика», «містицизм», «містичний досвід» і «категорія містичного» дозволило провести чітку межу між ними і по-новому поглянути на проблему містичних переживань. Містицизм – це сукупність явищ і дій, які особливим чином зв'язують людину з таємничими істотами і силами світу. Містика - це те, що вивчає містицизм, те, до чого він прагне. Спроба встановити межі феноменів містики і містицизму виявляється, таким чином, необхідним етапом на шляху дослідження численних ірраціональних феноменів сучасної культури. Містичний досвід - це психологічні і фізіологічні зміни в людині, при яких вона входить в змінені стани свідомості, які можуть відбуватися спонтанно або під впливом різних психотехнік, релігійних традицій (молитов). Категорія містичного – це опосередкований універсальними законами мислення результат людського досвіду й представлена в мові містичного роману системою різнорівневих (лексичних, словотвірних, граматичних) мовних засобів, котрі відтворюють її значення.

2. Розглянувши термін «дискурс» і специфіку художнього дискурсу можна зробити висновок, що дискурс художнього твору значно відрізняється

від інших видів дискурсу - він несе за собою особливий характер взаємодії між письменником і читачем, залучення культурних, естетичних і особистих знань про світ і відображення особливого ставлення до навколишньої дійсності. Багато в чому завдяки жанровому, тематичному і ідеологічному різноманіттю художній текст має дискурсне різноманіття. Саме в зв'язку з цими відмінними особливостями вивчення дискурсу художнього твору представляє особливий дослідницький інтерес.

3. У перекладі категорії містичного в художньому дискурсі важливим є дотримання емоційного складника авторської інтенції за допомогою використання порівняння та підсилення. До того ж кожен переклад, як творчий процес, повинен бути відзначений індивідуальністю перекладача, але головним завданням перекладача все-таки є передача в перекладі характерних рис оригіналу, і для створення адекватного оригіналу художнього та емоційного враження перекладач повинен знайти найкращі засоби: підібрати синоніми, відповідні художні образи тощо.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО В РОМАНІ ПОЛІ ГОУКІНЗ «ДІВЧИНА У ПОТЯГУ»

2.1 Символізм, як засіб вираження категорії містичного

Категорія містичного може передаватися через символізм, стилістичні, граматичні та лексичні засоби мови [13: 15]. Для початку розберемося із поняттям символізм. Символізм - це одна з найбільших течій в літературі (а також мистецтві, живописі, музиці), що характеризується експериментаторством, новаторством за допомогою використання прийомів недомовленості, таємниці, загадковості [13: 15]. Задачі і цілі символізму в літературі: - зображення реальної картини світу або політичної ситуації в країні через символи; - символи передають почуття і думки, завуальовані натяки і скриті порівняння, які допомагають зробити текст повним і яскравішим; - через символи можна показати емоційне забарвлення твору. Таким чином, символ виглядає явищем переходу з емоційного в матеріальне. Через символи можна передавати характер ліричного героя. Символ у такому випадку є частиною сюжетної лінії ліричного твору [13: 16]. Багато персонажів і символів з'явилися в містицизмі через етнос і релігію. Звідти запозичені не тільки фантастичні, але і реальні істоти, наділені незвичайними властивостями. Чорний ворон зустрічається у багатьох творах. Птах символізує зло і смерть з одного боку, і довголіття і мудрість з іншого. У романі «Дівчина у потягу» згадується сорока, яка є символом лихого. Сороку сприймали як спільницю нечистої сили і злу віщунку. У християнській традиції вона символізувала диявола, розпусту і марнославство. У Шотландії вважають, що у сороки під язиком зберігається крапля крові диявола. А у Швейцарії стверджують, що її вигляд приймають відьми, коли вирушають у свої таємні справи. Невипадково цьому птаху дали ім'я - "сорока", в якому присутнє число 40. З ним завжди була пов'язана якась межа, фатальне розставання, фатальне призначення. На сороковини

відзначають відхід душі померлого, повне розставання душі з тілом [29: 12]. Прикладом слугують наступні речення, в яких зустрічається сорока, як символ:

(2) *I can hear the magpies — they're laughing, mocking me, a raucous cackling* (GT, URL).

(34) *I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head* (GT, URL).

Не тільки живі істоти, але навіть каміння є певним знаком, які символізують культ вогню. Піраміда з великих каменів, складена на вершині гори, на перевалі або в святому місці називається "латза" і присвячується місцевим божествам [29: 16].

(1) *She's buried beneath a silver birch tree, down towards the old train tracks, her grave marked with a cairn* (GT, URL).

Свічка символізує світло в пітьмі життя, осяяння, живильну силу Сонця [29:18].

(7) *The wind in the grass, the big slate sky over the dunes, the house infested with mice and falling down, full of candles and dirt and music* (GT, URL).

(87) *The room gets darker and darker until I'm there again, lying in the water, her body pressing against mine, a candle flickering just behind my head* (GT, URL).

Муха символізує зло і світові епідемії. У християнстві мухи - символ фізичного і морального розкладання; мух пов'язують з демонами [29: 30].

(95) *The silence between us swells and fills the room; a fly buzzes angrily against the French doors* (GT, URL).

У романі «Дівчина у потягу» потяг також є своєрідним символом, але для кожної героїні він різний. Для Рейчел потяг символізує безтурботність та спокій.

(4) *It's a relief to be back on the 8:04. I just want to lean back in the soft, sagging velour seat, feel the warmth of the sunshine streaming through the window, feel the carriage rock back and forth and back and forth, the comforting rhythm of wheels on tracks* (GT, URL).

Для Меган потяг символізує втечу. Вона весь час мріє про нове життя, а потяг є постійним візуальним нагадування її бажання:

(3) *I can hear the train coming; I know its rhythm by heart* (GT, URL).

Для Анни потяг є символом порушенням приватності її особистого життя, адже пасажери весь час проїжджають повз її будинок:

(12) *She flinches every time a train passes* (GT, URL).

Кров – ритуальний символ життєвої сили. У багатьох культурах вважається, що кров містить частину божественної енергії або, в більш загальному сенсі, дух особистості. Кров і вино є взаємозамінними символами. У Римо-католицькій і православної традиціях в таїнстві Євхаристії вино для причастя символізує кров Спасителя [29: 40].

(6) *Blood starts to ooze from the wound* (GT, URL).

(88) *My hair is matted with blood* (GT, URL).

Дежавю – одна з найдивніших, некерованих і недосліджених здібностей людини. Загадковий феномен заворожує дослідників із різних галузей науки вже багато десятків років. І у кожного свій погляд. Чим менше досліджено явище, тим сильніше воно оповите хмарою неймовірних припущень і містичних пояснень. І хоча вчені знають про механізми дежавю трохи більше, ніж 100 років тому, цей феномен продовжує викликати неймовірні гіпотези. Наприклад, з точки зору деяких дослідників, дежавю – наслідок реінкарнації. Нам здається знайомим те, що ми дійсно відчували або бачили, однак, не в цьому житті. Яким би неймовірним це не здавалося, представники різних галузей науки в різний час розглядали цю версію і навіть намагалися її обґрунтувати. «Справа в тому, що гіпотеза про реінкарнацію дійсно існує. В кожному житті залишаються якісь наші локальні думки, локальна свідомість, тому ми сьогоднішні можемо поговорити з нашою локальною свідомістю, яка жила в попередньому житті. Ми завжди можемо зазирнути в минулі життя, причому не тільки коли ми були людьми, а коли ми могли бути ким завгодно» розповідає дослідник феномена дежавю Олексій Полянський [29: 40]. Наступні речення слугують прикладами передачі дежавю у романі «Дівчина у потягу».

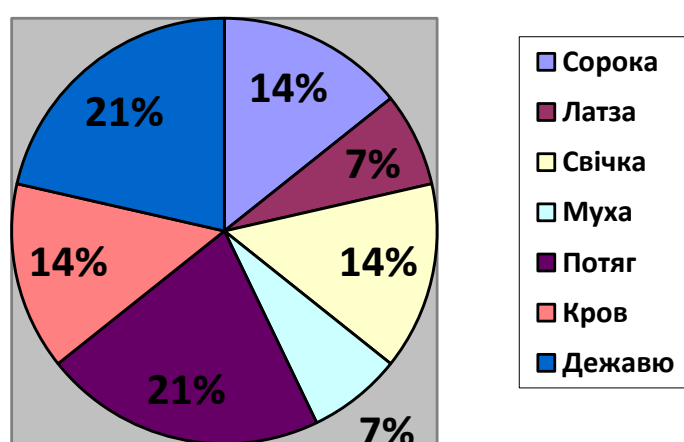
(66) *It was in the living room that the déjà vu hit me, so strong it was almost frightening* (GT, URL).

(100) *It seems to me that I've seen that dress before, I've seen someone wearing it* (GT, URL).

(23) *I can't remember when* (GT, URL).

Дослідивши реалізацію категорію містичного через символізму, можна побачити результат у вигляді наступної таблиці, яка показує у відсотках кількість вжитих символів у романі «Дівчина у потягу».

Таблиця 2.1 Символізм, як засіб вираження категорії містичного

2.2 Граматичні засоби вираження категорії містичного

Категорія містичного може також передаватися через певні формотворчі префікси і суфікси. Для іменників, що визначають категорію «містичне», найактивнішою словотвірною моделлю виступають різні суфікси, які мають своє значення. Таким чином, суфікс *-ly* вживається для демонстрації певної поведінки у стані стривоженості та психологічної напруги:

(34) *I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head* (GT, URL).

(39) *There was never anyone there—not on any of those nights and not today—and yet I stopped dead as I looked into the darkness this morning, because I could suddenly see myself* (GT, URL).

Суфікси –ful, –ible підсилюють певну ознаку, або маніфестують емоційне забарвлення висловлювання мовця з приводу виконання особливої дії, пов'язаної з відчуттям тривожності/страху.:

(61) *I go through my awful, achingly familiar ritual of trying to remember exactly what I did* (GT, URL).

(54) *There can be no greater agony, nothing can be more painful than the not knowing, which will never end* (GT, URL).

Суфікс –ible:

(85) *Invisible bugs crawl over my skin, I have a rash on my chest, I can't get comfortable* (GT, URL).

Суфіксу –en притаманне значення інтенсифікації:

(32) *I'm going too fast, even for me, I need to slow down; if I don't slow down something bad is going to happen* (GT, URL).

Префікси –dis-, in-, un-, im- мають негативну або деструктивну конотацію, виражаючи як щось таємниче, так і страх. Такі деривати використовуються з метою охарактеризувати стан людини, яка зіткнулася з невідомим або потрапила у безвихідне становище.:

(29) *So it sound ridiculous, but it's not impossible, and by the time I got home last night I had convinced myself that I was in some way involved in Megan's disappearance* (GT, URL).

Також в цьому реченні зустрічається слово із префіксом –im.

(57) *I wonder whether evidence is being washed away, whether right at this moment vital clues are disappearing forever: smears of blood, footprints, DNA-loaded cigarette butts* (GT, URL).

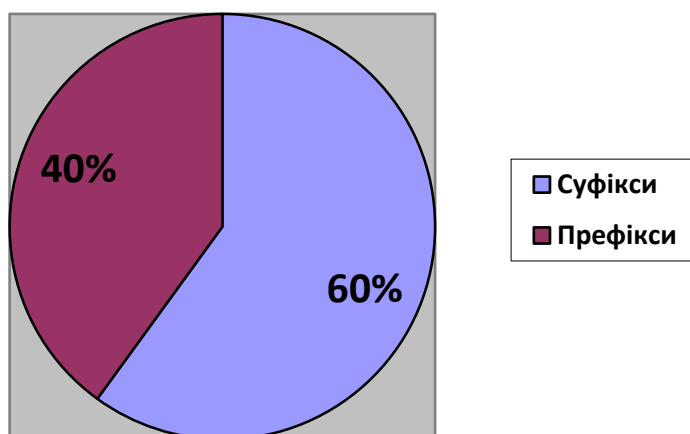
(58) *But I'm feeling dispirited about ever recalling what happened on Saturday* (GT, URL).

Префікс –un:

(51) *She said that you had behaved erratically, in an unstable manner, in the past* (GT, URL).

Дослідивши граматичні засоби вираження категорії містичного, можна зробити висновок у наступній таблиці, в якій зображена кількість формотворчих суфіксів та префіксів, що мають своє значення у передачі категорії містичного.

Таблиця 2. 2 Граматичні засоби вираження категорії містичного

2.3 Стилiстичнi засоби вираження категорiї мiстичного

У творах художньої літератури функції слова не обмежуються лише передачею певної інформації. Нерідко слово використовується для естетичного впливу на читача, яке стає можливим завдяки художнім образам. Чим яскравіше і правдивіше образ, тим сильніше його вплив на читача. Категорію містичного також розкриває ряд мовних засобів, які завжди створюють певну динаміку тексту, його рухливість. Слід зазначити, що емоційність художнього твору сильно відрізняється від емоційності розмовного і публіцистичного стилів. У художньому тексті вона виконує естетичну функцію. Цей стиль передбачає ретельний і обґрунтований відбір мовних засобів. Відмінною рисою художнього тексту є використання особливих фігур мови, які додають оповіданню яскравість і образність. Художньо-виразні засоби вельми різноманітні і численні. До них відносяться наступні художні тропи:

- порівняння;
- персоніфікація;
- алегорія;
- метафора;
- метонімія;
- синекдоха

Також до засобів художньої виразності відносяться стилістичні фігури:

- епітет;
- гіпербола;
- літота;
- анафора;
- епіфора;
- градація;
- паралелізм;
- риторичне питання

Нижче наведені приклади художніх тропів і стилістичних фігур, використаних у реченнях, які передають категорію містичного. Для початку розглянемо троп під назвою «персоніфікація». Персоніфікація (лат. persona - особа, і facere - робити) - представлення природних явищ і сил, об'єктів, абстрактних понять в образі дійових осіб, в тому числі людини, або визнання за ними людських властивостей; приписування властивостей людської психіки предметам і явищам реального або вигаданого світу: тваринам, рослинам і явищам природи. На думку багатьох лінгвістів (наприклад, Т.В. Орехіменко, А. А. Залевська), персоніфікація є різновидом метафори. Взаємодіючи з метафорою, персоніфікація набуває особливої образності і економичності при передачі сенсу. Однак якщо метафора прагне відірватися від предмета, зберігаючи в своєму значенні лише деякі його ознаки, то персоніфікація не відривається від реального денотата, а додає йому істотну характеристику, зберігаючи всього реальні властивості. Персоніфікацію можна побачити у наступному реченні:

(24) *I can hear the magpies—they're laughing, mocking me, a raucous cackling (GT, URL).*

Наступною розглянемо метафору. Метафора – це слово або речення, що вживається в переносному значенні, в основі якого лежить порівняння предмета або явища з яким-небудь іншим на підставі їхньої загальної ознаки. Приклади метафор можна побачити у наступних реченнях:

(14) *I need him to come home and calm me down, and now it's going to be hours before he gets here and my brain is going to keep racing round and round and round and I know I've got a sleepless night coming (GT, URL).*

(16) *My skin was prickling, I was alive with ants, they were in my hair and on my neck and chest and I leaped to my feet, clawing them away (GT, URL).*

(50) *A black hole opened up in the centre of the room and swallowed me (GT, URL).*

(54) *The clouds that menaced this morning did so all day, growing heavier and blacker until they burst, monsoon-like, this evening, just as office workers stepped outside and the rush hour began in earnest, leaving the roads gridlocked and tube station entrances choked with people opening and closing umbrellas (GT, URL).*

(70) *Flooded with dread and adrenaline, I see darkness coming (GT, URL).*

Наступним зворотом мови, який ми розглянемо є ідіома. Ідіома – зворот мови, що вживається як єдине ціле; фразеологічне зрощення. Ідіоми легко переплутати з прислів'ями, різноманітними мовними шаблонами, фразовими дієсловами. Розмежувати їх іноді важко навіть вченим. Ідіоми є різновидом formulaic language (цей термін можна приблизно перекласти як "формули спілкування" або "мовні шаблони") – стійких, нерозкладних виразів, які слід розуміти і вчити як єдину одиницю мови, а не групу слів. Прикладами вживання цього звороту мови слугують наступні речення:

(11) *Dropped by a runner, probably, but something about it gives me the creeps and I want to get out of there quickly, back into the sunshine (GT, URL).*

(12) *I pass out cold for an hour or two, then I wake, sick with fear, sick with myself (GT, URL).*

(29) *The weird thing is, I was so wired when I got home yesterday evening, I thought I'd be bouncing off the walls for hours* (GT, URL).

(4) *There is a lump in my throat as hard as a pebble, smooth and obstinate* (GT, URL).

Наступним розглянемо епітет. Епітет – один із різновидів художніх мовних засобів, який виразно описує ознаку предмета, його якість або властивість. Завдання епітета - створити яскравий образ. Найчастіше в якості епітетів використовують прикметники («білосніжна зима»). Але епітетом може бути і прислівник («палко сперечатися»), і іменник («собака Калин-цар»), і числівник («перший учень»), і причастя, і дієприслівник («коли весняний, перший грім, пустуючи і граючи, гуркоче в небі блакитному»). Розрізняють такі види епітетів:

- Загальномовні епітети - це прийнята норма. Наприклад, «гробова тиша», «ніжний вітерець», «м'який голос».

- Народно-поетичні епітети сягають корінням в усний фольклор, в казки і билини. Найчастіше це теж стійкі вирази: «добрий молодець», «красна дівчина».

- Постійні епітети нерозривно пов'язані з визначеним словом, утворюючи стійкий вираз. Наприклад, «клишоногий ведмедик» або «залізний кінь».

- Індивідуально-авторські епітети придумані конкретною людиною, використовуються ситуативно. Наприклад, «мармеладний настрій» (А.П. Чехов).

Також епітети поділяються на оціночні, описові та емоційні.

- Оціночний епітет – «чудовий вечір»;
- Описовий епітет – «золота осінь»;
- Емоційний епітет – «сумна пора».

Епітети також поділяться на прості і складні. Прості епітети виражені одним словом («парус самотній»), складні епітети - словосполученням («берег, милий для мене»). Прикладами вживання цього мовного засобу слугують наступні речення:

(19) *It comes over me like a wave: black dread* (GT, URL).

В цьому реченні зустрічається простий, описовий, загальнономовний епітет «black dread».

(52) *But that lump on my head was throbbing again, and everything from Saturday night was still deepest black* (GT, URL).

В цьому реченні зустрічається простий, описовий, загальнономовний епітет «deepest black».

(78) *Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and I wake in pure terror* (GT, URL).

В цьому реченні зустрічається простий, описовий, загальнономовний епітет «pure terror».

Наступним художнім тропом, який ми розглянемо є порівняння. Порівняння - троп, в якому відбувається уподібнення одного предмета або явища іншому за якою-небудь загальною для нього ознакою. Мета порівняння - виявити в об'єкті порівняння нові, важливі, переважні для суб'єкта висловлювання властивості. Види порівнянь:

- Порівняння у вигляді порівняльного обороту, утвореного за допомогою союзів *як, ніби, немов, точно*: «Мужик дурний, як свиня, а хитрий, як чорт»;
- Безсоюзне порівняння - у вигляді речення зі складовим іменним присудком: «мій дім — моя фортеця»;
- Порівняння, утворені за допомогою іменника в орудному відмінку: «він ходить гоголем»;
- Заперечуючі порівняння: «не китайкою покрились козацькі очі»

Прикладами використання порівняння у вигляді порівняльного обороту слугують наступні речення:

(68) *I felt dizzy, as though I were having an out-of-body experience, as though I were looking out at myself* (GT, URL).

(53) *The scratching of my pen on paper felt like someone whispering to me* (GT, URL).

(37) *There's nothing out of place, but the house feels different, as though things have been touched, subtly shifted out of place, and as I walk around I feel as though there's someone else here, always just out of my line of sight (GT, URL).*

(4) *There is a lump in my throat as hard as a pebble, smooth and obstinate (GT, URL).*

(83) *I can't just sit here, watching the trains, I'm too jittery, my heartbeat feels like a flutter in my chest, like a bird trying to get out of a cage (GT, URL).*

Наступною стилістичною фігурою, яку ми розглянемо є оксюморон. Оксюморон — стилістична фігура, що поєднує протилежні за змістом визначення або поняття, в результаті чого виникає нове смислове поняття. Оксюморон, як і антитеза, будується на протилежностях, але в складі цієї стилістичної фігури вони не протиставлені, а злиті в єдине ціле. Протилежності створюють новий образ і відображають суперечливість явищ. Хоча такі явища парадоксальні за своєю суттю, але вони, образно кажучи, мирно «уживаються» разом, створюючи яскравий виразний образ, який хоче донести до своїх читачів художник слова. Оксюморон можна побачити в наступному реченні:

(13) *Living like this, the way I'm living at the moment, is harder in the summer when there is so much daylight, so little cover of darkness, when everyone is out and about, being flagrantly, aggressively happy (GT, URL).*

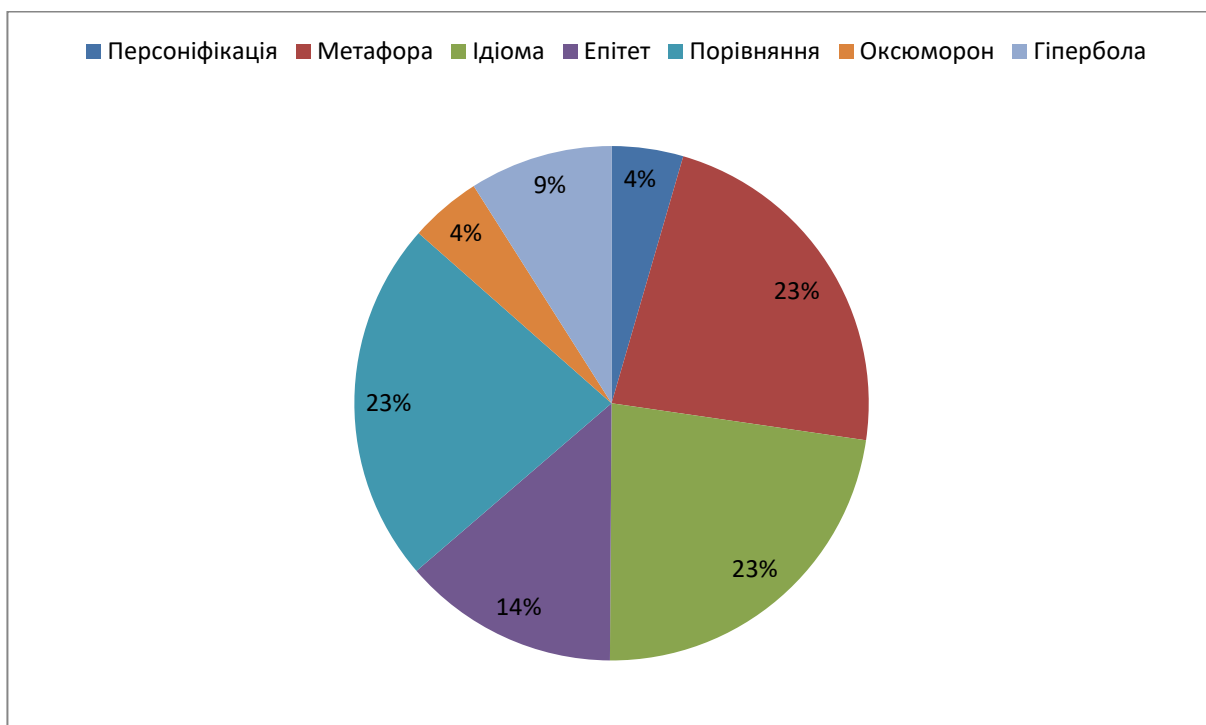
Наступною розглянемо гіперболу. Гіпербола - стилістична фігура явного і навмисного перебільшення, з метою посилення виразності і підкреслення сказаної думки. У художній літературі письменники застосовують гіперболу з метою створення образної характеристики героя, яскравого і індивідуального уявлення про нього. За допомогою гіперболи виявляється авторське ставлення до персонажа, створюється загальне враження від висловлювання. Прикладами використання цієї стилістичної фігури слугують наступні речення:

(11) *We haven't been out for bloody ages (GT, URL).*

(58) *I lived at number twenty-three Blenheim Road for five years, blissfully happy and utterly wretched (GT, URL).*

Проаналізувавши стилістичні засоби вираження категорії містичного, можна побачити результат у вигляді наступної таблиці.

Таблиця 2.3. Стилiстичнi засоби вираження категорiї мiстичного

2.4 Лексичнi засоби вираження категорiї мiстичного

Реалiзацiя поняттєвої категорiї мiстичного за допомогою лексичних засобiв зумовлена такими концептами, як «Страх», «Зникнення», «Таємниця» та «Мiстичний досвiд».

Страх

У романi концепт «страх» є домінантним, i часто передається через стан героїні, яка відчуває тривогу та небезпеку. Цей концепт передається через наступнi слова:

- afraid

(38) *I feel afraid (GT, URL).*

(34) *I'm too afraid to venture into that darkness (GT, URL).*

(22) *I'm frightened, but I'm not sure what I'm afraid of, which just exacerbates the fear (GT, URL).*

- fear

(90) *I can't explain it, I can't remember what happened, but I can feel it, the fear and confusion* (GT, URL).

(22) *I'm frightened, but I'm not sure what I'm afraid of, which just exacerbates the fear* (GT, URL).

- panic

(94) *I can feel panic rising in my chest* (GT, URL).

- dread

(74) *There's a rush of elation, tempered with something else: a nameless dread* (GT, URL).

- horrifying

(98) *I can feel it now, the light searing my retinas, everything stark and white, horrifying* (GT, URL).

Фразеологізми:

- to give (someone) creep

(11) *Dropped by a runner, probably, but something about it gives me the creeps and I want to get out of there quickly, back into the sunshine* (GT, URL).

- to put(someone) on edge

(84) *The scratching of my pen on paper felt like someone whispering to me; it put me on edge, I kept feeling as though there was someone else in the flat, just on the other side of the door, and I couldn't stop imagining her* (GT, URL).

Проаналізувавши відібрані 100 речень, можна зробити висновок, що , що найбільше концепт «Страх» в романі «Дівчина у потягу» передається через слово «*afraid*», яке згадується сім разів. Наступні слова, такі, як «*fear*» – 3 рази; «*panic*» – 3; «*dread*» – 3; «*horrifying*» – 1; фразеологізми «*to give(someone) the creeps*» – 2; «*to put(someone) on edge*» -1.

Зникнення

Концепт «зникнення» в основному передається через наступні слова:

- disappearing

(57) *I wonder whether evidence is being washed away, whether right at this moment vital clues are disappearing forever: smears of blood, footprints, DNA-loaded cigarette butts (GT, URL).*

- disappearance

(47) *So it sound ridiculous, but it's not impossible, and by the time I got home last night I had convinced myself that I was in some way involved in Megan's disappearance (GT, URL).*

- missing

(53) *I can't stop thinking of the clothes on the side of the railway line, which is stupid, because I saw those there before Megan went missing (GT, URL).*

Отже, проаналізувавши відібрані 100 речень, можна зробити висновок, що найбільше концепт «Зникнення» в романі «Дівчина у потягу» передається через слова «*disappearance*», яке використовується 2 рази; «*missing*» - 2 рази; «*disappearing*» - 1 раз.

Таємниця

(55) *No, it's because I feel like I'm part of this mystery. I'm connected (GT, URL).*

Прочитавши роман «Дівчина у потягу» можна зробити висновок, що головна героїня часто переживала дивні почуття. Цей стан навіює певну загадковість, і таємничість.

(30) *The whole thing felt very awkward (GT, URL).*

(17) *I feel as though he's looking right at me, and I get the oddest sensation (GT, URL).*

(48) *She said that you were acting strangely, and that she was worried (GT, URL).*

(45) *He got up the next morning feeling terrible, wondering where his clothes were and how he'd got home, but it wasn't until the police came to get him that he discovered he had brutally slain two people for no apparent reason whatsoever (GT, URL).*

В романі Пола Гоукінз «Дівчина у потягу» категорія містичного передається також через містичний досвід, який може виникати з різних причин. Нижче наведені речення, в яких містичний досвід виникає спонтанно, а саме через сон, або засипання.

(8) *The spell is broken, I'm awake* (GT, URL).

В цьому реченні автор показує, що сон для героїні означає стан перебування під чарами.

(13) *If I have a day when I don't drink, that night I fall into the heaviest of slumbers, a deep unconsciousness, and in the morning I cannot wake properly, I cannot shake sleep, it stays with me for hours, sometimes all day long* (GT, URL).

В цьому реченні сон для героїні асоціюється з глибокою несвідомістю, в якій вона часто опиняється. До того ж одну з головних героїнь роману часто турбує безсоння, яке виникає через постійну напругу. Разом із безсонням дівчина також часто страждає від нічних жахів. Це все навіює на читача моторошну атмосферу. Нічні жахи та безсоння передаються через наступні словосполучення і слова:

- frightened to fall asleep

(9) *We don't talk about anything substantial, it's just the introductory session, the getting-to-know-you stuff; he asks me what the trouble is and I tell him about the panic attacks, the insomnia, the fact that I lie awake at night too frightened to fall asleep* (GT, URL).

- sleepless night

(10) *I need him to come home and calm me down, and now it's going to be hours before he gets here and my brain is going to keep racing round and round and round and I know I've got a sleepless night coming* (GT, URL).

- trouble sleeping

(76) *I'm having trouble sleeping, and it's not just the drinking now, it's the nightmares* (GT, URL).

- insomnia

(62) *I hate this, hate insomnia more than anything, just lying there, brain going round, tick, tick, tick, tick* (GT, URL).

- nightmare

(78) *Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and I wake in pure terror* (GT, URL).

(92) *It's different, the nightmare I wake from this morning* (GT, URL).

Отже, проаналізувавши відібрані 100 речень, можна зробити висновок, що найбільше містичний досвід, який реалізується через сон передається через слова «*nightmare*», яке використовується 3 рази; «*insomnia*» - 2 рази.

Містичний досвід також може виникати штучно, наприклад у наслідок вживання наркотичних засобів, або алкогольних виробів. Цікавим є те, що вино є священною речовиною в багатьох сакральних цивілізаціях. З його вживанням традиційно пов'язуються численні ритуали і обряди. Навіть саме слово "спирт" походить від латинського "spiritus", тобто дух. Дія алкоголю виробляє на людей такий вплив, при якому вони немов входять всередину своєї істоти. Тому сп'яніння нагадує сон. У ньому всі речі так само, як і уві сні, набувають особливого додаткового сенсу, слова і звуки чуються по-новому, потоки асоціацій і марень захоплюють питущих. Предмети і почуття змінюють свої пропорції. Нікчемна причина викликає гіпертрофовану реакцію, загроза або небезпека взагалі ігноруються. Це сон, але сон зі свідками [32: 15]. Варто зазначити, що в романі дуже часто згадуються спиртні напої, і часто зображуються сцени, в яких героїня вживає алкоголь, а потім перебуває, немов у чорній дірі. Наступні речення є прикладом вищезазначеного:

(64) *But my better angels lost again, defeated by drink, by the person I am when I drink* (GT, URL).

(15) *I'm going too fast, even for me, I need to slow down; if I don't slow down something bad is going to happen* (GT, URL).

(49) *I'm going to tell him everything: that I lost my job months ago, that I was very drunk on Saturday night and I have no idea what time I came home* (GT, URL).

(86) *And to be perfectly honest, we were taking a lot of drugs, and it's difficult to get bored when you're off your face all the time* (GT, URL).

В наступних реченнях категорія містичного передається через різні галюцинації та незвичайний, навіть нездоровий стан, в якому перебуває героїня. Ці речі передаються через наступні слова і словосполучення:

- paranoia

(96) *And then the paranoia came, that feeling I've had almost all the time I've lived in this house, of being watched* (GT, URL).

До речі, параноя, яку переживає героїня передається також через слово «*someone*», коли героїні роману здається, що окрім неї ще хтось є у приміщенні. Прикладами є наступні речення:

(3) *Someone's coming. Someone is speaking to me. Now look. Now look what you made me do* (GT, URL).

(99) *I'd wake in the night and be sure that there was someone else — something else—in the house with me* (GT, URL).

(84) *The scratching of my pen on paper felt like someone whispering to me; it put me on edge, I kept feeling as though there was someone else in the flat, just on the other side of the door, and I couldn't stop imagining her* (GT, URL).

(36) *I walk around the house; I can't settle, I feel as though someone else has been here while I was sleeping* (GT, URL).

- cannot breathe

(81) *There's something covering my face, I can't breathe, I'm suffocating* (GT, URL).

(14) *I couldn't breathe and I couldn't stop my brain from racing or my skin from itching, so I got to my feet and walked to the corner shop on Titchfield Street and bought four gin and tonics in cans, then went back to my spot in the park* (GT, URL).

- suffocating

(81) *There's something covering my face, I can't breathe, I'm suffocating* (GT, URL).

- skin

(85) *Invisible bugs crawl over my skin, I have a rash on my chest, I can't get comfortable* (GT, URL).

(16) *My skin was prickling, I was alive with ants, they were in my hair and on my neck and chest and I leaped to my feet, clawing them away* (GT, URL).

Отже, проаналізувавши відібрані 100 речень, можна зробити висновок, що найбільше нездоровий стан героїні передається через параною, яка виражається словом «*someone*» (це слово зустрічається аж 10 разів), та через галюцинації, які виражаються словом «*skin*» (це слово зустрічається 3 рази) , адже героїні весь час здається, що з її тілом щось коїться, то мурахи повзають, то щось поколює.

Величезну роль у створенні атмосфери таємничого виконує морок, тиша, холод, похмура погода, постійні дощі. До речі, варто зазначити, що в романі дуже часто, майже на кожній сторінці описується дощова погода. Тож, атмосфера таємничого передається через наступні слова і словосполучення:

- dark, darkness

(77) *What reason would I have had to go down there, where it's dark and damp and stinks of piss* (GT, URL)?

(28) *I might go to Corly Wood this morning to take some photographs; it'll be misty and dark and atmospheric in there, I should be able to get some good stuff* (GT, URL).

(32) *I'm too afraid to venture into that darkness* (GT, URL).

(70) *Flooded with dread and adrenaline, I see darkness coming* (GT, URL).

- silence

(95) *The silence between us swells and fills the room; a fly buzzes angrily against the French doors* (GT, URL).

- whispering

(84) *The scratching of my pen on paper felt like someone whispering to me; it put me on edge, I kept feeling as though there was someone else in the flat, just on the other side of the door, and I couldn't stop imagining her* (GT, URL).

Таємнича атмосфера також передається через погодні умови. Найчастіше в романі «Дівчина у потягу» зустрічаються такі слова, як *thunder*, *rain*, *monsoon*, *pouring*, *deluge*, *moisture*, які описують дощову погоду.

- thunder

(75) *There is a crack of thunder, a flash of light* (GT, URL).

- monsoon

(54) *The clouds that menaced this morning did so all day, growing heavier and blacker until they burst, monsoon-like, this evening, just as office workers stepped outside and the rush hour began in earnest, leaving the roads gridlocked and tube station entrances choked with people opening and closing umbrellas* (GT, URL).

- rain

(56) *I can't see through the mob of people in the carriage across to their side of the tracks—my side—and even if I could, with the rain still pouring down I wouldn't be able to see beyond the railway fence* (GT, URL).

- downpour

(80) *The downpour has become a deluge* (GT, URL).

- moisture

(24) *The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture* (GT, URL).

Похмурість також передається через чорний колір, який часто згадується в романі. Наведемо декілька прикладів:

(50) *A black hole opened up in the centre of the room and swallowed me* (GT, URL).

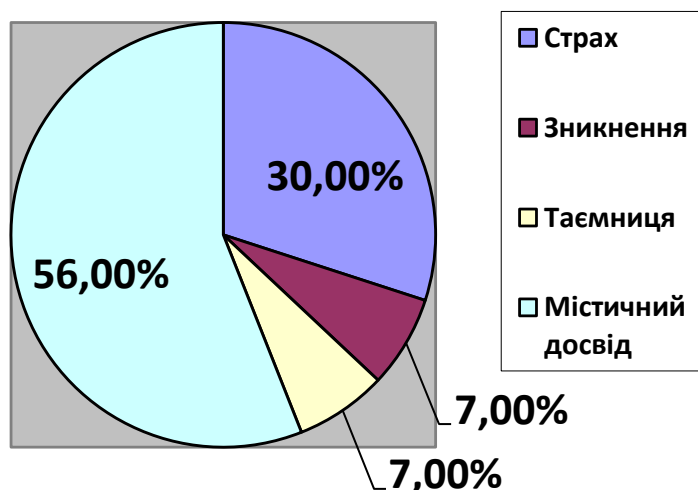
(51) *The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture* (GT, URL).

(45) *Total black; hours lost, never to be retrieved* (GT, URL).

(82) *I sit up, eyes wide, and see something moving in the corner of the room, a dense centre of blackness that keeps growing, and I almost cry out—and then I'm properly awake and there's nothing there, but I am sitting up in bed and my cheeks are wet with ts* (GT, URL).

Дослідивши лексичні засоби реалізації категорії містичного, які зумовлені такими концептами як «Страх», «Зникнення», «Таємниця», та «Містичний досвід», можна зробити висновок у вигляді наступної таблиці:

Таблиця 2.3 Лексичні засоби реалізації категорії містичного

Висновки до розділу 2

1. У ході дослідження було виявлено, що категорія містичного може передаватися через символізм, граматичні, стилістичні та лексичні засоби мови. Отже, найбільше категорія містичного реалізується через символ «потяга», який можна сказати є другим головним героєм у романі та має різне значення та символіку для трьох головних героїнь; та «дежавю», яке дуже часто переживає одна з головних героїнь роману. Найменше категорія містичного передається через символ «свічки» і «мухи».

2. Дослідивши граматичні засоби вираження категорії містичного, можна зробити висновок, що граматичними засобами вираження категорії містичного слугують словотворчі суфікси і префікси, які мають певне значення. Найбільше в романі «Дівчина у потягу» використовуються префікси (60%), а найменше – суфікси (40%).

3. У ході дослідження було виявлено, що до стилістичних засобів відносяться різноманітні тропи (порівняння, метафора, метонімія), та

стилістичні фігури (гіпербола, епітет, літота). Проаналізувавши стилістичні засоби вираження категорії містичного, можна зробити висновок, що найбільше категорія містичного передається через метафори та ідіоми, а найменше через оксюморон і персоніфікацію.

4. Дослідивши лексичні засоби реалізації категорії містичного, які зумовлені такими концептами як «Страх», «Зникнення», «Таємниця», та «Містичний досвід», можна зробити висновок, що найбільше категорія містичного реалізується через містичний досвід, який передається через сон, засипання, ніжні жахи, та безсоння. У романі часто вживаються такі іменники, як «*nightmare*» та «*insomnia*». Містичний досвід також передається через спиртні напої та наркотики, адже це штучний спосіб виклику містичного досвіду. У романі часто вживаються такі іменники як «*alcohol*», «*beverage*», «*drink*», «*drugs*». Крім цього містичний досвід передається через галюцинації, які найбільше виражаються через такі слова, як «*paranoia*», «*skin*». На другому місті після містичного досвіду йде концепт «Страх», який передається через прикметник «*afraid*», яке згадується сім разів, наступні слова, такі, як «*fear*» – 3 рази; «*panic*» – 3; «*dread*» – 3; «*horrifying*» – 1; фразеологізми «*to give(someone) the creeps*» – 2; «*to put(someone) on edge*» -1.

Проаналізувавши відібрані сто речень з роману «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що найбільше категорія містичного передається через лексичні засоби, які зумовлені такими концептами як «Страх», «Зникнення», «Таємниця», та «Містичний досвід». Найменше категорія містичного передається через граматичні засоби, які зумовлені формотворчими суфіксами та префіксами, які мають своє значення.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ

КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО У РОМАНІ ПОЛІ ГОУКІНЗ «ДІВЧИНА У

ПОТЯГУ»

3.1 Лексичні трансформації

Цей розділ присвячується перекладацьким трансформаціям. Існує безліч класифікацій різних вчених, однак в дипломній роботі я використовуватиму класифікації двох вчених Я.І. Рецкера і В.Н. Комісарова, адже на мою думку вони є більш розширеними і дохідливими. У перекладі роману «Дівчина у потягу» застосовуються лексичні, граматичні та лексико-граматичні трансформації. Для початку розглянемо приклади лексичних трансформацій. Згідно з Я.І.Рецкером [23: 35] до лексичних трансформацій входять:

- 1) конкретизація значень;
- 2) генералізація значень;
- 3) диференціація значень;
- 4) смисловий розвиток;
- 5) антонімічний переклад;
- 6) цілісне перетворення;
- 7) компенсація втрат в процесі перекладу

Конкретизація

Цей прийом при перекладі представляє заміну слова або словосполучення з більш широким значенням в одній, наприклад, в англійській мові, словом або словосполученням, що мають більш вузьке значення в іншій мові, наприклад, українській. Прийом конкретизації можна охарактеризувати як підбір при перекладі більш точних або конкретних відповідностей, або відтінків значень, ніж ті, які можна знайти в двомовних словниках. У романі Поли Гоукінз «Дівчина у потягу» перекладач часто застосовував конкретизацію, аби читачам було зрозуміло про що йде мова. Прикладами слугують наступні речення.

(10) *I need him to come home and calm me down* (GT, URL) — Мені так кортить, щоб чоловік повернувся додому та мене заспокоїв (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував конкретизацію, замінивши переклад слова «*him*» на «чоловік», аби уникнути повторів, або, щоб читачеві було зрозуміліше про кого саме йде мова. Тому переклад цього речення можна вважати адекватним.

В наступному реченні перекладач застосував конкретизацію, замінивши переклад слова «*did*» на «*попереджала*», аби читачеві було зрозуміліше про що саме йде мова. Тому переклад цього речення можна вважати адекватним.

(23) *I feel as though she did, though I can't remember when* (GT, URL) — Таке відчуття, що попереджала, але я не пам'ятаю, коли саме (ДП, URL).

В наступному реченні перекладач застосував конкретизацію, замінивши переклад словосполучення «*some good stuff*» на «*кілька вдалих знімків*», аби читачеві було зрозуміліше про що саме йде мова. Тому переклад цього речення можна вважати адекватним.

(28) *I might go to Corly Wood this morning to take some photographs; it'll be misty and dark and atmospheric in there, I should be able to get some good stuff* (GT, URL) — Можна було б уранці завітати до Корлі Вуд, зробити декілька фотографій; там панує така туманна, темна, таємнича атмосфера — я б зробила кілька вдалих знімків (ДП, URL).

В наступному реченні перекладач застосував влучний еквівалент, який відповідає контексту, адже якби слово "*thing*" було перекладено як "*річ*", читачеві було б не зрозуміло про яку річ йде мова.

(30) *The whole thing felt very awkward* (GT, URL) — Уся ця ситуація склалася надто дивно (ДП, URL).

Подібна ситуація зустрічається і в наступному реченні, де перекладач застосував влучний еквівалент, який відповідає контексту, переклавши слово "*to get*", як "*арештовувати*".

(46) *He got up the next morning feeling terrible, wondering where his clothes were and how he'd got home, but it wasn't until the police came to get him that he*

discovered he had brutally slain two people for no apparent reason whatsoever (GT, URL) — *Наступного ранку прокинувся, відчуваючи себе кепсько, дивуючись, де його одяг, як він сам взагалі опинився вдома, але, тільки коли приїхала поліція його арештовувати, він дізнався, що жорстоко вбив двох людей ні за що взагалі* (ДП, URL).

В наступному реченні трансформація була не обов'язковою, проте переклад слова «*tell*» - «*зізнаюсь*» більше підходить по контексту, тому можна вважати, що це речення перекладено адекватно.

(49) *I'm going to tell him everything: that I lost my job months ago, that I was very drunk on Saturday night and I have no idea what time I came home* (GT, URL) — *Тоді зізнаюсь йому у всьому: що втратила роботу, що ввечері в суботу була п'яна як чіп, що не маю жодного уявлення, коли повернулася додому* (ДП, URL).

В наступному реченні перекладач застосував конкретизацію, замінивши переклад слова «*everything*» на «*події*», аби читачеві було зрозуміліше про що саме йде мова. А ось переклад слова "*head*" як "потилиця" не зовсім можна вважати адекватним, адже перекладач не знає в якій частині голови була гуля у героїні.

(52) *But that lump on my head was throbbing again, and everything from Saturday night was still deepest black* (GT, URL) — *Проте гуля на потилиці продовжувала саднити, а події суботнього вечора досі вкриті непроникною темрявою* (ДП, URL).

В наступному реченні перекладач використав логічний відповідник при перекладі, адже сукні в основному носять лише жінки.

(100) *It seems to me that I've seen that dress before, I've seen someone wearing it* (GT, URL) — *Таке відчуття, що я вже бачила цю сукню раніше, бачила жінку, яка її носила* (ДП, URL).

Генералізація

Генералізація – це трансформація, при якій виконується заміна одиниці вихідної мови, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з

більш широким значенням. Прийомом генералізації доводиться користуватися, якщо в мові перекладу немає конкретних понять, аналогічних поняттям вихідної мови. Цей прийом допомагає перекладачеві виходити з скрутного становища, коли він не знає позначення видового поняття мовою перекладу. Суть цього прийому полягає в тому, що реченню мовою перекладу надається більш широке значення. Прикладами слугують наступні речення.

(1) *She's buried beneath a silver birch tree, down towards the old train tracks, her grave marked with a cairn* (GT, URL) — *Її поховали під білою берізкою, біля старої залізничної колії, і лише пірамідою з каменів позначено місце її поховання* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач замінив слово «могила» на евфемізм «місце поховання», таким чином пом'якшивши моторошну атмосферу. На мою думку, дослівний переклад тут був би доречнішим, адже жанр роману, який досліджується – трилер.

(62) *I hate this, hate insomnia more than anything, just lying there, brain going round, tick, tick, tick, tick* (GT, URL) — *Ненавиджу такий стан, більш за все ненавиджу безсоння, коли просто лежиш у ліжку, голова обертом: тік, тік, тік, тік* (ДП, URL).

В цьому реченні, використавши еквівалент «голова обертом», перекладач досягнув адекватного перекладу, адже для українського читача фраза « мозок йде обертом» звучатиме дивно.

(77) *That smell of cold and damp always sends a little shiver down my spine, it's like turning over a rock to see what's underneath: moss and worms and earth* (GT, URL) — *Від цього запаху вогкості та холоду в мене завжди холодок по спині, такий, який відчуваєш, коли перегортаєш камінь, щоб побачити, що під ним: мох, черв'яки, земля* (ДП, URL).

В цьому реченні, використавши еквівалент «холодок по спині», перекладач досягнув адекватного перекладу, адже для українського читача фраза «холодок по хребту» звучатиме дивно.

(83) *I can't just sit here, watching the trains, I'm too jittery, my heartbeat feels like a flutter in my chest, like a bird trying to get out of a cage* (GT, URL). — *Не можу просто сидіти та спостерігати за потягами. Я надто збуджена, моє серце несамовито калатає, немов пташка, яка намагається вирватися з клітки* (ДП, URL).

Використавши генералізацію, перекладач зміг адекватно передати читачеві смисл речення.

(85) *Invisible bugs crawl over my skin, I have a rash on my chest, I can't get comfortable* (GT, URL) — *Невидимі комахи плазують моєю шкірою. На грудях якийсь висип, не можу влаштуватися зручно* (ДП, URL).

Перше значення слова «*bug*» - «жук». Перекладач, використавши генералізацію, досягнув адекватного перекладу. Іноді приклади генералізації можуть бути невдалими. Наприклад у наступному прикладі завдяки генералізації, речення втратило потужну атмосферу жаху, тому краще було б перекласти слово «*nightmares*» дослівно, тобто «нічні жахіття».

(78) *Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and I wake in pure terror* (GT, URL) — *Іноді вві сні я опиняюсь у підземному переході на Бленгейм-роуд, шлях назад заблоковано, і вперед рухатися я не можу, оскільки там щось є, хтось на мене чекає* — *прокидаюся охоплена жахом* (ДП, URL).

Диференціація значень

Диференціація значень - це передача значення широкого абстрактного поняття вихідної мови без його повного уточнення. Поширеність прийомів диференціації при перекладі з англійської мови українською пояснюється великою кількістю в англійській мові слів з широкою семантикою, яким немає прямої відповідності в українській мові. Мова йде про те, що одному слову в українській мові, що виражає більш широке, недиференційоване поняття, тобто позначає більш широкий клас денотатів, в іншій мові, в англійській мові, можуть відповідати два або кілька слів, кожне з яких висловлює більш вузьке,

диференційоване, порівняно з українською мовою, тобто поняття відноситься до більш обмеженого класу денотатів. Прикладами цієї трансформації слугують наступні речення.

(3) *Someone's coming* (GT, URL) — *Щось наближається* (ДП, URL).

Переклавши слово «*someone*», як «*щось*», перекладач втілює в це речення невідомість та загадковість, немов наближається не щось живе, а якась потойбічна сила.

(10) *I need him to come home and calm me down* (GT, URL) — *Мені так кортить, щоб чоловік повернувся додому та мене заспокоїв* (ДП, URL).

Використавши еквівалент «так кортить», перекладач таким чином підсилює почуття героїні роману. На мою думку, переклад можна вважати адекватним.

(15) *I'm going too fast, even for me, I need to slow down; if I don't slow down something bad is going to happen* (GT, URL) — *Я надто швидко напиваюся, навіть для мене це швидко, треба зупинити коней; якщо я не уповільнюся — трапиться щось жахливе* (ДП, URL).

Переклавши слово «*bad*», як «*жахливе*», перекладач хотів підсилити ефект жаху.

(30) *The whole thing felt very awkward* (GT, URL) — *Уся ця ситуація склалася надто дивно* (ДП, URL). Головне значення слова «*awkward*» - «*незграбний*», тому перекладач досягнув адекватного перекладу, вживши еквівалент «*дивно*».

(34) *I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head* (GT, URL) — *Гуляю з першими променями сонця, зараз тільки-но настає світанок, навколо могильна тиша за винятком стрекотіння сорок час від часу на гілках дерев над моєю головою* (ДП, URL).

Переклавши словосполучення «*deathly quiet*», як «*могильна тиша*», перекладач хотів підсилити ефект жаху, адже еквівалент «*мертва тиша*» є фіксованим епітетом, який звучить дещо примітивно.

(36) *I can't settle* (GT, URL) — *Ніде не можу знайти собі місце* (ДП, URL).

Переклавши слово «*settle*», як «*знайти собі місце*», а не як «*розташуватися*», або «*прийняти рішення*», речення набуло певного хвилювання героїні, яке перекладач хотів донести читачеві.

(39) *There was never anyone there— — not on any of those nights and not today — and yet I stopped dead as I looked into the darkness this morning, because I could suddenly see myself* (GT, URL) — *Там нікого ніколи не було — ані тими вечорами, ані сьогодні, - проте я зупинилася мов громом приголомшена, коли вдивлялася в темряву, тому що сьогодні вранці зненацька побачила себе саму* (ДП, URL).

Використавши еквівалент-фразеологізм «*мов громом приголомшена*», перекладач додав до речення української атмосфери.

(41) *What reason would I have had to go down there, where it's dark and damp and stinks of piss* (GT, URL)? — *З яких причин мене б туди понесло? Де темно, вогко, тхне сечею* (ДП, URL)?

Використавши еквівалент «*понесло*» до словосполучення «*go down*», перекладач надав цьому реченню загадковості, немов невідома сила тягнула за собою героїню.

(50) *A black hole opened up in the centre of the room and swallowed me* (GT, URL) — *Чорна діра розверзлася посередині кабінету та проковтнула мене* (ДП, URL).

Переклавши словосполучення «*opened up*», як «*розверзлася*», перекладач надав реченню літературності.

(54) *The clouds that menaced this morning did so all day, growing heavier and blacker until they burst, monsoon - like, this evening, just as office workers stepped outside and the rush hour began in earnest, leaving the roads gridlocked and tube station entrances choked with people opening and closing umbrellas* (GT, URL) — *Хмари, які нависли ще вранці, ставали дедалі важчими, чорнішими, доки не вибухнули ввечері — ніби настав сезон дощів — щойно офісні клерки ступили*

на вулиці, а тут ще почалася година пік: автівки зупинилися в заторах на перехрестях, а біля входів у метро юрмилися люди, відкриваючи та закриваючи парасольки (ДП, URL).

Перше значення слова «monsoon» - «мусон». Перекладач використав друге значення, аби наблизити українського читача до його рідної обстановки, адже мусони зустрічаються на східних узбережжях материків.

(55) *No, it's because I feel like I'm part of this mystery, I'm connected* (GT, URL) — *Ні, через те, що мені подобається бути частиною цієї таємниці, у яку я занурилася* (ДП, URL).

Якби перекладач переклав фразу «*I'm connected*» дослівно, сенс речення не змінився би, однак перекладач вирішив підібрати більш літературний варіант перекладу.

(59) *It is, will always be, a black hole in my timeline* (GT, URL) — *Вони (ці години) були і завжди будуть чорною діркою в моїй підсвідомості* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач підібрав влучний еквівалент, адже якби слово «*timeline*» було б перекладено дослівно, читачеві було б незрозуміло про що йде мова.

(64) *But my better angels lost again, defeated by drink, by the person I am when I drink* (GT, URL) — *Але мої добрі янголи десь знову заблукали, переможені спиртним, спасували перед тим, ким я становлюся, коли вип'ю* (ДП, URL).

Переклавши слово «*better*», як «*добрі*» перекладач досягнув адекватного перекладу, адже без трансформації він був би не логічним.

(91) *I don't know whether what I'm seeing, feeling, is real or not, imagination or memory* (GT, URL) — *Не знаю, чи те, що я побачила — реальність, чи то гра уяви або справжні спогади* (ДП, URL).

Перше значення слова «*memory*» - «*пам'ять*». Перекладач використав друге значення, яке підходить відповідно до контексту, тому переклад речення можна вважати адекватним.

(8) *The spell is broken, I'm awake* (GT, URL) — *Чари знято, я прокидаюся.* (ДП, URL).

В цьому реченні переклад слова «*broken*» підбрано вдало, адже без трансформації речення звучало б не властиво мові перекладу.

(20) *I can't picture it, but I can feel it* (GT, URL) — *Не можу пригадати, але відчуваю* (ДП, URL).

Якби перекладач переклав фразу «*I can't picture it*» дослівно, речення не втратило б сенсу, навпаки переклад був би більше точнішим. Однак, перекладач вирішив перекласти його таким чином, щоб ще раз наголосити читачеві про те, що у головної героїні часті провали в пам'яті.

(49) *I'm going to tell him everything: that I lost my job months ago, that I was very drunk on Saturday night and I have no idea what time I came home* (GT, URL) — *Тоді зізнаюсь йому у всьому: що втратила роботу, що ввечері в суботу була п'яна як чіп, що не маю жодного уявлення, коли повернулася додому* (ДП, URL)

Використавши фразеологічний еквівалент «*п'яний як чіп*», перекладач додав реченню літературності та наповнив українською атмосферою, тому переклад цього речення можна вважати адекватним.

(29) *The weird thing is, I was so wired when I got home yesterday evening, I thought I'd be bouncing off the walls for hours* (GT, URL) — *Але найдивніше те, що я настільки була знервована та занепокоєна, коли вчора ввечері повернулася додому, що мені здавалося, ніби я кілька годин буду на стіни дертися* (ДП, URL).

Переклавши фразу «*bouncing off the walls*», як «*дертися на стіни*», перекладач досягнув адекватного перекладу, адже фраза «*відскакувати від стін*» звучала би дивно в цьому контексті.

(69) *It was in the living room that the déjà vu hit me, so strong it was almost frightening* (GT, URL) — *У неї траплялися напади тривоги, — нарешті промовив він* (ДП, URL).

Фраза «*У неї траплялися напади тривоги*» звучить більш по-українськи, ніж фраза «*Вона мала напади тривоги*», тому перекладач досягнув адекватного перекладу в цьому реченні.

Смисловий розвиток

Смисловий розвиток – це заміна слова / словосполучення мови оригіналу одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці, а значення слів оригіналу і перекладу пов'язані з логічними причинно-наслідковими відносинами. Прикладами цієї трансформації слугують наступні речення.

(4) *There is a lump in my throat as hard as a pebble, smooth and obstinate* (GT, URL) — *У горлі встав клубок, мов гладкий камінець, який не можна оминуту* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток, аби речення набуло адекватного перекладу. Слово «*obstinate*» перекладається як «*впертий*», що не можна сказати про камінь, тому завдяки цій трансформації перекладач дав читачеві зрозуміти про що йде мова в цьому реченні.

(5) *I have lost control over everything, even the places in my head* (GT, URL) — *Я втратила контроль над усім, навіть над власними думками* (ДП, URL).

Застосувавши смисловий розвиток в цьому реченні, перекладач досягнув адекватного перекладу, адже якби фраза «*even the places in my head*» була перекладена дослівно, читачеві не було б зрозуміло про що йде мова в реченні

(17) *Vision doubling* (GT, URL) — *Перед очима двоїться* (ДП, URL).

Застосувавши смисловий розвиток в цьому реченні, перекладач досягнув адекватного перекладу, адже якби воно було перекладено дослівно, читачеві не було б зрозуміло про що йде мова в реченні.

(33) *Her disappearance is “completely out of character,” Mr. Hipwell said* (GT, URL) — *„Вона не могла просто так зникнути“, - заявив містер Гінвелл* (ДП, URL).

Якби це речення було перекладено більш дослівно, тобто: «*Зникнення не в її стилі*», воно б не передавало жанр роману, і не містило б відчуття тривоги.

Тому, на мою думку, перекладач влучно підібрав еквівалент і досягнув адекватного перекладу.

(9) *We don't talk about anything substantial, it's just the introductory session, the getting-to-know-you stuff* (GT, URL) — Важливих тем ми не порушуємо — це лише знайомство, ми приглядаємося одне до одного (ДП, URL).

Застосувавши смисловий розвиток в цьому реченні, перекладач досягнув адекватного перекладу, адже якби воно було перекладено дослівно, читачеві не було б зрозуміло про що йде мова в реченні.

(15) *I'm going too fast, even for me, I need to slow down; if I don't slow down something bad is going to happen* (GT, URL) — Я надто швидко напиваюся, навіть для мене це швидко, треба зупинити коней; якщо я не уповільнюся — трапиться щось жахливе (ДП, URL).

Застосувавши смисловий розвиток в цьому реченні, перекладач досягнув адекватного перекладу, адже якби фраза «*I'm going too fast*» була перекладена дослівно, речення набуло б зовсім інакшого сенсу.

(13) *If I have a day when I don't drink, that night I fall into the heaviest of slumbers, a deep unconsciousness, and in the morning I cannot wake properly, I cannot shake sleep, it stays with me for hours, sometimes all day long* (GT, URL) — Якщо видається день, коли я не п'ю, вночі я поринаю в найважчу дрімоту, глибоку несвідомість, а вранці не в змозі як слід прокинутися, подолати сон, він залишається зі мною на години, іноді на цілий день (ДП, URL).

Застосувавши смисловий розвиток в цьому реченні, перекладач досягнув адекватного перекладу, адже якби фраза «*shake sleep*» була перекладена дослівно, читачеві не було б зрозуміло про що йде мова в реченні.

(52) *But that lump on my head was throbbing again, and everything from Saturday night was still deepest black* (GT, URL) — Проте туля на потилиці продовжувала саднити, а події суботнього вечора досі вкриті непроникною темрявою (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач доречно використав смисловий розвиток, адже якби фраза «still deepest black» була перекладена дослівно, речення набуло б іншого сенсу.

(53) *I can't stop thinking of the clothes on the side of the railway line, which is stupid, because I saw those there before Megan went missing* (GT, URL) - Я не можу викинути з голови купу одяжі біля залізничної колії, це безглуздя, тому що я помітила її ще до зникнення Меган (ДП, URL).

Якби фраза «*I can't stop thinking of the clothes*» в цьому реченні була перекладена дослівно, речення не змінило б сенсу, і читачеві було б зрозуміло про що йде мова, проте перекладач, на мою думку, вирішив застосувати смисловий розвиток задля того щоб додати реченню літературності.

(73) *It takes me a while to realize what I'm feeling when I wake* (GT, URL) - Я не одразу усвідомлюю, що саме відчуваю, коли прокидаюся (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток, переклавши фразу «*It takes me a while to realize*» як «Я не одразу усвідомлюю», аби речення відповідало нормам цільової мови.

(76) *I'm having trouble sleeping, and it's not just the drinking now, it's the nightmares* (GT, URL) — Я не можу спати, і тепер не через спиртне — мене мучать кошмари (ДП, URL).

В цьому реченні смисловий розвиток спостерігається саме у фразі «*and it's not just the drinking now*», яку перекладач переклав як «і тепер не через спиртне». Слово «*drinking*» перекладається як «пиття» або «випивання», тобто пити можна що завгодно, але перекладач ґрунтувався на попередніх реченнях, в яких зазначалося що саме пила героїня.

(92) *It's different, the nightmare I wake from this morning* (GT, URL) — Сьогодні вранці я прокидаюся від іншого кошмару (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач використав трансформацію смисловий розвиток, аби передати речення тими мовними засобами, які властиві саме українській мові.

(24) *The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture* (GT, URL) — *Наді мною суцільно чорне небо, купчаться хмари, повітря важке та вологе* (ДП, URL).

Смисловий розвиток в цьому реченні спостерігається в тому, що перекладач повністю змінив фразу «*swallows looping and diving*», переклавши її не як «*ластівки петляють і пірнають*», а як «*купчаться хмари*». При цьому сенс речення не змінився, адже всім відомо, що коли починають літати ластівки, варто очікувати на дощ.

(74) *There's a rush of elation, tempered with something else: a nameless dread* (GT, URL) — *Піднесений настрій стримується чимось іншим: невідомим страхом* (ДП, URL).

В цьому реченні смисловий розвиток вбачається у фразі «*There's a rush of elation*», яку перекладач переклав як «*піднесений настрій*». Перекладач використав ті мовні засоби, які відповідають цільовій мові.

Цілісне перетворення

Сама назва трансформації «цілісне перетворення» говорить про те, що зміни, які відбуваються завдяки їй, носять більш значний і глибокий характер, ніж у всіх трансформаціях, розглянутих вище. Цілісність її полягає в тому, що трансформації піддається не окремо взяте слово (як це може бути при конкретизації, генералізації, смислового розвитку і навіть антонімічного перекладу), а цілий смисловий комплекс - словосполучення або все речення. Причому жоден з елементів (тобто слів) цього перетвореного комплексу, взятий окремо, не пов'язаний семантично з новою формою фрази, тобто перетворення проходить більш глибоко і більш кардинально. Цілісне перетворення слугує універсальним засобом перекладу фразеологізмів, ідіом, етикетних формул, розмовних фраз, переклад яких українською мовою вимагає повного відриву від словникових значень складових їх компонентів. Прикладами застосування цієї трансформації слугують наступні речення.

(10) *I need him to come home and calm me down, and now it's going to be hours before he gets here and my brain is going to keep racing round and round and*

round and I know I've got a sleepless night coming (GT, URL) — Мені так кортить, щоб чоловік повернувся додому та мене заспокоїв, а тепер мине кілька годин, перш ніж він повернеться сюди, а голова йтиме обертом, і я знаю, що на мене очікує безсонна ніч (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував перекладацьку трансформацію смисловий розвиток для перекладу ідіоми «*brain is racing*», яка означає «голова йде обертом».

(11) *Dropped by a runner, probably, but something about it gives me the creeps and I want to get out of there quickly, back into the sunshine* (GT, URL)—
Напевно, загубив хтось із бігунів, але я чомусь здригаюся, мені кортить якнайшвидше звідси піти, назад, на сонячне світло (ДП, URL).

В цьому реченні застосований смисловий розвиток при перекладі ідіоми «to give (someone) the creeps», яка означає «здригатися», «тремтіти».

(12) *I pass out cold for an hour or two, then I wake, sick with fear, sick with myself* (GT, URL) — Відключаюся на годину-дві, потім прокидаюся, мене нудить від жаху, нудить від самої себе (ДП, URL).

В цьому реченні застосований смисловий розвиток при перекладі ідіоми «*pass out cold*», яка означає «відключатися».

(14) *I couldn't breathe and I couldn't stop my brain from racing or my skin from itching, so I got to my feet and walked to the corner shop on Titchfield Street and bought four gin and tonics in cans, then went back to my spot in the park* (GT, URL) — Не могла дихати, думки плуталися, шкіра свербіла — тож я встала та попрямувала до крамниці на розі Титчфілд-стріт, придбала чотири бляшанки джину з тоніком, потім повернулася до вподобаного місця в парку (ДП, URL).

В цьому прикладі подається другий варіант перекладу ідіоми «*brain is racing*».

(15) *I'm going too fast, even for me, I need to slow down; if I don't slow down something bad is going to happen* (GT, URL) — Я надто швидко напиваюся,

навіть для мене це швидко, треба зупинити коней; якщо я не уповільнюся — трапляється щось жахливе (ДП, URL).

В цьому прикладі перекладач застосував смисловий розвиток при перекладі фразового дієслова «*slow down*» українським фразеологізмом «зупинити коней».

(37) *There's nothing out of place, but the house feels different, as though things have been touched, subtly shifted out of place, and as I walk around I feel as though there's someone else here, always just out of my line of sight* (GT, URL) — Усе на своїх місцях, але в самому будинку відчуваю себе якось інакше: ніби до речей хтось торкався, трохи зрушив їх зі звичайних місць. Коли я ходжу кімнатами, відчуваю, ніби тут ще хтось є, тільки мені на очі не трапляється (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток при перекладі стійкої словосполучки «*line of sight*», яка означає «поле зору».

(43) *I must have committed some terrible act and blacked it out* (GT, URL) — Певно, скоїла щось жахливе, а потім це вилетіло в мене з пам'яті (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток при перекладі фразового дієслова «*black out*», який означає «викреслювати», «затъмнювати».

(72) *Since Megan went missing I've avoided walking this way whenever possible—it gives me the creeps passing that house—but to get to the café it's the only route* (GT, URL)— Відтоді як Меган зникла, я уникаю прогулюватися цим шляхом, якщо можливо. По спині повзають мурахи, коли я минаю цей будинок — проте до кав'ярні можна дістатися тільки в такий спосіб (ДП, URL).

В цьому прикладі подається другий варіант перекладу ідіоми «*to give (someone) the creeps*».

(77) *That smell of cold and damp always sends a little shiver down my spine, it's like turning over a rock to see what's underneath: moss and worms and earth* (GT, URL) — Від цього запаху вогкості та холоду в мене завжди холодок по

спині, такий, який відчуваєш, коли перегортаєш камінь, щоб побачити, що під ним: мох, черв'яки, земля (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток при перекладі словосполучення «*a little shiver*», яке означає «невелике тремтіння».

(84) *The scratching of my pen on paper felt like someone whispering to me; it put me on edge, I kept feeling as though there was someone else in the flat, just on the other side of the door, and I couldn't stop imagining her* (GT, URL) — Дряпання ручки по паперу ніби чийсь шепіт до мене; він доводить мене до сказу, не відпускає відчуття, що в квартирі, окрім мене, ще хтось є, тільки по той бік дверей, і мені несила дати раду власній уяві (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток при перекладі фразеологізму «*to put (someone) on edge*», яка означає «доводити до сказу».

(86) *And to be perfectly honest, we were taking a lot of drugs, and it's difficult to get bored when you're off your face all the time* (GT, URL) — Якщо говорити відверто, ми вживали багато наркотиків, тож важко занудитися, коли ти постійно «під кайфом» (ДП, URL).

В цьому реченні застосований смисловий розвиток при перекладі ідіоми «*to be off one's face*», яка означає «бути під кайфом».

(97) *She knew all along, apparently—'something not right about that girl, something off, no family, no friends, came from nowhere'* (GT, URL) — Вочевидь, вона давно все знала: «Щось не так у цій дівчині, чогось бракує, ані родини, ані друзів. Звідки взялася — невідомо» (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував смисловий розвиток, використавши мовні засоби цільової мови для кращого звучання перекладу.

Транскодування

Транскодування - це певний спосіб перекладу, коли звукова та/або графічна форма слова вихідної мови передається засобами алфавіту мови перекладу. Транскодування складається з транскрипції і транслітерування. Перекладацька транскрипція - це формальне пофонемне відтворення вихідної

лексичної одиниці за допомогою фонем мови, якою перекладають, фонетична імітація вихідного слова. Транслітерація – це формальне побуквенне відтворення вихідної лексичної одиниці за допомогою алфавіту мови, якою перекладають, буквена імітація форми вихідного слова. При цьому вихідне слово в перекладному тексті представляється у формі, пристосованій до вимовних характеристик мови, якою перекладають. Транслітерацію і транскрипцію використовують для перекладу імен, власних назв, народів і племен, географічних назв, найменувань ділових установ, компаній, фірм, періодичних видань, назв спортивних команд, музичних гуртів, культурних об'єктів і т. д. Для початок розглянемо приклади транскрипції у реченнях.

(28) *I might go to Corly Wood this morning to take some photographs* (GT, URL) — *Можна було б уранці завітати до Корлі Вуд, зробити декілька фотографій* (ДП, URL).

В цьому реченні спостерігається транскрипція у словосполученні «*Corly Wood*», яке перекладач переклав як «*Корлі Вуд*». Корлі Вуд – це вигадана назва міста, тому перекладач влучно застосував цю трансформацію. В наступному реченні вбачається транскрипція у перекладі власної назви «*Blenheim Road*».

(78) *Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and I wake in pure terror* (GT, URL) — *Іноді вві сні я опиняюсь у підземному переході на Бленгейм-роуд, шлях назад заблоковано, і вперед рухатися я не можу, оскільки там щось є, хтось на мене чекає — прокидаюся охоплена жахом* (ДП, URL).

Крім перекладу власних назв, транскрипція також вживається при перекладі різних звуків. Прикладом є наступне речення.

(62) *I hate this, hate insomnia more than anything, just lying there, brain going round, tick, tick, tick, tick* (GT, URL)— *Ненавиджу такий стан, більш за все ненавиджу безсоння, коли просто лежиш у ліжку, голова обертом: тік, тік, тік, тік* (ДП, URL).

Транскрипція також вживається при перекладі термінів та слів, які не мають відповідників у цільовій мові. Прикладом слугує наступне речення.

(67) *It was in the living room that the déjà vu hit me, so strong it was almost frightening* (GT, URL) — *Щойно ми увійшли до вітальні, як мене вразило дежавю, настільки сильно, що майже налякало* (ДП, URL).

Наступна трансформація, яку ми розглянемо називається транслітерація. Прикладами застосування цієї трансформації слугують наступні речення.

(72) *Since Megan went missing I've avoided walking this way whenever possible—it gives me the creeps passing that house—but to get to the café it's the only route* (GT, URL) — *Відтоді як Меган зникла, я уникаю прогулюватися цим шляхом, якщо можливо. По спині повзають мурахи, коли я минаю цей будинок — проте до кав'ярні можна дістатися тільки в такий спосіб* (ДП, URL).

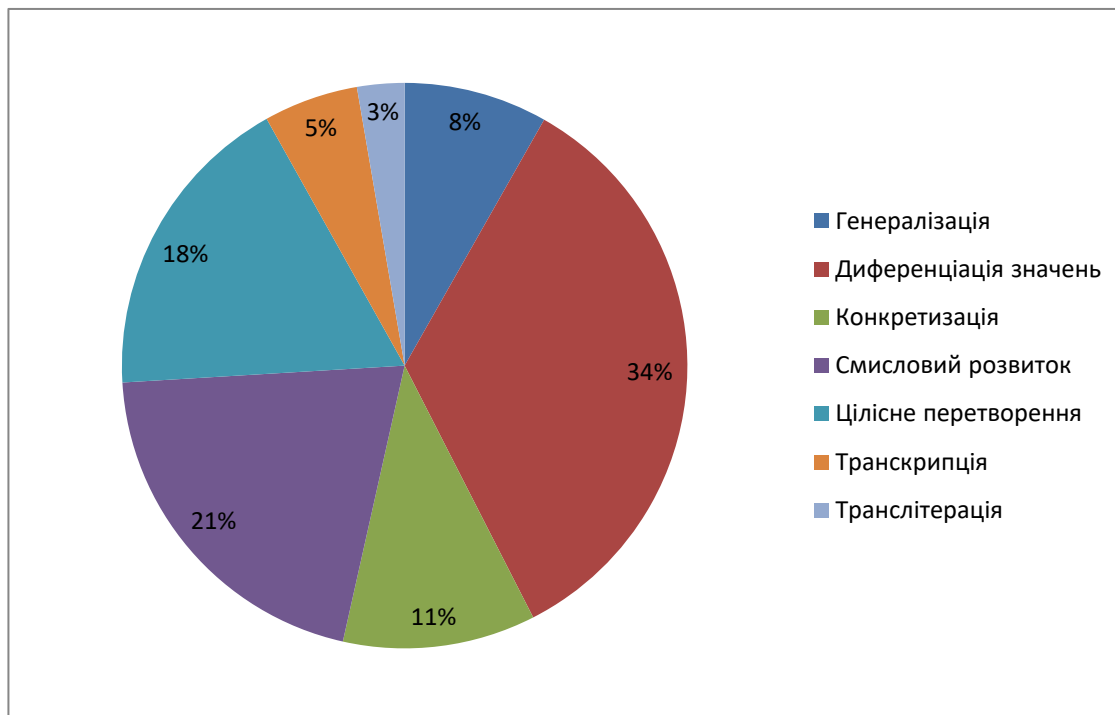
Переклад вище наведеного речення можна вважати адекватним, адже перекладач правильно застосував правило транслітерації, переклавши ім'я «*Megan*», як «*Меган*».

В наступному реченні застосовується транслітерація, адже іншого відповідника у цільовій мові немає.

(96) *And then the paranoia came, that feeling I've had almost all the time I've lived in this house, of being watched* (GT, URL) — *А потім мене охопила параноя. Таке відчуття, що увесь цей час, поки я живу в цьому будинку, за мною спостерігають* (ДП, URL).

Проаналізувавши лексичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінз «Дівчина у потягу», можна зробити висновок у вигляді наступної таблиці, яка зображує у відсотках кількість використаних лексичних трансформацій у творі:

Таблиця 3.1 Лексичні трансформації

Розглянувши лексичні трансформації, можна перейти до наступного виду. Нижче наведені приклади граматичних трансформацій.

3.2 Граматичні трансформації

Згідно з В.Н. Комісаровим [35] і Я.І.Рецкером [77] граматичні трансформації поділяються на:

- додавання;
- вилучення;
- об'єднання речень;
- граматичні заміни;
- перестановка;
- синтаксичне уподібнення (дослівний переклад);
- членування речень;

Додавання

Додавання найчастіше застосовується при перекладі з англійської мови українською, в силу більшої лаконічності, властивій англійському синтаксису. Введення додаткових слів при перекладі обумовлюється рядом причин:

відмінностями в структурі речень і тим, що більш стислі англійські речення вимагають більш розгорнутого вираження думки. Відсутність відповідного слова або відповідного лексико-семантичного варіанту даного слова також є причиною введення додаткових слів при перекладі. Прикладами цієї трансформації слугують наступні речення.

(2) *I can hear the maggies—they're laughing, mocking me, a raucous cackling* (GT, URL) — *Я чую гомін сорок, вони сміються, дразнять мене, хрипло телотять* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував трансформацію «додавання», аби надати милозвучності. Без цієї трансформації речення не втратило б сенсу, проте звучало б дещо примітивно.

(24) *The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture* (GT, URL) — *Наді мною суцільно чорне небо, купчаться хмари, повітря важке та вологе* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував трансформацію «додавання», аби підсилити ефект жаху.

(19) *It comes over me like a wave: black dread* (GT, URL) — *На мене напочує, мов хвиля — чорна, жахлива хвил* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував трансформацію «додавання», аби підсилити ефект жаху та страху.

(29) *I was so wired when I got home yesterday evening, I thought I'd be bouncing off the walls for hours* (GT, URL) — *Я настільки була знервована та занепокоєна, коли вчора ввечері повернулася додому, що мені здавалося, ніби я кілька годин буду на стіни дертися* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував трансформацію «додавання», аби підсилити ефект тривоги.

(56) *I can't see through the mob of people in the carriage across to their side of the tracks—my side—and even if I could, with the rain still pouring down I wouldn't be able to see beyond the railway fence* (GT, URL) — *Через натовп у вагоні їхнього будинку не видно — хоча я і сиджу з відповідного боку — але,*

навіть якщо щось можна було б розгледіти крізь натовп, на вулиці лле такий дощ, що нічого далі паркану не роздивитися (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач використав додавання, аби читачеві було зрозуміло про що саме йде мова.

(59) *It is, will always be, a black hole in my timeline* (GT, URL) — Вони (ці години) були і завжди будуть чорною діркою в моїй підсвідомості (ДП, URL)

В цьому реченні перекладач застосував трансформацію «додавання» аби читачеві було зрозуміліше про що йде мова.

(66) *It doesn't seem real, none of it does* (GT, URL) — Як не дивно, усе, що відбувається, здається несправжнім (ДП, URL).

В цьому реченні переклад вирішив застосувати додавання для підсилення загадковості та таємничості, використавши фразу «як не дивно».

(75) *There is a crack of thunder, a flash of light* (GT, URL) — Гуркіт грому, небо роздирає блискавка (ДП, URL).

Застосувавши трансформацію, перекладач надав цьому реченню літературності та повноти.

(76) *I'm having trouble sleeping, and it's not just the drinking now, it's the nightmares* (GT, URL) — Я не можу спати, і тепер не через спиртне — мене мучать кошмари (ДП, URL).

Додавши до перекладу речення слово «мучать», перекладач таким чином дотримується жанру роману, який досліджується, тобто посилює ефект болю та страждання, який переживає героїня роману.

(82) *I sit up, eyes wide, and see something moving in the corner of the room, a dense centre of blackness that keeps growing, and I almost cry out—and then I'm properly awake and there's nothing there, but I am sitting up in bed and my cheeks are wet with rs* (GT, URL) — Сідаю, широко розплющивши очі, бачу, як у куті кімнати щось ворушиться, якась густа, непроникна темрява, що стає дедалі більшою, я ледь не волаю — і раптом прокидаюся як годиться, нічого там немає. Проте я сиджу в ліжку, щоки мокрі від сліз (ДП, URL).

В цьому реченні застосовується трансформація «додавання» для дотримання мовленнєвих мов, які існують в мові перекладу.

(98) *I can feel it now, the light searing my retinas, everything stark and white, horrifying* (GT, URL) — *Я і зараз це відчуваю: світло опалило сітківку очей, усе стало різким, білим, жахаючим* (ДП, URL).

Використавши додавання, перекладач зробив речення зрозумілішим для українського читача. (36) *I can't settle* (GT, URL) — *Ніде не можу знайти собі місце* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач використав трансформацію «додавання», щоб більш точно передати сенс речення. Адже якби він переклав дослівно, тобто: «*Я не можу влаштуватися*», читачеві було б не зовсім зрозуміло про що йде мова.

(35) *I woke feverish, panicky* (GT, URL) — *Прокидаюся збуджена, охоплена панікою* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач застосував додавання, використавши лексичні одиниці, які більш властиві українській мові.

(7) *The wind in the grass, the big slate sky over the dunes, the house infested with mice and falling down, full of candles and dirt and music* (GT, URL) — *Вітер, що гуляє в траві, величезне сіро-блакитне небо над дюнами, занедбаний будинок, де водяться миші. Будинок сповнений свічок, бруду та музики* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач використав додавання, адже реченню не вистачало якогось дієслова між англійськими словами «*wind*» і «*in the grass*». Влучним стало дієслово «*гуляє*», з яким речення набуло повноти.

(34) *I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head* (GT, URL) — *Гуляю з першими променями сонця, зараз тільки-но настає світанок, навколо могильна тиша за винятком стрекотіння сорок час від часу на гілках дерев над моєю головою* (ДП, URL).

В цьому реченні трансформація додавання застосована задля надання літературності. Без додавання слів «*на гілках*» речення не змінило б сенс. В наступному реченні перекладач також застосував додавання, додавши слово «*достеменно*» задля надання літературності і милозвучності речення.

(65) *It felt the same this morning when I dialled his number, like falling through the dark, not knowing when you're going to hit the ground* (GT, URL) — *Таке саме відчуття мене охопило зранку, коли я набирала його номер, немов падала у темряві, не знаючи достеменно, де вдарюся о землю* (ДП, URL).

Вилучення

Вилучення – це явище протилежне додаванню. При перекладі опущенню піддаються найчастіше слова, які є семантично надлишковими, тобто виражають значення, які можуть бути вилучені з тексту і без їх допомоги. Таке явище часто використовується при перекладі парних синонімів (*just and equitable treatment/справедливе ставлення*). Прикладами цієї трансформації слугують наступні речення.

(4) *There is a lump in my throat as hard as a pebble, smooth and obstinate* (GT, URL)— *У горлі встав клубок, мов гладкий камінець, який не можна оминуту* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач вилучив слово «*hard*» при перекладі, адже і так зрозуміло, що камінь твердий, тому переклад цього слова був би надлишковим.

(34) *I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head* (GT, URL) — *Гуляю з першими променями сонця, зараз тільки-но настає світанок, навколо могильна тиша за винятком стрекотіння сорок_час від часу на гілках дерев над моєю головою* (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач вилучив слово «*outburst*» при перекладі, яке означає «*вибух*». А слово «*chatter*» перекладається, як «*балаканина*». Складається враження, ніби перекладач об'єднав ці два слова, і словосполучення «*вибух балаканини*» перетворився на «*стрекотіння*».

(29) *The weird thing is, I was so wired when I got home yesterday evening, I thought I'd be bouncing off the walls for hours* (GT, URL) — Але найдивніше те, що я настільки була знервована та занепокоєна, коли вчора ввечері повернулася додому, що мені здавалося, ніби я кілька годин буду на стіни дертися (ДП, URL).

В цьому реченні слово «*thing*» є надлишковим для перекладу українською мовою, тому перекладач застосував трансформацію опущення.

(49) *I'm going to tell him everything: that I lost my job months ago, that I was very drunk on Saturday night and I have no idea what time I came home* (GT, URL) — Тоді зізнаюсь йому у всьому: що втратила роботу, що ввечері в суботу була п'яна як чіп, що не маю жодного уявлення, коли повернулася додому (ДП, URL).

В цьому реченні, на мою думку, перекладач даремно використав трансформацію опущення, адже інформація про те, що героїня втратила роботу декілька місяців назад не є надлишковою.

(56) *I can't see through the mob of people in the carriage across to their side of the tracks—my side—and even if I could, with the rain still pouring down I wouldn't be able to see beyond the railway fence* (GT, URL) — Через натовп у вагоні їхнього будинку не видно — хоча я і сиджу з відповідного боку — але, навіть якщо щось можна було б розгледіти крізь натовп, на вулиці ллє такий дощ, що нічого далі паркану не роздивитися (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач опустил слово «*railway*» при перекладі, адже з попередніх речень у тексті і так зрозуміло, що дія відбувається біля залізничної колії. Тому перекладач вирішив, що це слово буде надлишковим.

(57) *I wonder whether evidence is being washed away, whether right at this moment vital clues are disappearing forever: smears of blood, footprints, DNA-loaded cigarette butts.* — Невже саме цієї миті назавжди зникають суттєві сліди: плями від крові, відбитки ніг, недопали зі зразками ДНК?

В цьому реченні фраза «*evidence is being washed away*» є надлишковою, адже вона свого роду є синонімічною для наступної фрази у реченні «зникають суттєві сліди», тому перекладач використав опущення, аби уникнути повторів

(78) *Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and I wake in pure terror* (GT, URL) — Іноді вві сні я опиняюсь у підземному переході на Бленгейм-роуд, шлях назад заблоковано, і вперед рухатися я не можу, оскільки там щось є, хтось на мене чекає — прокидаюся охоплена жахом. (ДП, URL).

В цьому реченні прикладом опущення є словосполучення «*pure terror*», яке перекладач переклав як «жах», опустивши при перекладі слово «*pure*». Можна припустити, що він використав цю трансформацію через те, що в українській мові немає сталого виразу як «чистий жах». Проте, можна було б замінити слово «чистий» на «справжній».

(81) *There's something covering my face, I can't breathe, I'm suffocating* (GT, URL) — Щось затуляє мені обличчя, не можу дихати, задихаюся. (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач використав опущення, щоб уникнути повторів.

(83) *I can't just sit here, watching the trains, I'm too jittery, my heartbeat feels like a flutter in my chest, like a bird trying to get out of a cage* (GT, URL) — Не можу просто сидіти та спостерігати за потягами. Я надто збуджена, моє серце несамовито калатає, немов пташка, яка намагається вирватися з клітки. (ДП, URL).

В цьому реченні словосполучення «*in my chest*» є надлишковим, адже і так зрозуміло, що серце у людини знаходиться в грудях, тому перекладач застосував трансформацію опущення.

(20) *I can't picture it, but I can feel it*. (GT, URL) — Не можу пригадати, але відчуваю. (ДП, URL).

В цьому реченні перекладач опустив слово «*it*» при перекладі, адже з попередніх речень в романі «Дівчина у потягу» зрозуміло про що йде мова, що героїня не може пригадати, але відчуває.

Перестановка

Трансформація під назвою «перестановка» зумовлена низкою причин, основною з яких є відмінність в порядку слів речення в англійській і українській мовах. Англійське речення зазвичай починається з підмета (або групи підмета), за яким слідує присудок (група присудка). Порядок слів українського речення інший: на початку речення найчастіше стоять другорядні члени (обставини часу і місця), за ними йде присудок і лише в кінці - підмет. Прикладами застосування цієї трансформації слугують наступні речення.

(6) *Blood starts to ooze from the wound (GT, URL) — З рани починає сочитися кров (ДП, URL).*

В цьому реченні перекладач застосував перестановку, щоб зробити акцент саме на рані.

(9) *I lie awake at night too frightened to fall asleep (GT, URL) — Лежу перелякана в ліжку й не можу заснути (ДП, URL).*

В цьому реченні перекладач застосував перестановку, щоб передати читачеві спочатку те, що героїня знаходиться у стані переляку, і від цього не може заснути.

24) *The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture (GT, URL) — Наді мною суцільно чорне небо, купчасться хмари, повітря важке та вологе (ДП, URL).*

В цьому реченні перекладач застосував перестановку, зберігши порядок слів у реченні властивий цільовій мові. Тобто на початку речення в українській мові стоїть обставина місця, а потім підмет.

(46) *He got up the next morning feeling terrible (GT, URL) — Наступного ранку прокинувся, відчуваючи себе кепсько (ДП, URL).*

В цьому реченні перекладач застосував перестановку, зберігши порядок слів у реченні властивий цільовій мові. Тобто на початку речення в українській мові стоїть обставина часу, а потім присудок.

(95) *The silence between us swells and fills the room; a fly buzzes angrily against the French doors (GT, URL) — Мовчання надимається, заповнює собою всю кімнату; у скляні двері в сад сердито б'ється муха (ДП, URL).*

В цьому реченні перекладач застосував перестановку, зберігши порядок слів у реченні властивий цільовій мові. Тобто на початку речення в українській мові стоїть обставина місця, потім йде присудок, а за ним підмет.

Членування речень

Членування речень - спосіб перекладу, при якому синтаксична структура речення в оригіналі перетворюється в дві і більше предикативні структури мови перекладу. Ця трансформація обумовлена структурно-типологічними розбіжностями між реченнями вихідної та мови перекладу. В наступних реченнях ця трансформація використовується задля легшого сприйняття речень читачем.

(7) *The wind in the grass, the big slate sky over the dunes, the house infested with mice and falling down, full of candles and dirt and music* (GT, URL) — *Вітер, що гуляє в траві, величезне сіро-блакитне небо над дюнами, занедбаний будинок, де водяться миші. Будинок сповнений свічок, бруду та музики* (ДП, URL).

(25) *This is not necessarily sinister, I have had them before, usually from when I've fallen and someone has helped me up* (GT, URL) — *Не обов'язково з ними пов'язане щось погане. У мене і раніш траплялися подібні синці, зазвичай коли я падала, а хтось допомагав мені підвестися* (ДП, URL).

Граматична заміна

Граматична заміна – це один із прийомів перекладу, що полягає в зміні структури речення або словосполучення при збереженні семантичної інформації. Це повна або часткова реконструкція речення, заміна частин мови і членів речення при перекладі. В наступних реченнях використовується граматична заміна, адже граматичні системи української і англійської мов відрізняються. Тому задля адекватного перекладу, перекладач застосовує цю трансформацію.

(38) *I feel afraid* (GT, URL) — *Страх* (ДП, URL).

В цьому прикладі можна помітити, що при перекладі двоскладне англійське речення перетворилося на односкладне українське речення.

(32) *I feel afraid* (GT, URL) — *Це мене лякає* (ДП, URL).

В цьому прикладі подається інший варіант перекладу англійського речення, в якому при перекладі змінюються особи дії. Це саме відбувається і в наступному реченні.

(44) *Blackouts happen, and it isn't just a matter of being a bit hazy about getting home from the club or forgetting what it was that was so funny when you were chatting in the pub* (GT, URL) — *Провали в пам'яті трапляються, проте тут річ не в тому, що ти туманно пригадуєш, як дістався додому з клубу або забув, з чого сміялися, коли балакали у клубі* (ДП, URL).

В наступних прикладах речення при перекладі змінилися на теперішній час. Така зміна дуже часто трапляється у художніх творах для того. Можна припустити, що це відбувається для того, щоб читач відчував те, що дія відбувається саме зараз.

(35) *I woke feverish, panicky* (GT, URL) — *Прокидаюся збуджена, охоплена панікою* (ДП, URL).

(47) *So it sound ridiculous, but it's not impossible, and by the time I got home last night I had convinced myself that I was in some way involved in Megan's disappearance* (GT, URL) — *Тож звучить безглуздо, але нічого неможливого в цьому немає. Коли я дістаюся додому, мені вдається переконати себе, що я якимось чином пов'язана зі зникненням Меган* (ДП, URL).

В наступних прикладах ми спостерігаємо речення оригіналу в пасивному стані, а їхній переклад – в активному стані. Це відбулося тому, що дуже часто пасивний стан не можна адекватно перекласти українською мовою, в таких випадках потрібно перекладати активним станом.

(16) *I was alive with ants* (GT, URL) — *На мені кишили мурахи* (ДП, URL)

(37) *There's nothing out of place, but but the house feels different, as though things have been touched, subtly shifted out of place, and as I walk around I feel as though there's someone else here, always just out of my line of sight* (GT, URL) — *Усе на своїх місцях, але в самому будинку відчуваю себе якось інакше: ніби до речей хтось торкався, трохи зрушив їх зі звичайних місць. Коли я ходжу*

кімнатами, відчуваю, ніби тут ще хтось є, тільки мені на очі не трапляється (ДП, URL).

(54) *The clouds that menaced this morning did so all day, growing heavier and blacker until they burst, monsoon-like, this evening, just as office workers stepped outside and the rush hour began in earnest, leaving the roads gridlocked and tube station entrances choked with people opening and closing umbrellas (GT, URL) — Хмари, які нависли ще вранці, ставали дедалі важчими, чорнішими, доки не вибухнули ввечері — ніби настав сезон дощів — щойно офісні клерки ступили на вулиці, а тут ще почалася година пік: автівки зупинилися в заторах на перехрестях, а біля входів у метро юрмилися люди, відкриваючи та закриваючи парасольки (ДП, URL).*

В наступному прикладі перекладач переклав речення різними частинами мови. Тобто іменник «you», дієслова «were acting» і прислівник «strangely» перекладені прикметником «дивну» і іменником «поведінку». Таким чином перекладач скоротив переклад речення, уникнувши певного надлишку.

(48) *She said that you were acting strangely, and that she was worried (GT, URL) — Вона засвідчила про вашу дивну поведінку, вона занепокоїлася (ДП, URL).*

(53) *I can't stop thinking of the clothes on the side of the railway line, which is stupid, because I saw those there before Megan went missing (GT, URL) — Я не можу викинути з голови купу одягу біля залізничної колії, це безглуздя, тому що я помітила її ще до зникнення Меган (ДП, URL).*

В цьому прикладі речення також перекладене різними частинами мови. Тобто англійський прикметник «stupid» перекладений українським іменником «безглуздя».

В наступних прикладах можна помітити переклад англійських речень різними членами речення.

(22) *I'm frightened, but I'm not sure what I'm afraid of, which just exacerbates the fear (GT, URL) — Я налякана, але не знаю достеменно через що — тому ще більше жахуюся (ДП, URL).*

В цьому прикладі англійський іменник «*fear*» перекладений українським дієсловом «*жахаюся*».

(89) *I feel breathless and afraid* (GT, URL) — *Задихаюся, відчуваю страх* (ДП, URL).

(93) *I felt restless, afraid* (GT, URL) — *Я відчула неспокій, страх*. (ДП, URL).

В цих прикладах англійський прикметник «*afraid*» перекладений українським іменником «*страх*».

(65) *It felt the same this morning when I dialled his number, like falling through the dark, not knowing when you're going to hit the ground* (GT, URL) — *Таке саме відчуття мене охопило зранку, коли я набирала його номер, немов падала у темряві, не знаючи достеменно, де вдарюся о землю* (ДП, URL).

В цьому прикладі англійське дієслово «*felt*» перекладене українським іменником «*відчуття*».

(87) *The room gets darker and darker until I'm there again, lying in the water, her body pressing against mine, a candle flickering just behind my head* (GT, URL) — *У кімнаті сутеніє та сутеніє, доки я знову не опиняюся там: лежу у воді, її тіло притиснуто до мого, із мене за головою мерехтить свічка* (ДП, URL).

В цьому прикладі перекладач переклав англійське дієслово з прикметником «*gets darker*» одним дієсловом «*сутеніє*».

Дослівний переклад (Синтаксичне уподібнення)

Дослівний переклад – це перекладацький прийом, який намагається якомога точніше зберегти порядок слів, мовні форми і зміст оригінального тексту. Ця трансформація застосовується тоді, коли немає сенсу нічого змінювати, адже дослівний переклад повністю передає сенс речення і зберігає природне звучання мови. Прикладами використання цієї трансформації слугують наступні речення.

(27) *I don't know what I did to Anna, how I frightened her* (GT, URL) — *Мені невідомо, що я зробила Анні, як саме її налякала* (ДП, URL).

(32) *I imagine him smiling at me* (GT, URL) — *Я уявляю, що він посміхається мені* (ДП, URL).

(60) *I'm too afraid to venture into this darkness* (GT, URL) — *Я надто боюся наважитися ступити в цю темряву* (ДП, URL).

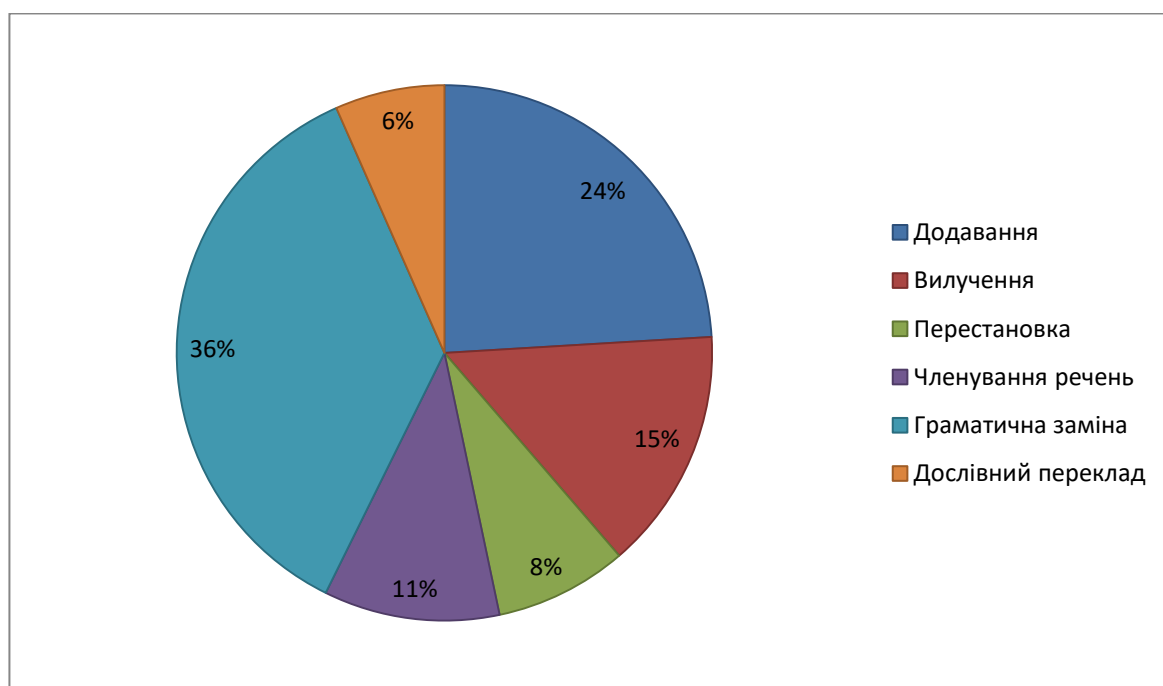
(61) *I go through my awful, achingly familiar ritual of trying to remember exactly what I did* (GT, URL) — *Знову проходжу крізь свій жахливий, болюче знайомий ритуал, коли намагаюся пригадати, що саме накоїла* (ДП, URL).

I'd wake in the night and be sure that there was someone else — something else — in the house with me (GT, URL) — *Прокидалася вночі із впевненістю, що тут хтось є — щось є — у цьому будинку поряд зі мною* (ДП, URL).

Total black (GT, URL) — *Суцільна темрява* (ДП, URL).

Проаналізувавши граматичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінз «Дівчина у потягу», можна зробити висновок у вигляді наступної таблиці, яка зображує у відсотках кількість використаних граматичних трансформацій у творі:

Таблиця 3.2 Граматичні трансформації

Розглянувши граматичні трансформації, можна перейти до наступного виду. Нижче наведені приклади лексико-граматичних трансформацій.

3.3 Лексико-граматичні трансформації

Згідно з В.Н. Комісаровим [23: 44] лексико-граматичні трансформації поділяються на:

- 1) антонімічний переклад;
- 2) експлікацію (описовий переклад); 3) компенсацію

Антонімічний переклад

Антонімічний переклад являє собою заміну будь-якого поняття, вираженого в оригіналі, протилежним поняттям в перекладі з відповідною перебудовою всього висловлювання для збереження незмінного плану змісту. В наступних реченнях перекладач застосовує антонімічний переклад задля природного звучання мови.

(37) *There's nothing out of place, but but the house feels different, as though things have been touched, subtly shifted out of place, and as I walk around I feel as though there's someone else here, always just out of my line of sight* (GT, URL) — *Усе на своїх місцях, але в самому будинку відчуваю себе якось інакше: ніби до речей хтось торкався, трохи зрушив їх зі звичайних місць. Коли я ходжу кімнатами, відчуваю, ніби тут ще хтось є, тільки мені на очі не трапляється* (ДП, URL).

(58) *But I'm feeling dispirited about ever recalling what happened on Saturday* (GT, URL) — *Проте я відчуваю себе пригніченою від того, що не можу пригадати, що ж трапилося в суботу* (ДП, URL).

Компенсація втрат

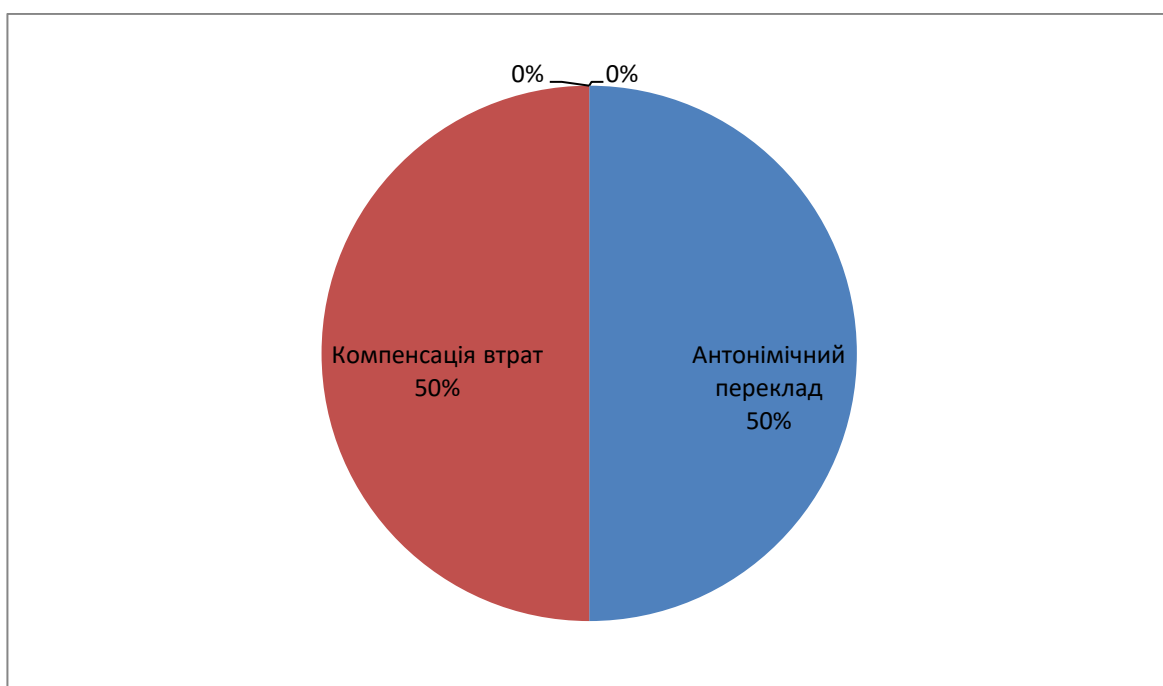
Компенсація втрат – це спосіб перекладу, при якому елементи сенсу, втрачені при перекладі одиниці вихідної мови в оригіналі, передаються в тексті перекладу будь-яким іншим засобом, причому необов'язково в тому ж самому місці тексту, що і в оригіналі. Ця трансформація застосовується тоді, коли в реченні існує елемент, який не передається мовою перекладу. Прикладами використання цієї трансформації слугують наступні речення.

(95) *The silence between us swells and fills the room; a fly buzzes angrily against the French doors* (GT, URL) — *Мовчання надимається, заповнює собою*

всю кімнату; у скляні двері в сад сердито б'ється муха (ДП, URL). Якби перекладач переклав словосполучення «*French doors*» дослівно, воно б мало інше значення, і переклад був би неадекватним. (25) *This is not necessarily sinister* (GT, URL)— *Не обов'язково з ними пов'язане щось погане* (ДП, URL).

Проаналізувавши лексико-граматичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінза «Дівчина у потягу», можна зробити висновок у вигляді наступної таблиці, яка зображує у відсотках кількість використаних лексико-граматичних трансформацій у творі.

Таблиця 3.3 Лексико-граматичні трансформації

Висновки до розділу 3

1. Проаналізувавши лексичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінза «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що найбільше використовується трансформація під назвою «диференціація значень». Ця трансформація дозволяє підбирати еквівалент, який не є словниковим відповідником, а який підбирається відповідно до контексту. Наприклад, у романі «Дівчина у потягу» слово «memoir» було перекладено не як «пам'ять», а як «спогади», що відповідало контексту. До того ж,

диференціація значень у творі, який досліджується в деяких випадках використовується для підсилення моторошності та страху. Наприклад, словосполучення «*something bad*» було перекладено як «*щось жахливе*», а не як «*щось погане*», а словосполучення «*deathly quiet*» було перекладено як «*могильна тиша*», а не як «*мертва тиша*». Так само було перекладено словосполучення «*go down there*» як «*туди понесло*», а не «*спустилася туди*». В українському перекладі відчувається якась загадка, адже невідомо що змусило героя роману піти туди. Диференціація значень також використовується для підтримання традицій мов перекладу. Наприклад, слово «*monsoon*» було перекладено як «*сезон дощів*», а не як «*мусон*», чи «*сезон мусонів*», адже в Україні мусони не зустрічаються і українські читачі в буквальному перекладі будуть вбачати чужину. Найменше у романі використовуються «транскрипція» і «транслітерація», адже ці види трансформацій вживаються в основному для перекладу власних назв, а в романі таких випадків не багато.

2. Проаналізувавши граматичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінз «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що у творі, який досліджується найбільше використовується трансформація «граматична заміна». Доцільність вживання цієї трансформації полягає в тому, що не завжди можуть співпадати конструкції і форми в мові оригіналу і мові перекладу. Сюди можна віднести такі явища, як часткова розбіжність категорії числа, часткова розбіжність у формах пасивної конструкції, неповний збіг форм інфінітива і дієприкметника, деякі відмінності в вираженні модальності і т. д. До того ж, граматична заміна може вживатися для зміни часів. Проаналізувавши роман «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що часто минулий час змінюється на теперішній. Прикладами слугують наступні речення: *I woke feverish, panicky. - Прокидаюся збуджена, охоплена панікою.* (80) *The downpour has become a deluge . - Дощ перетворюється на справжню зливу.* На мою думку, розповідь в минулому часі має на увазі завершеність (ми розуміємо, що оповідачеві відомо, чим все скінчилося), а у розповіді в теперішньому часі фінал відкритий: ми стежимо за розвитком дії з відчуттям,

що навіть оповідач поки не здогадується, що чекає нас попереду, а це, погодьтеся, змушує нас переживати сильніше. Найменше у романі, що досліджується вживається трансформація «дослівний переклад». Це логічно, адже, щоб досягти адекватного перекладу, далеко не завжди варто перекладати дослівно.

3. Проаналізувавши лексико-граматичні трансформації, застосовані при перекладі речень з роману Пола Гоукінз «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що серед лексико-граматичних трансформацій, у романі вживаються компенсація втрат і антонімічний переклад.

Серед усіх використаних граматичних, лексичних та лексико-граматичних трансформацій найбільше застосовуються граматична заміна та диференціація, а найменше – транслітерація, антонімічний переклад та компенсація втрат.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження, можна стверджувати, що у ході роботи були розглянуті і проаналізовані поняття «містика», «містицизм», «містичний досвід» і «категорія містичного»; мовні особливості художнього дискурсу; були вивчені перекладацькі особливості відтворення мовних особливостей художнього дискурсу; були описані дискурсивні стратегії і тактики художнього дискурсу; були визначені способи еквівалентного відтворення українською мовою стратегій і тактик художнього дискурсу; і було оцінено застосування перекладацьких трансформацій, використаних в художньому дискурсі.

Розгляд і аналіз понять «містика», «містицизм», «містичний досвід» і «категорія містичного» дозволило провести чітку межу між ними і по-новому поглянути на проблему містичних переживань. Містицизм – це сукупність явищ і дій, які особливим чином зв'язують людину з таємничими істотами і силами світу. Містика - це те, що вивчає містицизм, те, до чого він прагне.

Спроба встановити межі феноменів містики і містицизму виявляється, таким чином, необхідним етапом на шляху дослідження численних ірраціональних феноменів сучасної культури. Містичний досвід - це психологічні і фізіологічні зміни в людині, при яких вона входить в змінені стани свідомості, які можуть відбуватися спонтанно або під впливом різних психотехнік, релігійних традицій (молитов). Категорія містичного – це опосередкований універсальними законами мислення результат людського досвіду й представлена в мові містичного роману системою різнорівневих (лексичних, словотвірних, граматичних) мовних засобів, котрі відтворюють її значення.

Розглянувши термін «дискурс» і специфіку художнього дискурсу можна зробити висновок, що дискурс художнього твору значно відрізняється від інших видів дискурсу - він несе за собою особливий характер взаємодії між

письменником і читачем, залучення культурних, естетичних і особистих знань про світ і відображення особливого ставлення до навколишньої дійсності. Багато в чому завдяки жанровому, тематичному і ідеологічному різноманіттю художній текст має дискурсне різноманіття. Саме в зв'язку з цими відмінними особливостями вивчення дискурсу художнього твору представляє особливий дослідницький інтерес.

У перекладі категорії містичного в художньому дискурсі важливим є дотримання емоційного складника авторської інтенції за допомогою використання порівняння та підсилення. До того ж кожен переклад, як творчий процес, повинен бути відзначений індивідуальністю перекладача, але головним завданням перекладача все-таки є передача в перекладі характерних рис оригіналу, і для створення адекватного оригіналу художнього та емоційного враження перекладач повинен знайти найкращі засоби: підібрати синоніми, відповідні художні образи тощо.

Розглянувши особливості вираження категорії містичного в романі «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що ця категорія передавалася через мовні, граматичні засоби та через символізм і містичний досвід.

Проаналізувавши відібрані сто речень з роману «Дівчина у потягу», ми побачили, що найбільше речень романі, які передають категорію містичного через містичний досвід, а саме через галюцинації та незвичайний, навіть нездоровий стан, в якому перебуває героїня, через безсоння, ніжні жахи, та через вживання наркотичних засобів, або алкогольних виробів.

Беручи до уваги реалізацію містичного через мовні засоби, можна зробити висновок, що найбільше категорія містичного передається через метафори та ідіоми, а найменше через оксюморон і персоніфікацію.

Дослідивши перекладацькі трансформації у романі «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що у творі, який досліджується серед лексичних трансформацій найбільше використовується трансформація під назвою «диференціація значень». Ця трансформація дозволяє підбирати еквівалент, який не є словниковим відповідником, а який підбирається відповідно до

контексту. Наприклад, у романі «Дівчина у потягу» слово «memory» було перекладено не як «пам'ять», а як «спогади», що відповідало контексту. До того ж, диференціація значень у творі, який досліджується в деяких випадках використовується для підсилення моторошності та страху. Наприклад, словосполучення «*something bad*» було перекладено як «*щось жахливе*», а не як «*щось погане*», а словосполучення «*deathly quiet*» було перекладено як «*могильна тиша*», а не як «*мертва тиша*». Так само було перекладено словосполучення «*go down there*» як «*туди понесло*», а не «*спустилася туди*». В українському перекладі відчувається якась загадка, адже невідомо що змусило героя роману піти туди. Диференціація значень також використовується для підтримання традицій мов перекладу. Наприклад, слово «*monsoon*» було перекладено як «*сезон дощів*», а не як «*мусон*», чи «*сезон мусонів*», адже в Україні мусони не зустрічаються і українські читачі в буквальному перекладі будуть вбачати чужину.

Найменше у романі використовуються «транскрипція» і «транслітерація», адже ці види трансформацій вживаються в основному для перекладу власних назв, а в романі таких випадків не багато.

Серед граматичних трансформацій найбільше використовується трансформація «граматична заміна». Доцільність вживання цієї трансформації полягає в тому, що не завжди можуть співпадати конструкції і форми в мові оригіналу і мові перекладу. Сюди можна віднести такі явища, як часткова розбіжність категорії числа, часткова розбіжність у формах пасивної конструкції, неповний збіг форм інфінітива і дієприкметника, деякі відмінності в вираженні модальності і т. д. До того ж, граматична заміна може вживатися для зміни часів.

Проаналізувавши роман «Дівчина у потягу», можна зробити висновок, що часто минулий час змінюється на теперішній. Прикладами слугують наступні речення: *I woke feverish, panicky.* - *Прокидаюся збуджена, охоплена панікою.* *The downpour has become a deluge.* - *Дощ перетворюється на справжню зливу.*

На мою думку, розповідь в минулому часі має на увазі завершеність (ми розуміємо, що оповідачеві відомо, чим все скінчилося), а у розповіді в теперішньому часі фінал відкритий: ми стежимо за розвитком дії з відчуттям, що навіть оповідач поки не здогадується, що чекає нас попереду, а це, погодьтеся, змушує нас переживати сильніше.

Найменше у романі, що досліджується вживається трансформація «дослівний переклад». Це логічно, адже, щоб досягти адекватного перекладу, далеко не завжди варто перекладати дослівно.

Серед лексико-граматичних трансформацій, у романі вживаються компенсація втрат і антонімічний переклад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексей Тулин. Трансперсональная психология. Новые подходы, 2015 с 34.
2. Андерхилл Э. Мистицизм. URL: <http://psylib.org.ua/books/andev01/txthtm>
3. Асратян З. Д. Дискурс художественного произведения. Филологические науки. Вопросы теории и практики, 1996. 30 с.
4. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Международные отношения, 1975. 190 с.
5. Вежбицкая А. Семантические универсалии и описание языков. Языки русской культуры, 1996. 19 с.
6. Галич О.Б. Мовні засоби відтворення містичного в англійському готичному романі XVIII ст.; Київський національний лінгвістичний університет. 81 с.
7. Горбонос О. В. Містичний світ як складова простору художньої літератури: історико-культурологічний аспект. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduepf_2015.1_2
8. Григорьева В. С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты, 2007. 20 с.
9. Гурдуз А. І. Міфопоетика "жіночого" містичного любовного роману першого десятиліття XXI століття в Україні. Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmduf_2014.13_13
10. Звегинцев В. А. Предложение и его соотношение к языку и речи, 2007. 27 с.
11. Ідіолект автора художнього твору. Наукові записки національного університету «Острозька академія». URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2014.44_50.

12. Кенжегараев Н. Д. Особенности дискурсивного анализа художественного текста, 2012. 35 с.
13. Кэтфорд Дж. К. Лингвистическая теория перевода. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике, 1998. 50 с.
14. Линтвар О. М. Індивідуальний авторський стиль (ідіостиль), ідіолект автора художнього твору. Наукові записки Національного університету "Острозька академія", 2014. С. 162 - 163.
15. Лисенко Г. Досягнення функціональної тотожності як основи перекладацьких перетворень. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя, 2016. 41 с.
16. Мещанинов И. И. Співвідношення логічних і граматичних категорій. Мова і мислення. Москва: Наука, 1967. 18 с.
17. Мороховский А. К. Текст и его категориальные признаки. Пермь, 1962. 19 с.
18. Назаренко М. Опыт классификации фантастических жанров. URL: <http://nevmenandr.net/nazarenko/sf.php>
19. Неронова М. Ю. Типология мистического опыта : матер. науч. конф. Сер «Symposium», URL: <http://anthropology.ru/ru/text/neronova-myu/tipologiya-misticheskogo-opyta>
20. Основи перекладацьких перетворень. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. 20 с. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2016._2_10
21. Рецкер Я.И. Что же такое лексические трансформации? "Тетради переводчика" №17, М.: Международные отношения, 1980. 84 с.
22. Роман Г. Пагутяк "Урізька готика" в контексті сучасної української літературної містики, Т. В. Гребенюк. Питання літературознавства. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pl_2011._83_14
23. Скотт В. О сверхъестественном в литературе и, в частности, о сочинениях Эрнста Теодора Вильгельма Гофмана. URL: <https://www.litmir.me/br/?b=4062.1>

24. Стеманов В.В. Антропологічні виміри німецького містицизму : Мехтільда Магдебурзька та Майстер Екхарт: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: — Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара/ 20 с.
25. Суворова Т.О «О, эта мистика...» URL: <https://darkfiction.ru/page/statja-t-suvorovoj-o-eta-mistika>
26. Тарт Ч. Изменённые состояния сознания. Пер. с англ. Е. Филиной, Г. Закарян. — М.: Изд-во Эксмо, 2003. 28 с.
27. Торчинов, Е. А. Мистический (трансперсональный) опыт и метафизика. URL: http://www.jnana.ru/workbook/torchin_mist.html
28. Успенский П.Д.«Новая модель вселенной». URL:https://bookap.info/okolopsy/uspenskiy_novaya_model_vselennoj/glshtm
29. Фрейденберг О.М. Миф и литература древности. М. : Восточная література. 245 с.
30. Якобсон Р. О лингвистических аспектах перевода. Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. М.: Международные отношения. 19 с.
31. Brentano Franz. Psychology from an Empirical Standpoint. London: Routledge. 1995. 1 p.
32. D.T. Suzuki. Mysticism: Christian and Buddhist. Routledge. 100 p.
33. Dijk T. A. Studies in the Pragmatics of Discourse *Janualinguarum*. Series Maior; 1 –The Hague, Paris, New York: Mouton Publishers 331 p.
34. Dr. Matthew. Exotic experience and ordinary life. Contemporary Theories of Religion. 2009. 115 p.
35. Eliade Mircea. A History of Religious Ideas: From the Stone Age to the Eleusinian Mysteries. Chicago: University of Chicago Press, 19 p.
36. Forman, Robert K. Mysticism, Albany: State University of New York Press. 1999. 42 p.

37. Forman, Robert K., ed. *The Problem of Pure Consciousness: Mysticism and Philosophy*. 1997. 78 p.
38. Hilary, Anne-Marie Mooney,. *Theophany: The Appearing of God According to the Writings of Johannes Scottus Eriugena*. 2009. 56 p.
39. James William. *The Varieties Of Religious Experience: A Study In Human Nature Paperback*. 2009. P. 12 – 18
40. James William. *The Varieties of Religious Experience*, Penguin classics. 1982. 228 p.
41. Jeffrey S. Lidke. *Interpreting across Mystical Boundaries: An Analysis of Samadhi in the Trika-Kaula Tradition*. 2005. P. 76-77
42. Jensine Andresen. *Introduction: Towards a Cognitive Science of Religion*. Cambridge University Press. 2016. 8 p.
43. Johnson William. *The Inner Eye of Love: Mysticism and Religion*, Harper Collins. 1997. 104 p.
44. Jones Richard H, *Philosophy of Mysticism*, Albany, N.Y.: State University of New York Press. 2016. 99 p.
45. Jones Richard H. *Mysticism and Morality*, Lanham, Md.: Lexington Books. 2004. 35 p.
46. Jones Richard H. *Science and Mysticism: A Comparative Study of Western Natural Science, Theravada Buddhism, and Advaita Vedanta*, Booksurge Llc. 2008. 47 p.
47. Jones, Richard H. *Philosophy of Mysticism*, Albany, N.Y.: State University of New York Press. 2016. 23 p.
48. Katz Steven T. *Mysticism and Sacred Scripture*, Oxford University Press. 2000. 78 p.
49. Kerényi Karoly. *Essays on a Science of Mythology: The Myth of the Divine Child and the Mysteries of Eleusis*. Princeton: Princeton University Press. 1963. 101 p.
50. Lebron Robyn. *Searching for Spiritual Unity. A Basic Internet Guide to Forty World Religions & Spiritual Practices*. CrossBooks. 2012. 3 p.

51. Leuba J.H. The psychology of religious mysticism, Harcourt, Brace. 1925. 104 p.
52. Moores D.J. Mystical Discourse in Wordsworth and Whitman: A Transatlantic Bridge, Peeters Publishers. 2006. P. 32-43
53. Oliver P. Mysticism: A guide for the Perplexed. 2009. P. 12 – 16-18
54. P. Webster. The Road to Eleusis: Unveiling the Secret of the Mysteries. Twentieth Anniversary Edition, by R. Gordon Wasson, Albert Hofmann, Carl A.P. Ruck, Hermes Press. 1999. P. 32-33
55. Peter Moore. Mysticism and philosophical analysis. 2010. P. 15-22
56. Richard H. Jones. Philosophy of Mysticism. 2016. P. 44 – 46
57. Sharf Robert H. The Rhetoric of Experience and the Study of Religion. 2000. 42 p.
58. Smith Jonathan. Pseudoscience and Extraordinary Claims of the Paranormal: A Critical Thinker's Toolkit. John Wiley & Sons. 2011. 33 p.
59. Smith Roger. The Norton History of the Human Sciences. New York: W. W. Norton & Company. 1997. 401 p.
60. Stace Walter. Mysticism and Philosophy. MacMillan. 1960. P. 44 – 47
61. Stace Walter. The Teachings of the Mystics. New York: The New American Library. 1960. P. 20–21
62. Waddell Norman. Foreword to "Wild Ivy: The Spiritual Autobiography of Zen Master Hakuin", Shambhala Publications. 2010. 46 p.
63. William C. Coupland. Full text of Philosophy of the Unconscious, Speculative Results, according to the Inductive Method of Physical Science. London. 1884. 123 p.

СПИСОК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

64. Академічний тлумачний словник. URL:
<http://sum.in.ua/s/morfologhija>
65. Арутюнова Н. Д. Языкознание. Большой энциклопедический словарь. 2-е изд, 1998. 136 с.
66. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. 2-е изд. — М.: Советская Энциклопедия, 1969. 128 с.
67. Большой энциклопедический словарь. Языкознание. Гл. ред. В. Н. Ярцева. 2-е изд. — М.: Большая Российская энциклопедия, 685 с.
68. Куприн Александр Иванович, Большая советская энциклопедия: под ред. А. М. Прохорова — 3-е изд. — М.: Советская энциклопедия, 19 с.
69. Словник української мови. URL:
<https://slovnyk.me/dict/sum/%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0>
70. Универсальная энциклопедия Кирилла и Мефодия. URL:
[https://megabook.ru/article/%D0%9A%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%8C%20\(%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B2%D0%BE%D0%BB\)](https://megabook.ru/article/%D0%9A%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%8C%20(%D1%81%D0%B8%D0%BC%D0%B2%D0%BE%D0%BB))
71. Oxford English Reference Dictionary. Ed. by A. Stevenson. - Danbury : Lexicon Publications, 156 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛ

1. (GT) - The Girl on the Train: A Novel - Kindle edition by Hawkins, Paula. URL: <https://www.bookscool.com/en/Girl-on-the-Train/1>
2. (ДП) – Пола Гоукінз «Дівчина у потягу». URL: https://www.rulit.me/programRead.php?program_id=4406.53&page=1

ДОДАТОК

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ МІСТИЧНОГО У РОМАНІ ПОЛІ ГОУКІНЗ «ДІВЧИНА У ПОТЯГУ» ЯК ОБ'ЄКТ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОГО ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

№	Текст оригіналу	Текст перекладу
1	<i>She's buried beneath a silver birch tree, down towards the old train tracks, her grave marked with a <u>cairn</u> (GT, URL).</i>	<i>Її поховали під білою берізкою, біля старої залізничної колії, і лише <u>пірамідою з каменів</u> позначено місце її поховання (ДП, URL).</i>
2	<i>I can hear the <u>magpies</u> — they're laughing, mocking me, a raucous cackling (GT, URL).</i>	<i>Я чую гомін <u>сорок</u>, вони сміються, дразнять мене, хрипло телготять (ДП, URL).</i>
3	<i><u>Someone's coming</u> Someone is speaking to me Now look Now look what you made me do (GT, URL).</i>	<i><u>Щось наближається</u> До мене хтось звертається: «А зараз дивись Подивись, до чого ти мене довела? Що ти змушуєш мене робити?» (ДП, URL).</i>
4	<i>There is a <u>lump in my throat</u> as hard as a pebble, smooth and obstinate (GT, URL).</i>	<i><u>У горлі встав клубок</u>, мов гладкий камінець, який не можна оминати (ДП, URL).</i>
5	<i><u>I have lost control over everything</u>, even the places in my head (GT, URL).</i>	<i><u>Я втратила контроль над усім</u>, навіть над власними думками (ДП, URL).</i>
6	<i><u>Blood</u> starts to ooze from the wound (GT, URL).</i>	<i>З рани починає сочитися <u>кров</u> (ДП, URL).</i>
7	<i>The wind in the grass, the big <u>slate sky</u> over the dunes, the house infested with mice and falling down, full of <u>candles</u> and dirt and music (GT, URL).</i>	<i>Вітер, що гуляє в траві, величезне <u>сіро-блакитне небо</u> над дюнами, занедбаний будинок, де водяться миші Будинок сповнений <u>свічок</u>, бруду та музики (ДП, URL).</i>
8	<i><u>The spell is broken</u>, I'm awake (GT, URL).</i>	<i><u>Чари знято</u>, я прокидаюся (ДП, URL).</i>
9	<i>We don't talk about anything substantial, it's just the introductory session, the getting-to-know-you stuff; he asks me</i>	<i>Важливих тем ми не порушуємо — це лише знайомство, ми приглядаємося одне до одного Він цікавиться, що мене непокоїть, а я розповідаю про</i>

	<i>what the trouble is and I tell him about the <u>panic attacks</u>, the <u>insomnia</u>, the fact that I lie awake at night <u>too frightened to fall asleep</u> (GT, URL).</i>	<i>напади паніки, безсоння, про те, що лежу перелякана в ліжку й <u>не можу заснути</u> (ДП, URL).</i>
10	<i>I need him to come home and calm me down, and now it's going to be hours before he gets here and <u>my brain is going to keep racing round and round and round</u> and I know I've got a <u>sleepless night coming</u> (GT, URL).</i>	<i>Мені так кортить, щоб чоловік повернувся додому та мене заспокоїв, а тепер мине кілька годин, перш ніж він повернеться сюди, а <u>голова йтиме обертом</u>, і я знаю, що на мене очікує <u>безсонна ніч</u> (ДП, URL).</i>
11	<i>Dropped by a runner, probably, but something about it gives me <u>the creeps</u> and I want to get out of there quickly, back into the sunshine (GT, URL).</i>	<i>Напевно, загубив хтось із бігунів, але я чомусь <u>здригаюся</u>, мені кортить якнайшвидше звідси піти, назад, на сонячне світло (ДП, URL).</i>
12	<i>I <u>pass out cold</u> for an hour or two, then I wake, sick with fear, sick with myself (GT, URL).</i>	<i><u>Відключаюся</u> на годину-дві, потім прокидаюся, мене нудить від жаху, нудить від самої себе (ДП, URL).</i>
13	<i>If I have a day when I don't drink, that night I <u>fall into the heaviest of slumbers</u>, a <u>deep unconsciousness</u>, and in the morning I cannot wake properly, I cannot shake sleep, it stays with me for hours, sometimes all day long (GT, URL).</i>	<i>Якщо видається день, коли я не п'ю, <u>вночі я поринаю в найважчу дрімоту, глибоку несвідомість</u>, а вранці не в змозі як слід прокинутися, подолати сон, він залишається зі мною на години, іноді на цілий день (ДП, URL).</i>
14	<i>I <u>couldn't breathe</u> and I <u>couldn't stop my brain from racing</u> or <u>my skin from itching</u>, so I got to my feet and walked to the corner shop on Titchfield Street and bought four gin and tonics in cans, then went back to my spot in the park (GT, URL).</i>	<i>Не могла дихати, думки плуталися, <u>шкіра свербіла</u> — тож я встала та попрямувала до крамниці на розі Титчфілд-стрит, придбала чотири пляшанки джину з тоніком, потім повернулася до вподобаного місця в парку (ДП, URL).</i>
15	<i>I'm <u>going too fast</u>, even for me, I need to slow down; if I don't slow</i>	<i><u>Я надто швидко напиваюся</u>, навіть для мене це швидко, треба зупинити</i>

	<i>down something bad is going to happen (GT, URL).</i>	<i>коней; якщо я не уповільнюся — трапиться щось жахливе (ДП, URL).</i>
16	<i><u>My skin was prickling, I was alive with ants, they were in my hair and on my neck and chest and I leaped to my feet, clawing them away (GT, URL).</u></i>	<i><u>Шкіру поколювало На мені кишили мурахи: вони були у волоссі, на шії, грудях Я скочила на ноги, струшуючи їх із себе (ДП, URL).</u></i>
17	<i><u>Vision doubling (GT, URL).</u></i>	<i><u>Перед очима двоїться (ДП, URL).</u></i>
18	<i><u>For a second, I feel as though I'm falling, as though the bed has disappeared from beneath my body (GT, URL).</u></i>	<i><u>На мить відчуваю, немов палаю, немов ліжко зникло з-під мого тіла (ДП, URL).</u></i>
19	<i><u>It comes over me like a wave: black dread (GT, URL).</u></i>	<i><u>На мене напочує, мов хвиля — чорна, жахлива хвиля (ДП, URL).</u></i>
20	<i><u>I can't picture it, but I can feel it (GT, URL).</u></i>	<i><u>Не можу пригадати, але відчуваю (ДП, URL).</u></i>
21	<i><u>I remember being on the train, but after that there is a gulf of blackness, a void (GT, URL).</u></i>	<i><u>Пригадую, як їхала у потягу, але після — суцільна темрява, порожнеча (ДП, URL).</u></i>
22	<i><u>I'm frightened, but I'm not sure what I'm afraid of, which just exacerbates the fear (GT, URL).</u></i>	<i><u>Я налякана, але не знаю достеменно через що — тому ще більше жахаюся (ДП, URL).</u></i>
23	<i><u>I feel as though she did, though I can't remember when (GT, URL).</u></i>	<i><u>Таке відчуття, що попереджала, але я не пам'ятаю, коли саме (ДП, URL).</u></i>
24	<i><u>The sky is black above me, swallows looping and diving, the air thick with moisture (GT, URL).</u></i>	<i><u>Наді мною суцільно чорне небо, кучаться хмари, повітря важке та вологе (ДП, URL).</u></i>
25	<i><u>This is not necessarily sinister, I have had them before, usually from when I've fallen and someone has helped me up (GT, URL).</u></i>	<i><u>Не обов'язково з ними пов'язане щось погане У мене і раніш траплялися подібні синці, зазвичай коли я падала, а хтось допомагав мені підвестися (ДП, URL).</u></i>
26	<i><u>I can't say anything else because I don't know what exactly it is I'm</u></i>	<i><u>Більше не знаю, що писати, оскільки мені невідомо, через що саме мені</u></i>

	<i>sorry for (GT, URL).</i>	<i>шкода (ДП, URL).</i>
27	<i>I don't know what I did to Anna, how I frightened her (GT, URL).</i>	<i>Мені невідомо, що я зробила Анні, як саме її налякала (ДП, URL).</i>
28	<i>I might go to Corly Wood this morning to take some photographs; it'll be misty and dark and atmospheric in there, I should be able to get some good stuff (GT, URL).</i>	<i>Можна було б уранці завітати до Корлі Вуд, зробити декілька фотографій; там панує така туманна, темна, таємнича атмосфера — я б зробила кілька вдалих знімків (ДП, URL).</i>
29	<i>The weird thing is, I was so wired when I got home yesterday evening, I thought I'd be bouncing off the walls for hours (GT, URL).</i>	<i>Але найдивніше те, що я настільки була знервована та занепокоєна, коли вчора ввечері повернулася додому, що мені здавалося, ніби я кілька годин буду на стіни дертися (ДП, URL).</i>
30	<i>The whole thing felt very awkward (GT, URL).</i>	<i>Уся ця ситуація склалася надто дивно (ДП, URL).</i>
31	<i>I feel as though he's looking right at me, and I get the oddest sensation — I feel as though he's looked at me like that before; I feel as though he's really seen me (GT, URL).</i>	<i>У мене складається враження, ніби він дивиться саме на мене, й мене охоплює найдивніше відчуття — здається, що він уже раніше на мене так дивився; здається, що він насправді мене бачив раніше (ДП, URL).</i>
32	<i>I imagine him smiling at me, and for some reason I feel afraid (GT, URL).</i>	<i>Я уявляю, що він посміхається мені, з незрозумілих причин це мене лякає (ДП, URL).</i>
33	<i>Her disappearance is "completely out of character," Mr Hipwell said (GT, URL).</i>	<i>„Вона не могла просто так зникнути“, - заявив містер Гіпвелл (ДП, URL).</i>
34	<i>I've been out since before it got light, it's barely dawn now, deathly quiet except for the occasional outburst of chatter from the magpies in the trees above my head (GT, URL).</i>	<i>Гуляю з першими променями сонця, зараз тільки-но настає світанок, навколо могильна тиша за винятком стрекотіння сорок час від часу на гілках дерев над моєю головою (ДП, URL).</i>
35	<i>I woke feverish, panicky (GT,</i>	<i>Прокидаюся збуджена, охоплена</i>

	<i>URL).</i>	<i>панікою (ДП, URL).</i>
36	<i>I walk around the house; I can't settle, <u>I feel as though someone else has been here</u> while I was sleeping (GT, URL).</i>	<i>Прогулююся будинком; ніде не можу знайти собі місце, <u>здається, що тут хтось був у той час</u>, коли я спала (ДП, URL).</i>
37	<i>There's nothing out of place, but <u>the house feels different, as though things have been touched, subtly shifted out of place, and as I walk around I feel as though there's someone else here, always just out of my line of sight</u> (GT, URL).</i>	<i>Усе на своїх місцях, але <u>в самому будинку відчуваю себе якимось інакше: ніби до речей хтось торкався, трохи зрушив їх зі звичайних місць</u> Коли я ходжу кімнатами, відчуваю, ніби тут <u>ще хтось є</u>, тільки мені на очі не трапляється (ДП, URL).</i>
38	<i>I feel <u>afraid</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Страх</u> (ДП, URL).</i>
39	<i>There was never anyone there—not on any of those nights and not today—and yet I stopped dead as I looked into the <u>darkness</u> this morning, because I could <u>suddenly see myself</u> (GT, URL).</i>	<i>Там нікого ніколи не було — ані тими вечорами, ані сьогодні, - проте я зупинилася мов громом приголомшена, коли вдивлялася в <u>темряву</u>, тому що сьогодні <u>вранці зненацька</u> побачила себе саму (ДП, URL).</i>
40	<i><u>I didn't know—don't know—if it was real</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Не знала тоді — не знаю й зараз, — чи то трапилося насправді</u> (ДП, URL).</i>
41	<i>What reason would I have had to go down there, where it's <u>dark and damp</u> and stinks of piss? (GT, URL).</i>	<i>З яких причин мене б туди понесло? Де <u>темно, вогко, тхне сечею?</u> (ДП, URL).</i>
42	<i>I could see him, <u>a vague picture but no dialogue</u> (GT, URL).</i>	<i>Я пригадую <u>розмиту картинку</u>, але жодних слів (ДП, URL).</i>
43	<i>I must have <u>committed some terrible act and blacked it out</u> (GT, URL).</i>	<i>Певно, <u>скоїла щось жахливе</u>, а потім <u>це вилетіло в мене з пам'яті</u> (ДП, URL).</i>
44	<i><u>Blackouts happen, and it isn't just a matter of being a bit hazy about getting home from the club or forgetting what it was that was so funny when you were chatting in</u></i>	<i><u>Провали в пам'яті трапляються</u>, проте тут річ не в тому, що ти <u>туманно пригадуєш</u>, як <u>дістався додому з клубу або забув</u>, з чого <u>сміялися</u>, коли балакали у клубі (ДП,</i>

	<i>the pub (GT, URL).</i>	<i>URL).</i>
45	<i>Total black; hours lost, never to be retrieved (GT, URL).</i>	<i>Суцільна темрява; години втрачено, і вони ніколи не відновляться (ДП, URL).</i>
46	<i>He got up the next morning feeling terrible, <u>wondering where his clothes were and how he'd got home</u>, but it wasn't until the police came to get him that he discovered he had brutally slain two people for no apparent reason whatsoever (GT, URL).</i>	<i>Наступного ранку прокинувся, відчуваючи себе кепсько, <u>дивуючись, де його одяг, як він сам взагалі опинився вдома</u>, але, тільки коли приїхала поліція його арештовувати, він дізнався, що жорстко вбив двох людей ні за що взагалі (ДП, URL).</i>
47	<i>So it sound ridiculous, but it's not <u>impossible</u>, and by the time I got home last night I had convinced myself that I was in some way involved in Megan's <u>disappearance</u> (GT, URL).</i>	<i>То ж звучить безглуздо, але нічого <u>неможливого</u> в цьому немає Коли я дістаюся додому, мені вдається переконати себе, що я якимось чином пов'язана зі <u>зникненням</u> Меган (ДП, URL).</i>
48	<i>She said that you were <u>acting strangely</u>, and that she was worried (GT, URL).</i>	<i>Вона засвідчила про вашу <u>дивну поведінку</u>, вона занепокоїлася (ДП, URL).</i>
49	<i>I'm going to tell him everything: that I lost my job months ago, that <u>I was very drunk on Saturday night</u> and I have no idea what time I came home (GT, URL).</i>	<i>Тоді зізнаюся йому у всьому: що втратила роботу, що ввечері в суботу <u>була п'яна як чіп</u>, що не маю жодного уявлення, коли повернулася додому (ДП, URL).</i>
50	<i><u>A black hole</u> opened up in the centre of the room and swallowed me (GT, URL).</i>	<i><u>Чорна діра</u> розверзлася посередині кабінету та проковтнула мене (ДП, URL).</i>
51	<i>She said that you had behaved erratically, in an <u>unstable manner</u>, in the past (GT, URL).</i>	<i>Повідомила, що ви — в минулому — вели себе дивно, <u>непередбачливо</u> (ДП, URL).</i>
52	<i>But that lump on my head was throbbing again, and <u>everything from Saturday night</u> was still <u>deepest black</u> (GT, URL).</i>	<i>Проте гуля на потилиці продовжувала саднити, а <u>події суботнього вечора досі вкриті непроникною темрявою</u> (ДП, URL).</i>

53	<i>I can't stop thinking of the clothes on the side of the railway line, which is stupid, because I saw those there before Megan went <u>missing</u> (GT, URL).</i>	<i>Я не можу викинути з голови купу одержі біля залізничної колії, це безглуздя, тому що я помітила її ще до <u>зникнення</u> Меган (ДП, URL).</i>
54	<i><u>The clouds that menaced this morning did so all day, growing heavier and blacker until they burst, monsoon-like, this evening, just as office workers stepped outside and the rush hour began in earnest, leaving the roads gridlocked and tube station entrances choked with people opening and closing umbrellas</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Хмари, які нависли ще вранці, ставали дедалі важчими, чорнішими, доки не вибухнули ввечері — ніби настав сезон дощів — щойно офісні клерки ступили на вулиці, а тут ще почалася година пік: автівки зупинилися в заторах на перехрестях, а біля входів у метро юрмилися люди, відкриваючи та закриваючи парасольки</u> (ДП, URL).</i>
55	<i>No, it's because I feel like I'm part of this <u>mystery</u>, I'm connected (GT, URL).</i>	<i>Ні, через те, що мені подобається бути частиною цієї <u>таємниці</u>, у яку я занурилася (ДП, URL).</i>
56	<i>I can't see through the mob of people in the carriage across to their side of the tracks—my side—and even if I could, with <u>the rain still pouring down I wouldn't be able to see beyond the railway fence</u> (GT, URL).</i>	<i>Через натовп у вагоні їхнього будинку не видно — хоча я і сиджу з відповідного боку — але, навіть якщо щось можна було б розгледіти крізь натовп, <u>на вулиці ллє такий дощ, що нічого далі паркану не роздивитися</u> (ДП, URL).</i>
57	<i>I wonder whether evidence is being washed away, whether right at this moment vital clues are <u>disappearing forever: smears of blood, footprints, DNA-loaded cigarette butts</u> (GT, URL).</i>	<i>Невже саме цієї миті назавжди <u>зникають</u> суттєві сліди: плями від крові, відбитки ніг, недопали зі зразками ДНК? (ДП, URL).</i>
58	<i>But <u>I'm feeling dispirited about ever recalling what happened on Saturday</u> (GT, URL).</i>	<i>Проте я <u>відчуваю себе пригніченою</u> від того, що не можу пригадати, <u>що ж трапилося в суботу</u> (ДП, URL).</i>
59	<i>It is, will always be, a black hole in my timeline (GT, 44).</i>	<i>Вони (ці години). були і завжди будуть чорною діркою в моїй підсвідомості (ДП, 45).</i>

60	<i>I'm too afraid to venture into this darkness (GT, URL).</i>	<i>Я надто боюся наважитися ступити в цю темряву (ДП, URL).</i>
61	<i>I go through my awful, achingly familiar ritual of trying to remember exactly what I did (GT, URL).</i>	<i>Знову проходжу кризь свій жахливий, болюче знайомий ритуал, коли намагаюся пригадати, що саме накоїла (ДП, URL).</i>
62	<i>I hate this, hate insomnia more than anything, just lying there, brain going round, tick, tick, tick, tick (GT, URL).</i>	<i>Ненавиджу такий стан, більш за все ненавиджу безсоння, коли просто лежиш у ліжку, голова обертом: тік, тік, тік, тік (ДП, URL).</i>
63	<i>I don't know what I intended to do that day (GT, URL).</i>	<i>Я не знаю, що мною тоді рухало (ДП, URL).</i>
64	<i>But my better angels lost again, defeated by drink, by the person I am when I drink (GT, URL).</i>	<i>Але мої добрі янголи десь знову заблукали, переможені спиртним, спасували перед тим, ким я становлюся, коли вип'ю (ДП, URL).</i>
65	<i>It felt the same this morning when I dialled his number, like falling through the dark, not knowing when you're going to hit the ground (GT, URL).</i>	<i>Таке саме відчуття мене охопило зранку, коли я набирала його номер, немов падала у темряві, не знаючи достеменно, де вдарюся о землю (ДП, URL).</i>
66	<i>It doesn't seem real, none of it does (GT, URL).</i>	<i>Як не дивно, усе, що відбувається, здається несправжнім (ДП, URL).</i>
67	<i>It was in the living room that the déjà vu hit me, so strong it was almost frightening (GT, URL).</i>	<i>Щойно ми увійшли до вітальні, як мене вразило дежавю, настільки сильно, що майже налякало (ДП, URL).</i>
68	<i>I felt dizzy, as though I were having an out-of-body experience, as though I were looking out at myself (GT, URL).</i>	<i>У голові запаморочилося, ніби душа відокремилася від тіла, ніби я дивилася у вікно на саму себе (ДП, URL).</i>
69	<i>"She was having anxiety attacks," he said at last (GT, URL).</i>	<i>— У неї траплялися напади тривоги, — нарешті промовив він (ДП, URL).</i>
70	<i>Flooded with dread and adrenaline, I see darkness coming (GT, URL).</i>	<i>Мене охоплюють збудження та жах, бачу, як наближається темрява (ДП, URL).</i>

71	<i>I just didn't know what I had to be <u>afraid of</u> (GT, URL).</i>	<i>Я просто не розуміла, чого слід <u>боятися</u> (ДП, URL).</i>
72	<i>Since Megan <u>went missing</u> I've avoided walking this way whenever possible—it gives me <u>the creeps</u> passing that house—but to get to the café it's the only route (GT, URL).</i>	<i>Відтоді як Меган <u>зникла</u>, я уникаю прогулюватися цим шляхом, якщо можливо <u>По спині повзають мурахи</u>, коли я минаю цей будинок — проте до кав'ярні можна дістатися тільки в такий спосіб (ДП, URL).</i>
73	<i><u>It takes me a while to realize what I'm feeling when I wake</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Я не одразу усвідомлюю, що саме відчуваю, коли прокидаюся</u> (ДП, URL).</i>
74	<i>There's a rush of elation, tempered with something else: a <u>nameless dread</u> (GT, URL).</i>	<i>Піднесений настрій стримується чимось іншим: <u>невідомим страхом</u> (ДП, URL).</i>
75	<i>There is a <u>crack of thunder, a flash of light</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Гуркіт грому, небо роздирає блискавка</u> (ДП, URL).</i>
76	<i><u>I'm having trouble sleeping, and it's not just the drinking now, it's the nightmares</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Я не можу спати, і тепер не через спиртне — мене мучать кошмари</u> (ДП, URL).</i>
77	<i>That smell of <u>cold and damp</u> always sends a little shiver down my spine, it's like turning over a rock to see what's underneath: moss and worms and earth (GT, URL).</i>	<i>Від цього запаху <u>вогкості та холоду</u> в мене завжди холодок по спині, такий, який відчуваєш, коли перегортаєш камінь, щоб побачити, що під ним: мох, черв'яки, земля (ДП, URL).</i>
78	<i>Sometimes, in my nightmares, I find myself in the underpass by Blenheim Road, the way back is blocked and I cannot go farther because there is something there, someone waiting, and <u>I wake in pure terror</u> (GT, URL).</i>	<i>Іноді вві сні я опиняюсь у підземному переході на Бленгейм-роуд, шлях назад заблоковано, і вперед рухатися я не можу, оскільки там щось є, хтось на мене чекає — <u>прокидаюся охоплена жахом</u> (ДП, URL).</i>
79	<i>There can be no greater agony, nothing can be more painful than the <u>not knowing</u>, which will never end (GT, URL).</i>	<i>Немає більшої муки, немає більшого болю, ніж <u>невідомість</u>, якій немає ані кінця, ані краю (ДП, URL).</i>

80	<i>The <u>downpour</u> has become a <u>deluge</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Дощ</u> перетворюється на справжню <u>зливу</u> (ДП, URL).</i>
81	<i><u>There's something covering my face, I can't breathe, I'm suffocating</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Щось</u> затуляє мені обличчя, не можу дихати, задихаюся (ДП, URL).</i>
82	<i>I sit up, eyes wide, and see something moving in the corner of the room, <u>a dense centre of blackness</u> that keeps growing, and I almost cry out—and then I'm properly awake and there's nothing there, but I am sitting up in bed and my cheeks are wet with tears (GT, URL).</i>	<i>Сідаю, широко розплющивши очі, бачу, як у куті кімнати щось ворушиться, <u>якась густа, непроникна темрява</u>, що стає дедалі більшою, я ледь не волаю — і раптом прокидаюся як годиться, нічого там немає Проте я сиджу в ліжку, щоки мокрі від сліз (ДП, URL).</i>
83	<i>I can't just sit here, watching the trains, <u>I'm too jittery, my heartbeat feels like a flutter in my chest, like a bird trying to get out of a cage</u> (GT, URL).</i>	<i>Не можу просто сидіти та спостерігати за потягами <u>Я надто збуджена, моє серце несамовито калатає</u>, немов пташка, яка намагається вирватися з клітки (ДП, URL).</i>
84	<i>The scratching of my pen on paper felt <u>like someone whispering to me; it put me on edge, I kept feeling as though there was someone else in the flat, just on the other side of the door, and I couldn't stop imagining her</u> (GT, URL).</i>	<i>Дряпання ручки по паперу ніби чийсь <u>шепіт</u> до мене; він доводить мене до сказу, не відпускає відчуття, що в квартирі, окрім мене, ще хтось є, тільки по той бік дверей, і мені несила дати раду власній уяві (ДП, URL).</i>
85	<i><u>Invisible bugs crawl over my skin, I have a rash on my chest, I can't get comfortable</u> (GT, URL).</i>	<i><u>Невидимі комахи плазують моєю шкірою</u> На грудях якийсь висип, не можу влаштуватися зручно (ДП, URL).</i>
86	<i>And to be perfectly honest, <u>we were taking a lot of drugs, and it's difficult to get bored when you're off your face all the time</u> (GT, URL).</i>	<i>Якщо говорити відверто, <u>ми вживали багато наркотиків</u>, тож важко занудитися, коли ти постійно «під кайфом» (ДП, URL).</i>

87	<i>The room gets <u>darker and darker</u> until I'm there again, lying in the water, her body pressing against mine, a <u>candle flickering</u> just behind my head (GT, URL).</i>	<i>У кімнаті <u>сутеніє та сутеніє</u>, доки я знову не опиняюся там: лежу у воді, її тіло притиснуто до мого, із мене за головою мерехтить <u>свічка</u> (ДП, URL).</i>
88	<i>My hair is matted with blood (GT, URL).</i>	<i>Волосся все у крові (ДП, URL).</i>
89	<i>I feel breathless and <u>afraid</u> (GT, URL).</i>	<i>Задихаюся, відчуваю <u>страх</u> (ДП, URL).</i>
90	<i>I can't explain it, I can't <u>remember</u> what happened, but I can feel it, <u>the fear and confusion</u> (GT, URL).</i>	<i>Не можу пояснити, <u>не пам'ятаю</u>, що сталося, але відчуття залишилися: <u>відчуття жаху та збентеження</u> (ДП, URL).</i>
91	<i>I don't know whether what I'm <u>seeing, feeling, is real or not, imagination or memory</u> (GT, URL).</i>	<i>Не знаю, чи <u>те, що я побачила</u> — <u>реальність, чи то гра уяви</u> або справжні спогади (ДП, URL).</i>
92	<i>It's different, <u>the nightmare I wake from</u> this morning (GT, URL).</i>	<i>Сьогодні вранці я <u>прокидаюся від іншого кошмару</u> (ДП, URL).</i>
93	<i>I felt restless, <u>afraid</u> (GT, URL).</i>	<i>Я відчула <u>неспокій, страх</u> (ДП, URL).</i>
94	<i>I can feel <u>panic</u> rising in my chest (GT, URL).</i>	<i>Відчуваю, як у грудях росте <u>паніка</u> (ДП, URL).</i>
95	<i>The <u>silence</u> between us swells and fills the room; a <u>fly</u> buzzes angrily against the French doors (GT, URL).</i>	<i><u>Мовчання</u> надимається, заповнює собою всю кімнату; у скляні двері в сад <u>сердито б'ється муха</u> (ДП, URL).</i>
96	<i>And then the <u>paranoia</u> came, that <u>feeling</u> I've had almost all the time I've lived in this house, <u>of being watched</u> (GT, URL).</i>	<i>А потім мене охопила <u>параноя</u> <u>Таке відчуття, що увесь цей час, поки я живу в цьому будинку, за мною спостерігають</u> (ДП, URL).</i>
97	<i>She knew all along, apparently— 'something not right about that girl, something off, no family, no friends, <u>came from nowhere</u>' (GT, URL).</i>	<i>Вочевидь, вона давно все знала: «Щось не так у цій дівчині, чогось бракує, ані родини, ані друзів Звідки взялася — <u>невідомо</u>» (ДП, URL).</i>

98	<i>I can feel it now, the light searing my retinas, everything stark and white, <u>horrifying</u> (GT, URL).</i>	— Я і зараз це відчуваю: світло опалило сітківку очей, усе стало різким, білим, <u>жахаячим</u> (ДП, URL).
99	<i>I'd wake in the night and <u>be sure that there was someone else—something else—in the house with me</u> (GT, URL).</i>	Прокидалася вночі <u>із впевненістю, що тут хтось є — щось є</u> — у цьому будинку поряд зі мною (ДП, URL).
100	<i>It seems to me that I've seen that <u>dress before, I've seen someone wearing it</u> (GT, URL).</i>	Таке відчуття, що я вже бачила цю <u>сукню раніше, бачила жінку, яка її носила</u> (ДП, URL).

SUMMARY

The topic of the work is linguistic and stylistic realization of the category of mystical in the novel by P.Hawkins "The Girl on the Train" as an object of translation into Ukrainian

The aim of the research to analyze the implementation of category of mystical in Paula Hawkins's novel "The Girl on the train" . According to the purpose the tasks of the research are the following:

to investigate ways of the implementation of category of mystical. Analyze the category of mystical;

to study the translation features of the reproduction of the linguistic features of artistic discourse;

to consider the linguistic features of artistic discourse;

to analyze the application of translation transformations used in artistic discourse

Object of research is the mystical category

The subject of research is the linguistic and stylistic realization of the category of mystical in Paula Hawkins's novel "The Girl on the Train" and the peculiarities of its reproduction into Ukrainian language.

Research material - 100 examples, collected from the novel "The Girl on the Train" by Paul Hawkins.

To perform the tasks set in the work, the following methods were used:

- analytical method for systematization of scientific literature on the research topic;

- method of continuous selection to determine the material of the study;

- method of reflection to identify ways to solve problems of translation of the category of mystical in artistic discourse;

- contextual-interpretive method for determining strategies to influence the recipient;

- methods of comparative analysis of the original text and the translated text.

The scientific novelty of the obtained results is in the description of the difficulties faced by the translator in the process of translating artistic discourse, or rather mystical literature. The practical significance of the obtained results. The results of the study provide an opportunity to carry out further research in the field of studying the linguistic features of emotional texts on the basis of information obtained from the analysis, the use of these data for practical purposes for the interpretation of works of art. These studies can also be used for further study in the courses of lectures on the theory and practice of translation, linguoculturology.

The master's qualification work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of bibliography and illustrative material, one appendix and summary.

Summarizing the results of the study, it can be argued that in the course of the work the concepts of "mysticism", "mystical experience" and "the category of mystical" were considered and analyzed; linguistic features of artistic discourse; the translation features of the reproduction of the linguistic features of artistic discourse were studied; discursive strategies and tactics of artistic discourse were described; ways of equivalent reproduction in Ukrainian of strategies and tactics of artistic discourse were determined; and the application of translation transformations used in artistic discourse was evaluated.

Consideration and analysis of the concepts of "mysticism", "mystical experience" and "the category of mystical" allowed to draw a clear line between them and a new look at the problem of mystical experiences.

Mysticism is a set of phenomena and actions that in a special way connect man with the mysterious beings and forces of the world.

Mystical experience is a psychological and physiological change in a person, in which he enters into altered states of consciousness, which can occur spontaneously or under the influence of various psychotechniques, religious traditions (prayers).

The category of the mystical is the result of human experience mediated by the universal laws of thought and is represented in the language of the mystical novel by a system of multilevel (lexical, lexical, syllabic).

Considering the term "discourse" and the specifics of artistic discourse, we can conclude that the discourse of a work of art is significantly different from other types of discourse - it has a special nature of interaction between writer and reader, attracting cultural, aesthetic and personal knowledge about the world and reflecting a special attitude to surrounding reality. Largely due to genre, thematic and ideological diversity, the artistic text has a discourse diversity. It is in connection with these distinctive features of the study of the discourse of a work of art is of particular research interest.

In the translation of the category of mystical in artistic discourse, it is important to observe the emotional component of the author's intention through the use of comparison and reinforcement. In addition, each translation, as a creative process, must be marked by the individuality of the translator, but the main task of the translator is still to convey in the translation the characteristics of the original, and to create an adequate original artistic and emotional impression, the translator must find the best means: artistic images, etc.

Considering the peculiarities of the expression of the category of the mystical in the novel "The Girl on the Train", we can conclude that this category was transmitted through language, grammar and through symbolism and mystical experience. After analyzing a hundred sentences from the novel "Girl on the Train", we saw that most of the sentences in the novel, which convey the category of mystical through mystical experience, namely hallucinations and unusual, even unhealthy state in which the heroine is, through insomnia, tender horrors, and through the use of drugs or alcohol. Taking into account the realization of the mystical through linguistic means, we can conclude that most of the category of the mystical is transmitted through metaphors and idioms, and least through the oxymoron and personification.

Examining the translation transformations in the novel "The Girl on the Train", we can conclude that in the work being studied among the lexical transformations, the transformation called "differentiation of meanings" is most used. This transformation allows you to select an equivalent that is not a dictionary equivalent,

but which is selected according to the context. For example, in the novel *The Girl on the Train*, the word "memory" was translated not as "memory" but as "memories," which corresponded to the context.

In addition, the differentiation of meanings in the work being studied is in some cases used to reinforce creepiness and fear. For example, the phrase "something bad" was translated as "something terrible" instead of "something bad," and the phrase "deathly quiet" was translated as "grave silence" rather than "dead silence." The phrase "go down there" was also translated as "went down there", not "went down there". There is a mystery in the Ukrainian translation, because it is unknown what made the hero of the novel go there.

Differentiation of meanings is also used to maintain the traditions of translation languages. For example, the word "monsoon" was translated as "rainy season", not as "monsoon" or "monsoon season", because monsoons do not occur in Ukraine and Ukrainian readers will literally see a foreign country.

"Transcription" and "transliteration" are used the least in the novel, because these types of transformations are used mainly for the translation of proper names, and in the novel there are not many such cases.

Among grammatical transformations the transformation "grammatical replacement" is most used. The expediency of applying this transformation is that constructions and forms in the original language and the language of translation may not always coincide. These include such phenomena as partial discrepancy in the category of number, partial discrepancy in the forms of passive construction, incomplete coincidence of infinitive and adjective forms, some differences in the expression of modality, etc.

In addition, grammatical substitutions can be used to change tenses. After analyzing the novel "*The Girl on the Train*", we can conclude that often the past changes to the present.

In my opinion, the story in the past implies completion (we understand that the narrator knows how it all ended), and in the story now the finale is open: we follow

the development of the action with the feeling that even the narrator does not guess that awaits us ahead, and this, you will agree, makes us feel more strongly.

The transformation "literal translation" is used the least in the novel under study. This is logical, because to achieve adequate translation, it is not always necessary to translate verbatim.

Among the lexical and grammatical transformations, the novel uses loss compensation and antonymous translation.